

muusika

Nr 5
mai 2007
hind 29.-

**Samba värvikas
maailm**

**Anu Tali juhatab
Erkki-Sven Tüüri
uue sümfoonia
esiettekannet**

**Intervjuu Kadri
Leivategijaga:
keskastme
muusikaharidus
paindlikumaks**

A close-up portrait of a man with shoulder-length brown hair and a goatee, wearing dark sunglasses and a dark jacket. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression. The background is a blurred outdoor scene with bare trees and a building.

**KASPARS
PUTNIŅŠ**

WORLD CHOIR GAMES

**Graz · Austria
9 – 19 July 2008**

SINGING TOGETHER
BRINGS NATIONS TOGETHER
THE OLYMPICS FOR CHOIRS

www.worldchoirgames.com

Information:

INTERKULTUR · WORLD CHOIR GAMES · Am Weingarten 3 · D-35415 Pohlheim (Frankfurt/Main) · Germany
phone: +49 (0) 64 03 - 95 65 25 · fax: +49 (0) 64 03 - 95 65 29
mail@worldchoirgames.com

Intro 5/2007

Muusikat võib pidada ka kergeks ja meeldivaks meelelahutuseks, lõõgastavaks naudinguks. Seekordne Muusika kaaneperson, Rahvusmeeskori peadirigent Kaspars Putniņš ütleb aga esmapilgul üsna ehmatavalt, et ta ei tea, kui palju üldse tulebki muusikat nautida. Ning püstitab intriigeriva küsimuse, kas kultuur üldse on meelelahutuse allikas?

Naudingute ja meelelahutuste juurde tagasi minnes on lähenemas Eesti muusikasuvi rohkete festivalidega. Huvitavat toimub ka Eesti lähiümbruses. 5.–17. juunini on näiteks Riias ooperifestival. Kõrge tasemega Läti ooperit on olnud korduvalt võimalust ka Eestis nautida. Sellel festivalil jätkavad lätlased Wagneri “Nibelungide sõrmus” ettekandele toomist, seekord kõlab tetraloogia teine ooper “Valküür”. Poulenci ooperit “Inimhäääl” esitab maailmanimi Felicity Lott. Kindlasti on põnev kuulamiselamus läti noore helilooja, tänavuse rahvusvahelise heliloojate rostrumi noortekategooria võitja Eriks Ešenvaldsi uus ooper “Joseph Is A Fruitful Bough”.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **21** krooni number
3 numbrit 69 krooni
6 numbrit 138 krooni
Aastatellimus 245 krooni

Muusikaõpetajatele ja õpilastele aastatellimuse soodushind 192 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.

Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

Kaspars Putniņš
FOTO RAUNO SALUMETS

muusika

KAVA

SOOLO

2 Joosep Sang. Ei saa me läbi Lätita. Intervjuu Kaspars Putniņšiga

BAGATELLID

8 Mirjam Tally. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

10 Gerly Kättmann. Pärnus pakuti koduselt head muusikamoosi

11 Laura Talvet. Sulle – üks tango. Daniel Bonilla-Torres kontserdisarjas “Diplomaatilised noodid”

12 Virve Normet. Mälestus heast kontserdist laagerdub nagu vana vein... üha paremaks ja paremaks. Bellini “Puritaanide”

kontsertettekandest Rahvusoperis Estonia

13 Kadri-Ann Sumera. Küberelamused Kumus

14 Diana Kiivit. Avastused Kumus. Kontsert

“Minu üksikule metsikule hingele”

STUDIUM

15 Tiina Vahtras. Samba – brasiilia muusika süda

18 Talvi Nurgamaa. Kes armastab *viola d'amore*'t? Intervjuu Bruno Giurannaga

EKSPRESSIOON

20 Karin Kopra. Dirigent missiooni ja armastusega. Intervjuu Anu Taliga

KONTRAPUNKT

24 Liina Fjuk. Keskestme muusikaharidus paindlikumaks. Intervjuu Tartu H. Elleri nimelise Muusikakooli direktori Kadri Leivategijaga

HOMMAGE

26 Aino Kõiv. Meie õpetaja Linda Saul

28 Heino Rannap. 90 aastat Roman Matsovi sünnist

BAGATELLID

30 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

35 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik maikuu muusikasündmusi

SOOLO

Ei saa me läbi Lätita

JOOSEP SANG

Kaspars Putniņš on kahe meetri pikkune, neljakümneaastane läti dirigent, kes on paari aasta jooksul teinud Eesti muusikaelus suuri tegusid: tellinud ja esitanud arvukalt eesti muusikat, koostanud põnevaid, ajastuid ja kultuure ühendavaid kontserdikavu ning suunanud uutele radadele Eesti Rahvusmeeskoori, mille peadirigent ta alates 2005. aasta sügisest on. Teda iseloomustab intensiivne, sihikindel tööstiil, avar silmaring ning suur õppimis- ja kohanemisvõime. Viimast kinnitab kas või tõik, et juba esimeste Eestis viibitud nädalatega õppis Putniņš selgeks rohkem eestikeelseid sõnu ja väljendeid kui mõni "pronkssõdur" aastakümnetega.

Järgnev vestlus toimus märtsis. Parasjagu olid lõppfaasis proovid RAMi uue kontserdikavaga, kuhu kuulusid Frank Martini missa meeskooriversiooni maailmaesiettekanne ning a cappella teosed saksa romantikutelt.

Töö Ernesaksa valvsa pilgu all: õnnestub...

Kui suure üllatusena tuli sulle pakkumine alustada tööd Eestis, RAMi peadirigendina?

Loomulikult oli see üllatus. Ma poleks osanud seda ette kujutada ja telefonikõne selle ettepanekuga tuli, kui ma parasjagu Riia kesklinna tänaval kõndisin. Mul kulus järelemõtlemiseks üksjagu aega, sest inimesed, kes mind paremini tunnevad, teavad, et mulle pakub rohkem huvi väikeste koosseisudega detailide kallal töötamine. Südamas olen ma rohkem kammermuusika-inimene. Aga teisalt oli väga ahvatlev see väljakutse vastu võtta ja ma pole seda kunagi kahetsenud.

Kas peamiseks motiiviks see pakkumine vastu võtta oli võimeline töötada RAMiga või siseneda Eesti muusikaellu?

See oli kombinatsioon mõlemast. Ma ei sisenenud mitte ainult teise rahva muusikailma, vaid tegelikult oli programm, mille ma RAMiga aastate eest tegin, ainus kord, kui ma meeskooriga töötanud olin. Nii et ma polnud meeskoorirepertuaariga eriti tuttav. Siiski erutas mind väljavaade selle kooriga töötada ja ma nägin strateegiat selles osas, mida ma RAMiga saaksin korda

saata. Mulle pakkus ka huvi uurida eesti muusikamaastikku ning olla lähemal inimestele, kes sellel tegutsevad. See kõik on olnud väga põnev.

Milline oli sinu ettekujutus Eesti muusikaelust enne sellesse sukeldumist? Mis on aastatega muutunud?

Tundsin põhiliselt suuri nimesid, nagu Arvo Pärt ja Veljo Tormis. Põhimõtteliselt kogu nende looming on Lätis väga hästi tuntud ja ma olin palju seda juhatanud. Me tunneme üsna hästi ka Erkki-Sven Tüüri teoseid ja loomulikult klassikalist repertuaari sellistelt heliloojatelt nagu Mart Saar ja Cyrillus Kreek. Nooremad põlvkonda teatakse vähem, ehkki loomulikult Helena Tulve või näiteks Toivo Tulevi ja Galina Grigorjeva nimed on muusikaringkondades tuntud.

Imeline uus muusika ja suurepärased heliloojad on üks peamisi põhjusi, miks ma arvasin, et mulle meeldiks siia tulla. Minu kiring on töö uue repertuaariga, uute teoste tellimine. See oli üks minu strateegilisi eesmärke juba aastal 1992, mil ma hakkasin koos Sigvards Klavaga Läti raadio koori juhutama ja põhimõtteliselt uut

FOTO: RAUNO SALUMETS

... ja ei õnnestu.

repertuaari looma. Ma usun, et koostööl heliloojatega ja kollektiivi jaoks algupärase repertuaari loomisel on väga tähtis osa kollektiivi identiteedi kujundamises. Läbi helilooja kõrva ja silma näeb esitaja – mõtlen siin nii üksikut muusikut kui ka tervet kollektiivi – end teise nurga alt ja saab talle ainuomasest potentsiaalst paremini aru. Heliloojate poole pöördumine ja kogu esiettekandele eelnev protsess on erakordselt oluline mulle kui loominguisele isikule, kellele pole antud annet muusikat luua, kuid kes hindab siiski võimalust olla sellisel moel loomeprotsessiga kontaktis. Ma pean ütleva, et koostöö eesti heliloojatega on olnud üllatavalt hea, ükskõik kas me räägime Toivo teosest “O Oriens” või Galina kahest laulust, millest peaks järgmiseks hooajaks kujunema koorikontsert. Või näiteks Mirjam Tally, kelle teos on väga eriline näide koorile ja just nimelt meeskoorile kirjutamise võimalustest. Ma ei usu, et midagi sellist varem meeskoori repertuaaris eksisteeris. Või Tõnu Kõrvits, kes tõi mulle üleile uue töö, mille ma eile sada korda klaveril läbi mängisin – ma ei suutnud seda lihtsalt kõrvale panna, see meeldis mulle nii väga.

Kui sa küsid, kas tegelikkus oli täpselt see, mida ma ootasin, on

mul raske vastata, sest mul ei olnud konkreetseid ootusi. Mul oli teatud ettekujutus, kuid see oli üldisem. Ettekujutus muutub iga päevaga selgemaks ja ma pean ütleva, et see pilt tõesti meeldib mulle. Kui teha lahti Eesti Muusika Infokeskuse veebileht, näeb seal heliloojate nimekirja, mis pole sugugi pikk, kuid omanäoliste, huvitavate isiksuste osa selles on uskumatu. Te olete väga rikas rahvas ja on väga huvitav siin olla, tunnetada, kuidas need isiksused üksteist mõjutavad ja loovad koondpildi rahvuslikust muusikamaastikust.

Kui võrdled Läti ja Eesti muusikaelu, kas sinne on palju erinev sellest, millega sa harjunud oled?

Loomulikult on erinevusi. Esiteks on siin asjad paremini korraldatud. Ma ei räägi praegu operist, mis on tõenäoliselt teine teema. Kuid niinimetatud puhas muusika on väga hästi korraldatud: festivalid, väikesed agentuurid ning loomulikult Eesti Kontsert oma massiivse infrastruktuuriga, mis ei ole väga peen mitte ainult võrreldes Lätiga, vaid ka Euroopa teiste väikeriikidega, ehkki publik ei ole kuigi suur. Ma arvan, et selle tulemusena on

klassikalise muusika imago, selle väärtustamine kõrgem kui Lätis. Isegi kui inimene pole regulaarne kontserdikülalastaja ja ta ei tunne selle valdkonna vastu huvi, peab ta klassikalist muusikat oluliseks ja väärtuslikuks. Lätlased on ilmselt mõnes mõttes rohkem "juturahvas", teater on Lätis alati oluline olnud. Praegu on näiteks Jaunais Rigas Teatris etendus, mille piletid on aasta ette ära müüdud. Ma ei kujuta ette, et klassikalise muusikaga minu maal samuti juhtuks. Läti ühiskonnas on ooper väga oluline, samas siin ma seda niivõrd ei taju. Taas – võib-olla tunnevad lätlased rohkem vajadust jutustuse, loo järele.

Kui rääkida individuaalsetest muusikutest, on seis minu meelest võrdne. Teil on säraavaid rahvusvahelisi tähti ja häid kollektiive nagu Lätiski. Võrreldav on ka uue muusika kvaliteet, kui pidada silmas läti ja eesti uudisloomingu pidevat edu näiteks rostrumitel.

Me teame teineteise tegemistest üksjagu, võib-olla meie tänu Pärdi ja Tormise fenomenile teie kohta isegi rohkem. Loomulikult on meie minevikus palju ühist ja kultuuris on ilmseid sarnasusi. Väljastpoolt vaadates tunduvad need kaks kultuuri isegi sarnasemad, kui me arvaksime. Näiteks toimus kord Huddersfieldi nüüdismuusika festivalil, kus me Läti raadio kooriga esinesime, kontserdi järgne arutelu. Seal küsis vestlust juhtinud festivali kunstiline juht, kuidas ma kirjeldaksin sellist erilist nähtust nagu "balti koorikõla". Ma olin äärmiselt üllatunud, sest ma polnud kunagi mõelnud, et me oleme sarnased. Amatöörkooride tasandil, seda küll, aga enamik Põhja-Euroopa amatöörkoore kõlab sarnaselt. Kuid Läti, Eesti ja Leedu tippkooridel on minu meelest väga-väga suured kõlalised erinevused. Ilmselt on selles siiski midagi, mis on sarnasem, kui me arvame.

Läti muusika on arvatavasti veidi romantilisem. Enam pole olemas sellist asja nagu Läti koolkond, kuid, nagu Pētēris Vasks ütleb, võib läti muusika südames siiski leida romantilisi jooni. Isegi kui muusika on väga kontseptuaalne, väga keeruline, on selles tuntav soe puudutus. Eesti muusika on veidi ratsionaalsem, rohkem kinni vormis ja struktuuris, aja tunnetuses ja arenduses. Ma ei väida, et selles pole inimlikku soojust – mind liigutas väga teos, mille Tõnu Kõrvits mulle üleile töi. Kuid selles on siiski midagi, mida ma ei kujuta ette kuuluvat läti muusika-maastikule. Ma arvan, et see erinevus seisneb aja kasutamises ja proportsioonides, loomulikult on oluline ka keele foneetika ja rütm.

Kaspars Putniņš on alates 1992. aastast Läti raadio koori dirigent. Kaks aastat hiljem moodustas ta ansambli Läti Raadio Kammerlauljad, kuhu kuuluvad raadio koori solistid. Mõlema kollektiiviga on Putniņš esinenud mitmel pool Euroopas, Ameerikas ja Kaug-Idas. Alates 2005. aastast on ta Eesti Rahvusmeeskoori peadirigent. Peale selle on Putniņš külalisdirigendina töötanud selliste tippkooridega nagu RIAS Kammerchor, Madalmaade kammerkoor, BBC Singers, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, SRW Vokalensemble Stuttgart, NDR Kammerchor, Flaami raadiokoor ja Iiri Rahvuslik Kammerkoor.

Kaspars Putniņš on algatanud mitmeid teatri- ja multimeediaprojekte ning salvestanud mitu CD-plaati. Tema viimane album "On Photography", kus kõlab Bryarsi, Maskatsi ja Silvestrovi muusika, pälvis ajakirjas Gramophone tiitli Editor's Choice.

Putniņš esineb sageli töötubades ja peab loenguid Balti koorimuusikast. Talle on antud kaks Läti riiklikku au-tasu.

Ma ei tea, kui palju tuleb üldse muusikat nautida. Teatud määral kindlasti, kuid kas kultuur üldiselt on meelelahutuse allikas?

Sa oled teinud tihedat koostööd Gavin Bryarsi ja teiste tuntud heliloojatega. Kas otsid uut muusikat igalt poolt, kuhu lähed?

Me ei telli teoseid välismaalt, seda on juhtunud vaid paaril korral. Siiski tunnen ma kirglikku huvi tänapäeva inimese hääle vastu. Gidon Kremer on öelnud, et kõik heliloojad, keda ta esitab, on tema kaas-aegsed. Ma hindan seda suhtumist, kuid kui mina tegelen mineviku muusikaga, tegelen ma rohkem selle esteetikaga kui sõnumiga, mis helimaailma on kätketud. Kui ma tegelen muusikaga alates kahekümnenda sajandi teisest poolest, tunnen ma, et olen asjaga kuidagi isiklikumalt seotud.

Suures osas nüüdismuusikast on lõhe esitajate ja kuulajate vahel, mida ei õnnestu iga kord ületada. Mis sa arvad, kui sageli naudib ja mõistab kuulaja esitatavat muusikat sama palju kui sina?

Ma ei tea, kui palju tuleb üldse muusikat nautida. Teatud määral kindlasti, kuid kas kultuur üldiselt on meelelahutuse allikas? Ma olen tegelnud üsna palju jazziga ning olen avatud väga erivatele žanritele – autoga sõites võin ma kuulata Sugarbabe või nautida selliseid ansambleid nagu Massive Attack või Radiohead. Kuid kunst on väga sarnane toiduga. Me ei saa elada ainult kookidest, me vajame tõhusat toitu koos kõikide koostisosadega. Sama kehtib ka, mõeldes oma hinge, sisemaailmale ja suhtumisele kultuuri. Me vajame informatsiooni ajule ja hingele – tundlikku teavet elust ja olemisest, mida pakuvad meist targemad ja kogenumad inimesed. Ma usun, et kunst on ainus vorm selle informatsiooni edasiandmiseks. Bernd Alois Zimmermanni Reekviem või Helmut Lachenmanni ooper "Das Mädchen mit den Schwefelhölzern" on väga olulised teosed, kuid keegi ei saa öelda, et ta neid tõeliselt "naudib".

Loomulikult on nüüdismuusika endale ka palju kahju teinud, sulgedes end Darmstadt elevandiluu torni ning muutudes kohutavalt intellektuaalseks ja mõneti võõrandunuks. Kui Steve Reich käis paari aasta eest meie festivalil Arena, ütles ta õlleklaasi taga: "Need prantslased arvavad, et intellektuaalne peab olema inetu. Aga inetu on lihtsalt jaoks; need, kes seda ei mõista, ka ei vaja seda. Miks on sellist kunsti üldse vaja. Kuid Ligeti või Lachenmanni muusikas on nii palju tött ja peeneid väärtusi. Pole nende süü, et nad oma ajast ja ühiskonnast ees on, see

on publiku probleem, et ta pole piisavalt küps ja täiskasvanud.

Muusika, mis näib olevat meie haardelatusel väljas, tekitab tegelikult ruumi isiksuse kasvamiseks. Kujutle, et kõik on kohe mõistetav. Maakera oleks elamiseks väga igav paik, kui meil oleks alati poolteist meetrit kõrgemal lagi ees. Mulle meeldib tunnetada ruumi, mis on minu haardelatusel väljas, kõikides kunstides, mitte ainult muusikas.

Sellega kaasnevad ka võimalused kunsti mitmeti mõista...

Võiksin tuua ka mitmeid vastupidiseid näiteid, kuid mulle tõeliselt meeldib, kui üks kunstiteos jätab ruumi interpeteerimiseks, sisemiseks psühholoogiliseks protsessiks, mitte ei paku selgeid vastuseid.

RAMiga tööle asudes püstitasid sa kindlad eesmärgid. Kui lähedal oled sa nende saavutamisele nüüd, enne kolmandat hooaega koori ees?

On asju, mida ma naudin, ja on elemente, mille pärast muretsen. Nagu ma juba varem ütlesin, on koostöö heliloojatega ning uue repertuaari loomine olnud üsna edukas. Arvan, et suur osa sellest muusikast ei jää riulitele seisma, vaid saab osaks rahvusvahelisest meeskoorimuusika repertuaarist. Olulised on ka meeskooritranskriptsioonid Stravinski ja Frank Martini missadest segakoorile. Samuti areneb hea kontakt ja muusikaline partnerlus kooriga, kuid sellised asjad võtavad aega. Koostöö tiimiga, kuhu kuuluvad RAMi teine dirigent Mihhail Gerts, direktor Indrek Umberg ja teised, laabub äärmiselt hästi.

Mis mulle muret teeb? Näiteks praegu valmistan ma ette kava topeltkoorile. Meil on kümme esimest tenorit, mis pole 50-liikmelise koori jaoks piisav, ja kolm neist kümnest on haiged. Seega on olukord üsna lootusetu. Ma tean, et Lätis oleks professionaalsel meeskooril sama probleem – professionaalse haridusega lauljate vähesus. Et ükskõik millises tööelus head tulemust saavutada, peab olema konkurents. Ma kardan, et meie alal konkurents puudub, ja see on halb.

Meile näib, et Lätis pole olukord nii hull...

Meie rahvas on pisut suurem. Kuid kui võrrelda lauljate arvu, on see enam-vähem sama. Ja meil pole teist kutselise kooriga teatrit, nagu teie Vanemuine. Meil on probleeme lauljate akadeemilise haridusega, sest meie koorikultuur on veelgi kaugemal operlikust laulustilist, mis akadeemilises

Kuidas iseloomustad Kaspars Putniņšit muusiku ja inimesena? Kuidas on ta rikastanud meie muusikaelu?

Helilooja Toivo Tulev:

Kasparsile mõeldes meenub esmajärjekorras hoolivus, millega ta end ümbritsevatesse inimestesse ja nende tegemistesse suhtub. Suhtumine, mis on ühtaegu otsekohene ja respektiiv. Helilooja jaoks saab see konkreetse sisu seoses uue teose tellimisega. Ehe huvi loodava muusika vastu annab kirjutamisele ja töönaoliselt ka muusikale enesele lisamõõtme. Usun, et see võib olla vägagi oluline mõõde.

See, et meid külastab regulaarselt suurepärase dirigent, kes mõistab väärtustada eesti muusikat ja kes näeb meie muusikaelu samas kergelt distantsilt, on tegelikult suur õnn.

Rahvusmeeskoori teine dirigent Mihhail Gerts:

Kaspars on ennekõike väga intelligentne ja soe inimene. Oma muusikalistes nõudmistes on ta detailne ja järjekindel. Kasparsi kavad on tutvustanud koorile väga suurel hulgal nüüdismuusikat, mis on kahtlemata arendanud lauljate üldmuusikalisi ja ka vokaalseid oskusi. Temaga on lihtne ja meeldiv koos töötada.

Kuid kunst on väga sarnane toiduga. Me ei saa elada ainult kookidest, me vajame tõhusat toitu koos kõikide koostisosadega.

maailmas valitseb. Läti raadio koori kahekümne viiest liikmest on vaid kolmel-neljal lauljahaaridus, teised on peamiselt koorijuhid. On see hea mudel? Ma pole kindel.

Millega sa veel RAMi kõrvalt hõivatud oled?

Sel aastal andsin ma kuus kontserti Madalmaade kammerkooriga ja hiljuti tegin ühe kava kooriga BBC Singers. Sel hooajal olen töötanud Eesti Filharmoonia Kammerkooriga ja Berliini RIAS-kooriga. Mais ja augustis ootavad ees programmid Rootsi raadio kooriga. Kõige selle kõrval olen ma muidugi seotud Läti raadio koori projektidega. Jaanuaris esitasime Gavin Bryarsi muusikat ja salvestasime koos temaga juba teise CD. Märtsis on meil tuur Madalmaades, aprillis salvestame meie rostrumi-võitja Martinš Viļumsi uue oratooriumi. Siis on kavas John Cage'i muusikal põhinev teatriprojekt koos Taani trupiga Hotel Pro Forma, millele me paneme suuri lootusi. Ja veel mitmed väiksemad projektid. Toimub palju ja ma tunnen seda tehes head energiat.

Oma teise Eesti-hooaja lõpetad sa mais jazzikavaga "Men in Black".

Ma mõtlesin, et on väga oluline pöörduda millegi täiesti erineva poole, võrreldes sellega, mida ma RAMi ees seni olen teinud. Ma ei esita sellist muusikat tihti, kuid sellel on minu taustas oluline roll.

Kahekümneaastaselt sattusin ma vokaalansambliks Riga Jazz Sextet, mis oli omal ajal väga populaarne. Jäin selsesse kuueks-seitsmeks aastaks ja sellega on seotud suur osa minu taustast ja sellest, kuidas ma heli ja muusikalist väljendust mõistan. Oleme leidnud Virgo Sillamaa näol endale väga hea partneri, tema teeb seaded ja annab nõu tervele programmile. Ootan pikisilmi ka seda teekonda koos RAMiga. Tean, et me õpime ja kogeme palju, ning loodan, et publikule kava meeldib.

MIRJAM TALLY

vabakutseline

New Jersey orkester ja

Neeme Järvi

New Jersey sümfooniaorkester on silmitsi ülisuurte võlgadega, mistõttu otsustas müüa hinnalise, kolmekümnest instrumendist koosneva keelpillikollektsiooni. "Golden Age'iks" kutsutav pillikogu osteti 2003. aastal 17 miljoni dollari eest ettevõtja Herbert Axelroldilt ning sisaldab näiteks tosin Stradivari viiulit. Orkestri direktori André Gremillet' sõnul polnud müügiotsust kerge teha ja ta loodab siiralt, et ostjaks oleks investor või kollektsionäär, kes pillid orkestrile välja rendib. Selline asjade käik on tuttav nii Euroopas kui ka Kaug-Idas. NJSO kontserdipiletite läbimüük on viimase kolme aasta jooksul langenud ja orkestri eelarve puudujääk ulatub 3,9 miljoni dollarini. Seetõttu annab orkester käesoleval hooajal 21 kontserti vähem. Gremillet' sõnul aga on langustendents pöördumas paremuse poole. NJSO ametiisikud usuvad, et selle põhjuseks on orkestri kunstilise juhi Neeme Järvi suurepärase töö orkestriga ja tema populaarsus nii muusikute kui ka kuulajate seas. Järvil on lepingu järgi veel ees üks aasta NJSOga ning meeleldi sooviks orkester koostöölepingut pikendada. Järvi jäi aga tagasihoidlikuks, vastates ajalehe The Star Ledger küsimusele, kuidas väärusliku pillikollektsiooni müük mõjutab tema koostööd orkestriga. Sellise pillikogu olemasolu oli üks põhjus, miks ta kaks aastat tagasi New Jersey orkestri juurde tuli. "On häbiasi, et New Jerseys, mis on üks Ameerika rikkamaid piirkondi, ei ole võimalik leida toetajaid," oli Järvi nõrduinud.

Leitud Chopini isiklik klaver!

Šveitsi muusikateadlane on leidnud üles kunagi Fryderyk Chopinile kuulunud tiibklaveri, millega maestro umbes 160 aastat tagasi käis oma viimasel kontsertturneel. Professor Jean-Jacques Eigeldinger otsis Chopinile klaveri ehitanud prantsuse klaverimeistri Camille Pleyeli jälgi ja suutis tema tehtud pilli selle seerianumbri järgi identifitseerida.

Chopin, kes 1831. aastal asus elama Pariisi, lahkus seal revolutsiooni jalust 1848. aastal Londonisse, võttes kaasa ka oma

kaks aastat tagasi valminud Pleyeli klaveri. Chopin hindas oma pilli kõla kõrgelt, väites, et "Pleyeli klaverid on perfektsionismi viimane sõna". See oli aga teine Pleyel, millega ta Londonisse sõitis, olles saatnud ühe pilli Inglismaale juba 1838. aastal, kui ta oli armunud George Sandi. Ta esines Pleyelil 1848. aasta kontserdireisil Šoti- ja Inglismaal ning müüs selle maha vahetult enne Pariisi tagasipöördumist leedi Trotteri nimelisele inglise aristokraadile. See kontserdireis jäi aga Chopinile viimaseks, sest oktoobris ta suri, olles jõudnud tagasi Pariisi.

Hinnaline klaver kuulus varem ühele Trotteri sugulasele, kes hoidis seda enne oksjonile saatmist oma mõisas. Briti kollektsionäär Alec Cobbe ostis pilli kaksikümend aastat tagasi kahe tuhande naela eest ühelt antiikesemete vahendajalt. "See tuli nüüd küll nagu väik selgest taevast," väljendas Cobbe Reutersile oma üllatust, et tema kollektsiooni kuuluv klaver on osa muusikaajaloost. "Mul polnud õrna aimugi, et selline lääne muusikaajaloo monument on minu valduses," imestas ta. Cobbe ajalooline klaver on vaatamiseks välja pandud Hatchlandis, kõrvuti teiste haruldustega, nimelt pillidega, mille omanikuks olid või millel mängisid Bach, Purcell, Mozart ja Mahler.

Grawemeyeri auhind 2007

Sebastian Currier võitis 2007. aasta Grawemeyeri auhinna oma kammerteosega "Static". See kvintett on kirjutatud 2003. aastal flöödile, klarnetile, viiulile, tsellole ja klaverile. Prestiizne auhind sisaldab muu hulgas ka 200 000 dollarit ning selle võib pälvida helilooja mis tahes maailmanurgast teosega, mis on viimase viie aasta jooksul kõlanud elavas ettekandes. Muidugi peab ka helilooja ise olema elavate kirjas. Grawemeyeri auhinna pidulik kontsert toimus Carnegie Hallis. Kontserdil kõlasid peale Currieri orkestriteose "Microsymphony" ka varasemate auhinnasaajate teosed, kelle seas on väga nimekaid heliloojaid, nagu Lutosławski, Penderecki, Takemitsu... Märkimisväärne on ka see, et tegemist on teise korraga Grawemeyeri auhinna ajaloos, mil võidutööd saab esitada ilma dirigendita. Auhind rajati 1985. aastal ning teisel aastal võitsid selle Györ-

Sebastian Currier, tänavune Grawemeyeri auhinna saaja.

FOTO INTERNETIST

gy Ligeti klaverietüüdid, mis oli seni ainus "ilma dirigendita juhtum" Grawemeyerite seerias. Currier ise oli autasu saamise üle üllatunud ja ütles, et teda on alati tõmmanud kammermuusika poole, seda nii kuulajana kui ka muusika loojana, kinnitades, et see on suurepärase meedium. "Ma armastan nüansirikast esitust, muusikuga koos töötamist ja paindlikkust, mida on võimalik kammermuusikas saavutada. Tegelikult on kammermuusika üks mu põhiline mõttesuund." Samas toob ta teiste suundadena esile orkestrimuusika ja huvi elektroonika ning multimeedia vastu. Muusika on Currieri elus alati olnud kesksel kohal. Tema isa Robert on elukutseline viiuldaja ja viiolamängija, ema Marilyn ja vend Nathan mõlemad heliloojad. Lähiaja töödest on teda ees ootamas klaverikontserdi esiettekannet ning viiulikontsert Anne-Sophie Mutterile.

Rostropoviči 80 aasta juubeli tähistamine

iTunes ja EMI Classics tähistavad üheskoos Mstislav Rostropoviči 80 aasta juubelit, mis tähendab, et muusikasõpradel üle kogu maailma on iTunesi internetipoest (www.itunes.com) võimalik

endale soetada Rostropoviitši salvestisi. EMI Classicsiga on Rostropoviitš koostööd teinud nii tšellisti, dirigendi kui ka pianistina. Eksklusiivne kollektsioon sisaldab ka varem avaldamata materjale. Kampania algas juba 20. märtsil, nädal enne vanameistri juubelit. Rostropoviitši suupäraste lavapartnerite seas on tema 65-aastase karjääri jooksul olnud palju mainekaid muusikuid, viuldajad David Oistrakh, Maxim Vengerov, Itzhak Perlman, pianist Svjatoslav Richter, dirigendid Herbert von Karajan ja Carlo Maria Giulini, sopran Galina Višnevskaia (tema abikaasa). Ta on teinud koostööd paljude 20. sajandi klassikutega, nagu Prokofjev, Šostakovitš, Britten, Bernstein, Messiaen, Lutosławski, Penderecki... Spetsiaalselt talle on kirjutatud üle 240 uudisteose.

Haruldaste salvestiste seas, mida iTu-

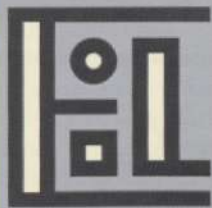
nes'ist on võimalik soetada, on näiteks Richard Strauss'i tšellosonaat, lindistatud aastal 1974; kõik Tšaikovski sümfooniad, salvestatud koos Londoni Filharmoonia orkestriga (salvestus aastast 1976) ning Šostakovitši tšellosonaat, kus klaveril mängib helilooja ise (lindistatud 1950ndate aastate lõpul).

Kas ooper võib päästa vangid?

Ühes Wandsworthi vanglakabelis Lõuna-Londonis anub armu rühm põhjakäinud mehi ja naisi. See pole veider usurituaal, vaid Pimlico Ooperi uudsete ideelahendustega ooperi "Les Misérables" proov, kirjutab The Guardian. Näitlejate seas on nii professionaalseid lauljaid kui ka... vange, enamasti pikki karistusi kandvad mustanahalised. Direktor Michael Moodye on see juba viies Pimlico "vanglavas-

tus". "Umbes neljakümnest sooviavaldajast on paljud välja langenud, kes turvareeglite rikkumise tõttu, kes taibates, et see siin on ikka väga raske töö," ütleb Moodye.

Ooperi lavastamine suletud vanglasüsteemis on muidugi logistiline õudusunenägu, mis loob võimalused smugeldamiseks ja põgenemiskatseteks. Kui Wasfi Kani 1987. aastal Pimlico Ooperi asutas, ei lootnud ta, et sellest võiks kujuneda pikaajaline projekt. Ooperi "Les Misérables" lavaletoomiseks on aga eraannetatelt kogunenud 120 000 naela. Jo Tilley-Riley, fondi "Music in prisons" direktor, usub, et seda laadi positiivne kogemus õpetab vangidele suhtlemisioskust ning projekti õnnestumine tõstab osalejate enesehinnangut, väheneb ka vangide enesehävituslik käitumine.

EESTI
INTERPREETIDE
LIIT

ASSOCIATION
OF ESTONIAN
PROFESSIONAL
MUSICIANS

Eesti Interpreetide Liit esitleb:

AKADEEMILINE KAMMERMUUSIKA Kadrioru lossis

5. mail kell 18.00
Saksofonikvartett

SaxEst:

Ivo Lille

Virgo Veldi,

Lauri Sepp,

Sulev Sommer

Kavas: L. C. Daquin,

D. Scarlatti, E. Mägi,

E. Bozza, G. Lacour,

C. Dedrick, G. Jackson

90.-/40.-

26. mail kell 18.00

Olga Voronova (viul),

Leho Karin (tšello)

Kavas: M. Ravel, Z.

Kodaly

90.-/40.-

KuMu KUMUs

KUMU auditooriumis

29. mail kell 19.00

Multimeediaetendus

Sirje Möttus (akordion),

Kristi Mühling (kannel),

Tarmo Johannes (flööt),

ning multimeedia-

kunstnikud Riina Maidre

ja Maksim Šurin

Kavas: M. Tally, J. Cage,

T. Kozlova, Y. Takahashi,

A. Nordheim

125.-/75.-

Pärnus pakuti koduselt head muusikamoosi

GERLY KÄTTMANN
abiturient ja klaveriõpilane

Just "Muusikamoosi" nime kannab see omapärane festival, mis ainsana Eestis on mõeldud lastele ja noortele. Juba viiendat korda olid märtsikuisel koolivaheajal Pärnu kontserdipaigad täidetud väiksemate muusikasõpradega, kes said kuulata, vaadata ja kaasa elada põnevale programmile.

Pärnu filharmoonia ja Pärnu kontserdibüroo korraldatav festival on eriline ka seetõttu, et eesmärgiks ning ühtlasi traditsiooniks on kujunenud laste ja noorte, eriti just kohalike muusikute kaasamine. Selle festivali kuuest üritusest astusid koguni neljal üles Pärnu enda lauljad-tantsijad. Võikski öelda, et "Muusikamoos" ei paku mitte ainult kaasahaaravat ja harivat kultuuriampsu saalipoolle, vaid annab aktiivsetele ja andekatele tegijatele suurepärase esinemiskogemuse, võimaluse olla märgatud. Kunstiline tase pole noorte esinejate tõttu kannatada küll saanud, sest neis on potentsiaali, nagu festival väga selgelt näitas.

"Muusikamoosil" on oma koha leidnud kaks väga suurte traditsioonidega üritust, mis on olulised eelkõige pärnakate endi jaoks. Linna ja maakonna vokaalansamblite konkurss ning abiturientide ball, kus tantsuks on alati mänginud Pärnu Linnaorkester (seekord dirigeeris Lilyan Kaiv), on teatud sihtgruppides alati elevust tekitavad sündmused. Neil on oma roll Pärnu kultuurielus ja eriti väärtuslik on muidugi konkursi loodav väljund aasta läbi kestnud töö hindamiseks.

Nagu sellele festivalile kombeks, püütakse eriilmeliste kontsertidega katta muusikamaailma kogu värvikirev amplituuda. Igale maitsele leidis midagi: kõlas klassikaline orkestrimuusika, koori- ja ansambli- laul, tänapäevane folk ja etendati ka noortemuusikali. Kuigi "Muusikamoos" ei koon-

Saint-Saënsi "Loomade karneval" kostümeeritud tantsijatega oli väga lastepärane ja haaras kaasa ka kõige pisemad kuulajad.

FOTO INDREK AJA

dunud sel aastal konkreetset ühegi kindla märksõna ümber, oli programmis palju kodumaist ja omakeelset – igati tervitavat väikese eestlasest kuulaja jaoks!

Klassikaline muusika oli "moosis" esindatud kahe komponendina. Avakontserdil 16. märtsil pakuti kuulamiseks mobiilhelinaid Pärnu Linnaorkestri esituses, dirigendiks Jüri Alperden. Esmapäevaks ehk pisut kentsakas idee sai särava teostuse: Tõnu Naissoo seatud lood pakkusid palju äratundmisrõõmu igapäevase mobiilmuusika pinnalt ning huvitavate sissejuhatavate juttude ja päristelefonide helisemisega toodi kuulaja mõnusesse levipiirkonda. Võrgu kvaliteet igatahes soovida ei jätnud, ühtviisi kaunilt kõlasid nii Mozarti 40. sümfonia I osa, Mendelssohni pulmarass kui ka Scott Joplini "The Entertainer". Kontserdi põnevaim avastus oli igatahes Francisco Tárrega "Gran Vals" ehk neljataktilise Nokia *tune*'i originaalteos.

Teine komponent klassikalise muusika vallas oli Camille Saint-Saënsi "Loomade karneval" 22. märtsil, kus peaosas oli taas

Pärnu Linnaorkester, dirigendiks Elmo Tiisvald. Kui muusikast rääkimisel kasutada väljendit lapsesõbralik, siis oli seda vaieldamatult just see kontsert, sest kõige väiksemad niigi kuulama panev teos oli haruldaselt hästi ühendatud balletiga. Loomakostüümides tantsijad Kersti Adamsoni balletistuudiost andsid kujundlikele ja elavate karakteritega loomaportreedele ühe mõõtme, suurepärase vaatepildi juurde, mis tagas ka pisemategi kuulajate tähelepanu.

"Muusikamoosi" teise kihi moodustasid kontserdid, kus kandev osa oli eestikeelsel sõnal. 18. märtsi koorikontserdil astusid üles ETV lastekoor, Ülejõe Gümnaasiumi noortekoor ja vokaalansambel Greip. ETV lastekoor, mis on pärinud kõrgeid kohti juba rahvusvahelistel konkurssidelgi, ainult kinnitas oma järjest täiskasvanulikumat professionaalsust käsikäes suure lauluõhina ja -naudinguga. Kaunis emakeelne reper tuaar, rahvalaulutöötused Veljo Tormiselt ja teistelt eesti heliloojatelt, sinna juurde palju lähedaid tantsuseadeid – nende

pakutud "moos" kahasse Pärnu tegijatega maitstes küll väga hästi.

20. märtsil olid Endla teatri Küüni kutsutud Vägilased, pärimusmuusika ansambel, kes ei pea oma stiiliks ei etnopoppi ega folkdzässi, vaid proovib anda regilaulu ja pillilugusid edasi endale sündamälähedases tänapäevases võtmes. Kontserdile eelnenud õpitoas said huvilised selgeks mõned laulumängud ja tantsud ning noored pilliõppurid proovisid kõrva järgi õigeid viisikesi instrumendilt üles leida. Õnnestus päris hästi. Vägilastele meelepärast ehk nende sõnumile vastavalt saatis kogu esinemist hoogne tants ja kaasalaulmine, sest nagu kontserdi algul öeldi, olid nad tulnud just tantsuks mängima. Muidu tegid nad nagu ikka vana ja uut, sisenduslikult ja vahetult, täis võlvat väge.

Festivali lõpetas läbinisti nooruslik etendus, Kaari Sillamaa röövlimuusikal "Puujala ja Ükssilma sõda". Seda esitas Pärnu täiesti oma noorte kollektiiv Kunstide Majast, juhendajateks huvikooli laulu-, tantsu- ja näitlemisõpetajad. Kõigepealt jäi muusikal meelde kui väga hästi toiminud tervik, etendus laabus ilma ühegi tõrketa. Meeldivalt kõrgel tasemel oli noorte oskus oma rollidesse sisse elada ja samuti olid väga vahvad mitmekülgsed tantsunumbrid balletist estraadini. Laulud ei jäänud millegi poolest tantsule või näitlemisele alla, kuigi mitmed neist olid nii sõnade kui viisi poolest üsna lihtsakoelised, röövlipärast labasedki. Kummitama jäi ühe kauni meloodiaga laulu lõpp "...vatsad ja maod". Aga teiste seast tõusid esile mõned sellised solistid, kes suutsid panna judinad seljal üles-alla jooksma. Lavastusega sobisid imehästi ka kostüümid ja lavakujundus. Kogu etendus lõi noorte röömsameelse ja lustiva olekuga ühe väärika lõpetuse selleastasele festivalile.

Usun, et kevadega tulnud "Muusikamoos" tuleb ka edaspidi sama hoogsalt ja viib vooluga kaasa kõik vähegi uudishimulikud lapsed. Moositegu võiks kohale meelitada peresid ja õpetajaid õpilastega üle Eesti, sest miks mitte siduda koosveetmise aega hariva ja just lastele mõeldud muusikasündmus(t)ega. See festival on tõepoolest lastesõbralik ja ootab neid igal kevadvaheajal.

Sulle – üks tango...

LAURA TALVET

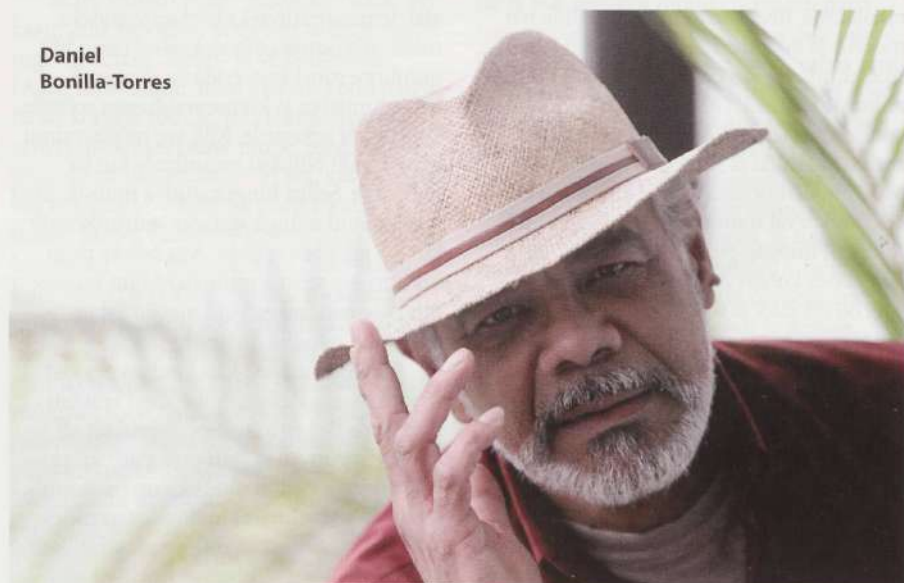
tangohuviline

Kuulus argentiina kirjanik Jorge Luis Borges on tangot kirjeldanud nii: ta allutas meid oma soovidele, ta viis meid kaasa, juhtis meid, kaotas ning leidis meid taas. Samal viisil võib iseloomustada ka Daniel Bonilla-Torrese, Jüri Aarma ning Kristo Kão üllatava trio kontserti pealkirjaga "Sulle – üks laul" sarjast "Diplomaatilised noodid". Tõsi küll, selle esimene pool algas tsükliga Kariibi mere neegrirahvalauludest ("Cinco Canciones Negras"), kuid kokku võttes sulandusid nii rahvalaulud kui ka erinevate autorite argentiina tangod sarnaselt markeeritud esitusviisiks, millele andis põhiiseloому Torrese tugev, ent tundlik vokaal ning mille oli tahes-tahtmata tangolik olemus: jõuline segu dramaatilisest nostalgias, valgusest ja varjust, kontrastide poeesias. Isegi ooperikoolituse saanud häälele omane teatud "kätteõpitud" teatraalsus ei suutnud varjata autentset tunnetust, mis tervest esitusest võimsalt läbi kumas. Viimast toetasid ideaalselt Kristo Kão õrn, ent kindel kitarr ning Jüri Aarma loetud intiimne, meeleolule allutatud luuleline tekst, mis – olgugi esitatud eesti keeles – kõlas tõepoolest justkui hispaania keeles, nagu Torres kontserdi lõpul ütles.

Õhtu kinnitas luule ja tango

universaalsust: kirk, naiselikkuse ja mehelikkuse kokkupõrge ning kooseksisteerimise võimatu võimalikkus – selle valus ilu on olemas kõigis keeltes, kõigis kultuurides. Seda õhkus nii Torrese pilgust, kui ta publikut piidles, kui ka tema laitmatust, laval end hästi tundva enesekindla artisti hoiakust. Teksti lugemine vaheldumisi lauludega oli suurepärase leid, seda enam, et enamikus romaanikeelsetes kultuurides ongi just tekst tihti kontserdi peategelane: luule võib peituda muusikas endas, ent see võib ka eraldi võetuna muusikat täiendada, luues sellega omamoodi dialoogi. Mis puutub tangoesse endasse, siis on Eesti publik viimase paari aasta jooksul näinud ja kuulnud päris mitmeid peamiselt Piazzolla teoste tõlgendusi, vähem on kuulda olnud Gardeli ja teiste tango kuldaja vana-meistrite loomingut. Ilmselt oli ka seekordse kontserdi müügiedu märksõnaks Piazzolla. Kannatlik kuulaja pidi tükk aega ootama, enne kui armastatud helilooja mõned lood esitusele tulid. Ometi oli ootamine seda väärt. Ma ei tea, kuidas tundis end ülejäänud Kumu auditorium (saal oli täis!), ent minul vajusid silmad vägisi kinni. Mitte unest, vaid unistustest. Leidsin end Buenos Airese roosaka taeva alt, kõrvus üks vana, tuttav laul... *el tango...*

Daniel
Bonilla-Torres

Mälestus heast kontserdist laagerdub nagu vana vein üha paremaks ja paremaks

VIRVE NORMET

muusikaajakirjanik

Meenutan 16. ja 17. märtsil toimunud Vincenzo Bellini ooperi "Puritaanlased" ehk praeguses Estonia versioonis "Puritaanid"* kontsertettekannet Rahvusooper Estonias. Tallinn on nii väike, et uudis võimalikust muusikasensatsioonist levib kulutulena ja täidab saalid pilgeni. Nii oli see kaks öhtut järjest ning oleks kindlasti olnud ka kolmandal.

Sensatsiooniks olid külalisesinejad, dirigent Manlio Benzi, sopran Bernanda Bobro ja tenor Mario Zeffiri.

Esinemise võlu ja valu toidavad interpreetid *in corpore*, hiljem hakkad mõtlema ja mõistma mängitud muusika olemuslikku suurust ja väärtust. Kaugemalt vaadates tulevad mõneti teistsugused mõtted kui kõrgemotsiooni lainel kontserti kohapeal kuulates.

Suurim osa öhtu õnnestumises oli Bellini. Tunnistav, et ma ei igatsekski seda ooperit enam lavastatuna vaadata, küll aga korduvalt kuulata. Ei hakka siinkohal rääkima *bel canto*'st omas ajas. Bellini tundub olevat selle stiili üks absoluutseid tippe. Ja "Puritaanlased" tippude tipp. Ei aariate, veelgi rohkem ansamblike ja kooristseenide kaunikõlalikus, tihe, lausa audioakustiline harmoonia ja ilu anna hetkekski mahti analüüsiks, et mis see siis öieti on, mis viib kuulaja sellisesse ekstaasi?! Mis siis ikka toimib meie kuulumismeelele, nii et tahaks muusikat endasse ahmida ja igaveseks meelde jätta... Miks muidu norijana tuntud kultuuriajakirjanik mu kõrval trambib jalgu, hüüab pidevalt "braavo", hüppab püsti ja aplodeerib, käed kõrgel pea kohal? Aplaus tenori ühe aaria järel oli nii pikk ja tormiline, et lilleneiu, süli õisi täis, arvas etenduse lõppevat ja tahtis juba lilli jagama asuda.

Vincenzo Bellini, 34. eluaastal manala teele läinud helilooja kogu karjäär oli üks suur triumfikaar ja "Puritaanlased" jäid tema luigelauluks. Kas ta olekski seda enam ületanud? Nagu Sportlane lõpetab oma karjääri pärast olümpiavõitu, loorberipärg peas, nii kutsus ilmselt Suur Stsenarist ära

Meister Bellini, kelle elutöö sai tehtud. Praegu, poolteist sajandit hiljem, kogeme, et janu täiusliku ilukogemuse järele elab edasi sügaval inimhinges ja näib justkui ootavat seda hetke, et end vabaks lasta. 20. sajandil on küll kõik kunstid laiendanud arusaama niihästi oma missioonist kui ka vormi ja sisu kolmandajärgulise tähtsusega. Ja ometi näed aeg-ajalt enda ümber (ja enda sees) vaimustumas üpris vanamoeliselt tänuhõõgu publikut.

Arvan, et oma maitse-eelistustes pole ma mitte puritaan ja respekterin täiesti Estonia saali täie asjatundliku publiku sügavat õnnetunnet. Interpreetid teavad seda sünergia teket, seda vastastikust stimuleerimist, mida on raske kirjeldada, veel raskem analüüsida.

Estonia "Puritaanidest" rääkides tahan tänada dirigent Manlio Benzit. Otse uskumatult täiuslik oli koori ja orkestri musitseerimine. Benzi on hinnatud ooperidirigent ning kontsertettekannet kujunes siin toredaks sünteesiks ooperlikust "sisusse minemisest" emotsionaalses mõttes ja samal ajal demonstratiivseks kontsertesituseks, mida võis (sama emotsionaalsel tasandil!) numbrite vahel kviteerida ka dirigendi käesurumisega ja kiituseavaldusega solistile, koorile või orkestrile. Küll see mõjus vaimu vabastavalt! Niihästi muusikuile kui ka publikule. Sellist hingestatud ja muusikaliselt viimistletud mängu igatseks teatriorkestrilt kuulda iga päev ja öhtu. Aga selleks peab orkestri ees seisma mitte üks kulm kortsus rahulolematu mees, vaid muusikast inustunud nõudlik dirigent.

Külalissolistidest käis kuulsus ees just tenoril Mario Zeffiril. Vähe sõnu kulutati Bernanda Bobro kiituseks. Tegelikult oli lauljanna võrratu ja igati oma partneriga samaväärne. Bellini muusika on imekaunis, ka traagilistes (Elvira) hullumisstseenides. Zeffiri, kes laulis oma rolli peast, jäi stiilselt kontsertesituse raamidesse. Imelised olid

mõlema solisti aariad, ka duetid, pakkudes muusikalist kõrgpilotaazi sellisel vokaaltehnilisel tasemel, et tehnikat nagu ei märganudki. Nad oleksid mõlemad justkui "kaunid hääled jumala armust", samal ajal mõistad, et oma instrumenti, häält, on nad kasutama/valdama õppinud täiuslikult!

(Imelik, et kõrgtasemel solistidel on kadunud need meie lauljaid kummitavad koolilised probleemid registre ja tessituuride erinevusest, fraseerimisest, forsseerimisest, detoneerimisest, koloratuurist, *vibrato*'st ja *tremolo*'st jne, ilma milleta eesti *vocalissimo* veel kuidagi läbi ei saa.)

Eesti solistide viisik, Mati Palm, Rauno Elp, Leonid Savitski, Urmas Põldma ja Riina Airene, kandis erineva raskuse ja ulatusega rolle. Neist kaks viimast olid laval vaid lühikese episoodi, kuid Riina Airene tegi selle meeldejäävalt kõrgel tasemel. Minu kõrva jaoks ei jäänud külaliste klassist grammi alla ka Leonid Savitski oma lühikeses lavaosas. Mati Palm ja Rauno Elp kandsid kõrvaltegelaste raskeid ülesandeid. Kuigi kõik numbrid ei olnud lausa täiuslikud ja Rauno Elp kippus kohati forsseerides ka "mustalt" laulma, teenisid nad ära suure tunnustuse nii dirigendilt kui ka publikult. Eriti vanameister Mati Palm.

Võib oletada, et selle kontsertettekande ettevalmistus pakkus teatrirahvale niihästi valu kui võlu, aga mäng väärts küünlaid! Üks täiuslikult õnnestunud kontsert liidab meeldivalt tervikuks ka publiku. See justkui muudaks meid kõiki pisut paremaks. Aga ka nõudlikumaks.

* Võiksime mõtiskleda nüansi üle, mida eesti keel võimaldab: *puritaani* inimest iseloomustava terminina käib kitsarinnaliselt oma tõekspidamistest kinni hoidva isendi kohta, 17. sajandi religioossete tõekspidamiste järgi kindla usulahu liikmeid võiks ehk siiski ka puritaanlasteks kutsuda. Vrdl – katoliiklased jms.

Küberelamused Kumus

KADRI-ANN SUMERA

pianist

20. märtsil toimus Kumu fuajee keerdkäikudes Küberstudio kontsert, kus tulid (esi)ettekandele Timo Steineri, Tõnis Kaumanni, Mart Siimeri ja Toivo Tulevi teosed. Küberstudio kunstiline juht ja liikumapanev jõud on flötist Monika Mattiesen ning see on kollektiiv, mis keskendub ühele tänapäeva muusikas väga aktuaalsele teemale – eri kunstiliikide ühendamisele. Nende ettevõtmised ühendavad akustilise muusika video, valgustuse, elektroonilise heliga ja tantsuga ning haaravad tervikusse ka ruumi. Sel kontserdil löid kaasa videokunstnik Meelis Salujärv, valgustaja Kaido Mikk, lavakujundaja Pärtel Tall, kunstnik Kersti Voogre ning Rühm Pluss Null. Elektroonika eest hoolitses Margo Kõlar, dirigeeris Tõnu Kaljuste.

Ruum on üks siiani suhteliselt vähe kasutatud, aga väga mõjuvaid võimalusi muuta kontsert meeldejäavaks. Sel korral oli just ruum see, mis külalise kohe endasse haaras ja paelus veel enne, kui muusika algaski. Kumu kahe sissepääsu vaheline käik, garderoob ja sillad näisid kõrgemana ja kättesaamatumana kui tavaliselt, tekkis kohe eriline meeleolu, mis justkui lubaks kuulajat igapäevarutiinist välja viia.

Timo Steineri Kontsert flöödile, džässgrupile, löökpillidele ja elektroonikale tekitas juba eos huvi oma ülisuure ja rikkaliku löökpillikoosseisuga. Steineri helikeel on enamasti heakõlaline ja heatujuline, kõrvale meeldiv ning pakub vaimukaid leide. See kirjeldus sobib ka käesoleva teose puhul. Siiski tekkis kuulates kahtlus, kas detailidega pole mitte liiale mindud. Teos oli küllaltki pikk ja kuigi pidevalt nauditav, kippus see kohati veidi laiali valguma. Huvitav leid oli flöödisolisti rütmikõpsutamane kannaga, mis andis vihje veel ühe meediumi, tantsu kasutamisele. Kahjuks see vaid vihjeks jäigi ja ununes peagi. Võibolla oli tegu ka veel mitte nii kindla esitusega – esiettekanded kipuvad ikka olema

pisut rabeledad.

Tõnis Kaumanni teosest “Montes Gelboe” kõlas esimene osa; terviklikku ettekannet võib kuulda suvisel noorte heliloojate festivalil Tartu Jaani kirikus. Kaumanni muusika on sageli kirev ja kaleidoskoopiline, autor saab inspiratsiooni erinevate aegade ja žanrite muusikast – nii “kergest” kui ka “raskest”. Eriti tunnistab ta gregooriuse laulu mõju oma loomingus. Selles teoses kõlas lõpuks koraal ka oma ehedal kujul Vox Clamantise esituses. Siiski pean tunnistama, et selline eklektika mind päriselt ei veennud, puudu jäi tollest “miskist”, mis suudaks erinevad klotsid ühendada ja helisema panna. Tundus, et teos jäi pigem konstrueerituks, n-ö pea tööks, vajaka jäi tunnetusest ning süvenemisest. Algul valjuhäälditest kostnud koori “elusuuruses” sisenemine saali mõjus küll, ent terviku loomiseks jäi sellest väheks.

Mart Siimeri palas “Kadunud sõna” oli kasutatud ka videot ning siin mängis ruum tugevalt kaasa. Tšello- ja vokaalsolistid (Aare Tammesalu, Raul Mikson) olid paigutatud kõrgele rõdule, mis tekitas avaruse, samas distantseerituse mulje, ning nende liigutustest moodustus – ei tea, kas meelega või kogemata? – seintele päris mõjuv varju-teater. Meelis Salujärve videos oli põhiliselt kasutatud väga lihtsaid, isegi trafaretseid kujundeid (põlev rist, pilved, sõestunud puukoor), aga siin see ei häirinud. Vastupidi, koostöös ruumilise kujunduse ja muusikaga hakkasid need kujundid väga mõjuvalt tööle. Ausalt öeldes ei suudagi meenutustes enam muusikat üldmuljest välja kiskuda, helid ja pilt olid siin nii loomulikult ühendatud, luues harda ja pühaliku terviku.

Toivo Tulevi “Teine kallas, vaikuses

Küberkontserdi keskmes säras flötist Monika Mattiesen.

FOTO HARRI ROSPU

hommikune vihm” oli kontserdi suurim elamus. See justkui ei olnudki muusika oma tavapärasest tähendusest, vaid mulje ning emotsioon, mille muusika või mis tahes kunstiliik endast järele jätab. Vaiksel kolisema hakkav tuulekannel – ei panegi tähele, millal lugu juba algas – kannab kuulaja tasakesi ja märkamatu mingisse irreaalsesse maailma, kus valgus saab kuuldavaks, hüpnootiseerib ja lummab. Justkui ajahetk, mis on peatatud ja pikaks venitatud ja kus hakkad järsku kuulma millisekundite tuksumist. Siin oli vahenditega väga kokkuhoidlikult ringi käidud, midagi polnud üleliia. Kõik oli ääretult tagasihoidlik ja just seetõttu mõjuv. Ning kui päris teose lõpuks ilmus ekraanile ka pilt, rahulik, peaaegu liikumatu jõekallas, rabas seegi oma mõjuva nappusega. Kummalisel kombel tekitas see looduspilt just rahutust ja hirmusegast ebakindlust: see l i i g a g i rahulik loodus seostus teispooleusega, ka jõgi on ammused ajast peale olnud elavate ja surnute riiki lahutav sümbol. Ja tuulekellad muudkui helisesid ja helisesid... tundus, et terve igaviku, mille jooksul on aega end unustada ning reaalselt ajast ja kohast eemalduda. Selles teoses oli õnnestunud heli, valgus ja pilt väga veenvalt ühendada. Kordagi ei tekkinud küsimust, miks need erinevad asjad kokku on pandud ja miks seda just nii on tehtud. Taaskord leidis tõestust väide, et vähem on rohkem.

Avastused Kumus

DIANA KIIVIT
pianist

Eesti Interpreetide Liidu kontsert "Minu üksikule metsikule hingele" 3. aprillil Kumu auditoriumis.

Taas oli hea meel kontserdisarjast "KuMu Kumus", mille eesmärk on kuulajateni tuua huvitavaid muusikaprojekte, mis on korraldatud natuke teistmoodi või vaadatuna uue nurga alt. Seekord tehti koostööd Ursula Chillaud'ga (Saal), kes EMTA doktorandi ja saksofonistina otsib huvitavat kammermuusika repertuaaris ja eripäraseid esituskooresse. Viimati valmis tal selles sarjas kontsert "Grab it" Anne-Liis Polli (hää), Priit Perendi (elektroonika) ja Jaan Toomikuga (video), kus nüüdisaegseid saksofoniteoseid ja vabaimprovisatsioone kommenteeriti sotsiaalkriitilise videokunsti abil. Eredalt tuleb meelde ka soolokontsert-etendus "Positsioonid" Kanuti gildi saalis, kus Ursula vaagis tantsijate kvartetiga (Mart Kangro, Merle Saarva, Raido Mägi, Krõõt Juurak) esinejate, esitatava ning publiku omavahelist suhestumist. Kõne all olev kontsert Kumus publikuga sel moel ei suhestunud, vaid kutsus kuulama hoopis põneva repertuaari ja kooslusega – Ursula Chillaud'ga musitseerisid akordionist Jaak Lutsoja ja löökpillimängija Anto Önnis.

Omaette väljakutseks on juba sellisele koosseisule repertuaari leidmine. Otsingud viisidki avastamata autorite, vähe mängitud teoste ning lausa tellimustöödeni.

Ursula Chillaud on nii mõnegi kavas esitatud teose propageerija ja esmaesitaja Eestis. Nii kõlasid kontserdil muu hulgas baski helilooja Isabel Urrutia Rasinese "Kajad" altsaksofonile ja akordionile ("Oihartzunata", 1998), Prantsusmaal tuntust kogunud argentiinlase Luis Naoni "Alto Voltango" saksofonile ja vibrafonile (24-osalisest tsüklist "Urbanas"), itaallase Claudio Gabriele "Minu üksikule metsikule hingele" altsaksofonile ja akordionile. Kontserdi kavva mahtusid peale välismaiste autorite ka eesti heliloojate tööd: Tõnu Kõrvitsa veenev ja maagiliste kõlavärvidega teos "Allikas" altsaksofonile ja vibrafonile (2000) ja Mirjam Tally kuraasikas "Arlekiin" (2000) löökpillidele ja akordionile. Heaks traditsiooniks on saanud komme tellida teoseid eesti noortelt heliloojatelt. Kui eelnevalt on Ursula Chillaud'le elektroakustilisi teoseid kirjutanud Malle Maltis ("Lendajad") ja Pille Kangur ("Tantsides eilset"), siis vaadeldavaks kontserdiks kirjutas sümpaatse teose altsaksofonile ja akordionile Piret Rump ("Discussion"). Samas oli kahju, et kava koosnes duodest ning kõiki kolme mängijat ei õnnestunud koos kuulda. Peast käis läbi mõte, et miks ei otsustatud kavva võtta mõnd avatud koosseisuga improviseerimist nõudvat teost. Seda enam, et tegemist on heade improviseerijatega.

Kuna paljud heliloojad olid publikule tundmatud, proovisid interpreetid mängitavaid teoseid publikule lähemale tuua ning jagasid teavet telgitagustest: kuidas teosed leiti, mille pärast valiti, mõni lõbus seik, kuidas akordionist oma elu esimese "noodimüüri" ehitas jne. Selline suhtlemine lõi mõnusa atmosfääri ja asendas info puudumist kavalehel, kust kindlasti oleksin soovinud rohkem teada saada heliloojate endi ja lugude kohta.

Kontserdil paelus esinejate elurõõmus, energiline ja väljendusriikas mängustiil. Kõik kolm tundusid andvat endast parima; Anto Önnis paistis silma oma sära ja paindlikkusega, Jaak Lutsoja kaasatõmbava sisendusjõu ning tundlikkusega, Ursula Chillaud oma tahtejõulise mänguga. Rääkides muusikast, ei saa mainimata jätta, et kontserdielamust segas saali akustika. Auditorium, mis on eelkõige mõeldud konverentsi- ja loenguruumiks ning on sobiv võimendatud heliga kontsertideks, neelas endasse akustiliste pillide resonantsid, tänapäevaste mänguvõtete vaiksemad filigraansed efektid, saksofoni *slap*'id jne. Mitmeid kõlalahendusi võis pigem aimata kui reaalselt tajuda. Kujutan ette, et saali akustiliste võimaluste piiratus kammitseis oluliselt ka esinejaid. Kontserdil pääsesid paremini mõjule toeka ja kandva helifaktuuriga teosed, nagu Akira Yuyama levimuusikahõnguline "Divertimento" altsaksofonile ja marimbale, bravuursemad osad Luis Naoni teosest "Alto Voltango", Claudio Gabriele muljetavaldava pillikäsitsusega teos "Minu üksikule metsikule hingele". Viimases loos tõusis esile nii Ursula Chillaud oma emotsionaalse pillikäsitsusega kui ka Jaak Lutsoja oma tarmuka loojanatuuriga. Sel kontserdil mõjus muusikaliselt kõige veenvamalt ning toniseerivalt Tõnu Kõrvitsa "Allikas". Võib-olla selle tõttu, et autori helikeel ja laad on mulle eelnevalt tuttavad, võib-olla kannatas see teos kõige vähem nendes akustilistes oludes.

Igal juhul ma ei kahetse, et kontserdile läksin; sain osa

Tartu Sadamateatris 18.-19. mai 2007

improvizz

Improviseerimise muusika festival

Reede, 18.05

kell 18:00 EMTA ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tudengite kontsert-etendus

kell 20:00 David Chiesa (Prantsusmaa) - kontrabass

kell 21:30 Tanel Joamets - klaver, Anne-Liis Poll - hääl, Robert Jürjendal - kitarr, live-elektroonika

Laupäev, 19.05

kell 17:00 Daniel Erdmann (Saksamaa) - saksofon, Jaak Sooäär - kitarr, Anto Pett - klaver

kell 19:00 Uchihashi Kazuhisa (Jaapan) - kitarr

kell 20:30 Paul Lovens (Saksamaa) - löökriistad, Mart Soo - kitarr ja live-elektroonika, Taavi Kerikmäe - klahvpillid ja live-elektroonika

Koostööpartnerid:
Tartu Linnavalitsus, Eesti Kultuurkapital, Saksa Kultuuri Instituut, Prantsuse Kultuurikeskus, U.L.A Jazz, MKDK

Samba – brasiilia muusika süda

TIINA VAHTRAS

tõlkija ja toimetaja

Muusika ja tants ühes naeru, rõõmu ja pidutsemisega on üks Brasiilia rahvusliku psüühe olulisemaid komponente. Kuigi elu võibki vahel olla vaerikas, siis muusika kõigis oma vormides aitab inimestel raskuste ja kannatustega kergemini toime tulla, annab lootust ja võimaldab elust kõigiti rõõmu tunda. Tänu suurele muusikalebusele ongi brasiilia muusikakultuur erakordselt rikas ja värviküllane, tema allikad pärinevad erinevatelt kontinentidelt ning kõike oskuslikult segades on tulemuseks lugematul hulgal erinevaid rütme ja stiile, mille üle brasiillased uhkust tunnevad. Selles kirevuses torkab iseäranis silma samba, millest on tänapäeval kujunenud brasiilia muusika kese ja sümbol ning ühtlasi rahvusliku identiteedi osa.

Milles siis peitub samba fenomen?

Samba ajalugu

Samba on 2/4 taktimõõdus tantsu- ja muusikastiil, mis kujunes välja 20. sajandi alguse Rio de Janeiros. Sambat mängitakse erinevate löökpillidega, mida saadavad kitarr ja neljakeelne keelpill *cavaquinho*. Löökpillidest on kõige levinum tamburiin, erinevatel kitarridest seitsmekeelne instrument. Laulusõnad jutustavad üldjuhul linnainimeste igapäevaelu sündmustest ja puudutavad eelisesjärjekorras just ühiskonna vaesemate kihtide elu.

Sõna *samba* päritolu kohta leidub mitmeid versioone, ent kõige enam levinud seletusena pakuvad uurijad, et sõna pärineb Angolas räägitava *quimbundo* keele sõnast *semba*, mille otsene tähendus on naba. Termin tähistas Luandas ja mitmetes Brasiilia regioonides praktiseeritavat rituaalset ringtantsu, kus inimesed seisavad käsi plaksutades, lauldes ja löökpille mängides ringis, mille keskel asub tantsija, kes nabapiirkonnaga lüües uue tantsija ringi kutsub.

Samba ja ka paljude teiste Brasiilia iseloomulike rütmide ja nähtuste juured peituvad ilmselgelt Aafrikas: neegerorjad tõid endaga kaasa suure hulga erinevaid rütme, traditsioone ja kultusi,

T = tapa/slap 00 = ponta dos dedos/fingertips
P = punho/wrist 0 = dedão aberto/open thumb
D = ponta dos dedos/fingertips

mis kas avalikult või varjatult uuel kontinendil inimeste südames ja traditsioonides edasi elasid ning uusi varjundeid omandasid. Sambale aluseks olevad rütmid *maxixe*, *modinho* ja *lundu* elasid edasi Bahia osariigis, kust need hiljem Rio de Janeiro osariigi kohviistandustesse tööle siirdunud neegerorjadega kaasa liikusid. Nende rütmide oskuslik segamine andiski lõpptulemuseks samba. Lisaks on samba kujunemist mõjutanud ka brasiilia tantsuline võitluskunst *capoeira* ja afrobrasiilia usundi *candomblé* rituaalid. Samba arenes välja nn bahia tädide majades Rio de Janeiro südames asuva väljaku Praça Onze ümbruses, mida tunni ka Väikese Aafrikana.

Esimese lindistatud sambana läks ajalukku aastal 1917 salvestatud lugu “Pelo Telefone” (“Telefoni teel”), mille esitas Bahiano ning kirjutasid Mauro de Almeida ja Donga. Sealt edasi levis samba juba tänavatele, väljapoole kinniseid “bahia tädide” majasid; tekkisid ka esimesed sambakoolid. Tänu raadiotele hakkas samba kolmekümnendatel aastatel levima juba ka kodudes ning kogus üha enam tuntuust.

Samba stiilid

Järgnevatel aastatel arenesid välja samba erinevad suunad. *Samba canção*’d ehk sambalaulu mängitakse eelkõige raadiotes ning temas on tunda mehhiko *bolero* meloodiate mõju. Selles stiilis laulud on enamasti romantilised ja aeglasema rütmiga. Kuuekümnendatel aastatel kujunes ka välja samba üks originaalsemaid tuletisvorme bossanoova, kus jazzi meloodiad ühinevad samba rütmidega. See elitaarse maiguga stiil tekkis Rio de Janeiro keskklassi muusikute seas, kellest olulisemad olid João Gilberto ja Tom Jobim. Bossanoovas hakati uute muusikariistadena kasutama löökpilli *repique de mão*’d ja elektrikitarr. Laulab tavaliselt üks pehme ja kutsuva häälega solist. Seitsmekümnendatel aastatel kogusid sambahittidega kuulsust sellised artistid nagu Martinho da Vila, Clara Nunes, Beth Carvalho ja Alcione. Pärast seda, kui samba oli mõneks

Rio karneval

FOTOD INTERNETIST

Anton Andres
DJ San Antonio

Jõudes Brasiiliasse, võib teid rabada varasemaid kujutelmi lõhkuv tööik – ei elagi nad seal ainult sambast... Sest tõesti, end toidetakse ikka meeeldi ka riisi ja ubadega; see tehtud, suundub osa eakamast rahvast (ka karnevalipealinna Rios) ennast hüpitama hoopiski näiteks *farró* ehk Kirde-Brasiilia akordionipõhise rahvamuusika rütmide järgi. Rannamajakestest pakutakse lisaks värskendavatele naturaalsele mahladele taustamuusikana sealsete jürihomenjade loomingut; Rio kriminaalide elektroonilise huligaanne ainulemik *baile funk* ehk *funk carioca* pulseerib aga lausa õhus, mida lähemal Riole, seda enam, kõlades kas kohalike rullnokkade avatud akendega autode helisüsteemidest või teismeliste tüdrukute mobiiltelefonidest.

Stiililine mitmekesisus on loomulikult kordi suurem, kuid sambal on oma kindel koht olemas. Mu enda sambakogemus jäi väljapoole karnevalisambat. Karnevalimuusika ehk kõrva väga ei paitagi, kuid mitmed külalastatud spetsiaalsed sambalokaalid, kus *live*-muusika lahutamatu hinnas sees, tõestasi küll, et sambamuusika elab parimal kujul edasi.

Suurlinnas São Paulos on üheks samba- ja *choro*-gurmaanide kogunemiskohaks baar, millel o-tähtedest küllastatud nimi *Ó do Borogodó* ja mis pakub igal õhtul elavat muusikat. Endal õnnestus näha kuulda üht korralikku täiskoorseisu (mitu solisti, saksofon, basstrumm *surdo* jms) esitamas sambaklassikuid, näiteks Clara Nunesi repertuaarist, solistideks juba keskealised

donnad, kuid publik valdavalt 20–30ndates aastates n-õ ärksam rahvas. Atmosfäär nagu meiegi õdusamates peokohtades, õhtu kulgi sarnane, kuid punt omavahel tantsinud tüdrukuid annaks silmad ette igale meie *show*-tantsutrupile – sambatantsu nõksud tunduvad siiski olevat Brasiilia riiklikuks saladuseks.

Rios külalastatud üritus “Roda de Samba” ühes roosas kultuurikeskuses (koha nimeks Casa Rosa ja roosamast roosa ta oligi) oli sarnase auraga. Ruumi oli küll siseõue näol rohkem – ikka selleks, et õhtu lõpuks rahvas sellest iga viimasegi ruutmeetri kasutusele võtaks. Noorukesed peaesinejad, kes nägid välja kui muusikaakadeemia tudengid ja esitasid mõnuga vanu tuntud lugusid tuntud seadetes, panid kaasa laulma ja tantsima. Kõrvalmajas tegi teleaate jaoks poolsalaja mõned lood kuulsust koguv Moinho da Bahia – grupp, mis on nime laenanud Dorival Caymmilt ning esitab muu hulgas ka selle sambalegendi lugusid. Piisast pilgust naissoost perkussionisti tätoveeritud käsivartele ja *girlpower*-välimusele, taipamaks, et nad teevad seda mittetraditsioonilises tõlgenduses. Täpselt nii oligi – *samba-rock* tänapäevasel kujul. Tundus olevat õige koht, kus endale öelda: samba elab!

Mele Pesti,
Eesti Ekspressi ajakirjanik

Esimesel sambapeol sain kergekujulise šoki. Kõik need puusanõksud, keerulised sammud ja äkilised pöörded – kas see ongi samba? Proovisin vargsi nurgas eurooplastele samba nime all tuntud tantsu samme – sobisid küll, ka rütm oli õige. Kuid tantsul, mida pidulised lava ees

tantsisid, polnud küll mingeid kokku-puutepunkte n-õ peotantsu-sambaga, mida Eestis pakett-kursustel õpetatakse. Pigem meenutab hästi tantsitud brasiilia samba võhikule oma keerulisusega argentiina tangot. Ja tantsu juurde kuuluv puusaväristamine... see on miski, mis põhjamaalase puusad lihtsalt valutama paneb.

Karnevalisamba on aga midagi muud. Massid, kes sambakoolide kaupa üle sambadroomi liiguvad, tegelikult ei tantsigi, vaid pigem tammuvad. Sambakooli koostus, paiknemine, järjekord ja ülesanded on omaette teadus. Karnevali reeglitega on ette nähtud kindlad osatäitjad ja rollid, mis peavad igal koolil perfektselt paigas olema. Nende traditsioonide täitmist hindab žürii, mis pöörab tähelepanu ka kostüümidele, liikumise sünkroonsusele ja muusikale. Sambapidude ülekeerulisi samme teevad vaid spetsiaalselt selle ülesande saanud tantsijad, nagu näiteks lipukandja (sulgedega kaunistatud, tikk-kontsadega kaunis senjoriita) ja tema meessoost paariline.

Muusika oli üllatav, et mitte öelda pettumust valmistav. Igal sambakoolil on oma laul, mida kisatakse non-stop terve tunni jooksul, mil sambakool üle sambadroomi liigub. Suurima muusikaelamuse valmistas *bateria*: võimas trummiorkester, mis sambadroomi ürgsete rütmidega üle ujutas. Kahjuks oli seda kuulda vaid siis, kui trummid tribüünil vaatajate eest läbi liikusid, muul ajal domineerisid laule skandeerivad sambatajad ja publik, kellele laulusõnad olid kätte jagatud.

Isegi plaadilt karnevalisambat kuulates läheb nägu naerule, jalg hakkab tatsuma ja puus nõksuma. Meenub tohutu positiivne vibratsioon, mis haarab karnevali ajal kogu Brasiilia ja mida on võimatu sõnadesse panna.

ajaks jäänud disko ja rockmuusika varju, elas ta kaheksakümnendate algul üle võimsa taassünni uuenenud vormiga *pagode*. *Pagode*-samba, mis tekkis Rio de Janeiro vaestes linnaosades ehk *favela*des, kasutab uute instrumentide mitmesuguseid löökpille ja elektroonikat, selle laulusõnad on rahvalikumad ja sisaldavad rohkelt slängi. *Pagode* tuntuimad esindajad on Zeca Pagodinho, Almir Guineto, Grupo Fundo de Quintal, Jorge Aragão ja Jovelina Perola Negra.

Üheksakümnendate aastate lõpul kerkisid esile uued artistid, kes esindasid suunda nimega *samba de raiz* (juurtesamba). Nende eesmärk oli väärtustada ehedat sambat, mis oli hakanud oma uuel

kujul kaotama kunagist eripära ja võlu. Suund tõstis taas ausse Rio de Janeiro kuulsate sambakoolide “vanad kaardiväed” (*velhas guardas* – sambakoolide kunagised laulugrupid).

Eraldi sambastiilina võib veel välja tuua *partido alto*. Termin on kasutusel kirjeldamaks sambat, mida iseloomustab esilekerkiv tamburiini perkussiivne rütmilisus. *Partido alto* on alati mažooris, seda mängitakse erinevate löökpillidega, mida saadab *cavaquinho* ja/või kitarr, ning ta koosneb salmi- ja refrääniosast. *Partido alto* sõnad on sageli improviseeritud ning kujutavad mitme *partideiro* (*partido alto* laulja) vahelist vaidlust. Üks selle stiili tuntumaid esindajaid on Zeca Pagodinho.

Üks samba uuemaid vorme on *samba reggae*, mis sai võimsa alguse 2000. aastal Bahias. Juba varem olid mõned artistid üritanud seda stiili populariseerida, kuid alles gruppide Gera Samba ja Cidade Negra ning lauljanna Daniela Mercury initsiatiivil hakkas stiil terves Brasiilias levima. Lisaks traditsioonilistele sambainstrumentidele kasutatakse elektrikitarr ja teisi latiinomuusika instrumente. *Samba reggae* on suure potentsiaaliga stiil, mis on hetkel alles kujunemisjärgus.

Sambakarneval

Paljude seostub samba just Rio de Janeiro ja vähemal määral ka São Paulo suurejooneliste sambakarnevalidega, kus mõne päeva vältel kõlavaid sambarütmid ning kõikjal tänavatel võib kohata inimesi ennastunustavalt sambat tantsimas. Karnevali lahutamatuks osaks on ka sambakoolide etteasted ja rongkäigud sambadroomil, kus võib näha enneolematuid kostüümilahendusi. Karnevalile eelnevatel kuudel käib tegus toimetamine sambakoolides, kus valmistatakse suureks hetkeks – tantsijad harjutavad samme, löökpilligrupid viimistlevad oma etteastet, lauljad harjutavad laule, õmblejad valmistavad kostüüme. Ja seda kõike vaid mõne päeva nimel. Igal aastal valivad sambakoolid endale teema, mille ümber etteasted üles ehitatakse, igal koolil on ka oma tunnusmeloodia, mida kutsutakse *samba enredo*’ks. *Samba enredo* sõnad jutustavad tavaliselt mõne loo, mille alusel luuakse sambakooli etteaste. Lauljat, kes on enamasti meessoost, saadavad *cavaquinho* ja löökpilligrupp *bateria*, kõik see moodustab kokku komplekse ja tiheda perkussiiivse tekstuuri, mida tuntakse *batucada* nime all.

Esimene sambakool nimega “Deixa falar” loodi 1930. aastatel Estácio de Sá linnaosas. Sambakoolide kuldajaks olid 1930.–1950. aastad. Kaasaja tuntumad sambakoolid on Mangueira, Portela, Salgueiro, Império Serrano, Beija-Flor de Nilópolis, Imperatriz Leopoldinense, Unidos da Tijuca ja Viradouro. Algul toimusid rongkäigud tänaval, 1984. aastal ehitati aga sambadroom, kus toimuvad rongkäigud tänapäeval. Kui samba sündis nn mägedel, vaestes linnaosades, siis kooli loomine muutis samba kui stiili ametlikumaks. Selgemaks sai ka samba sotsiaalselt keeruline päritolu. Lühikese ajaga muutus samba tänu raadiotele ja tolleage presidenti Getúlio Vargase toetusele Brasiilia ametlikuks rütmiks.

Sama oluline kui sambamuusika, on ka selle juurde kuuluv tants. Samba on rütmiline ja elav tants 2/4 taktimõõdus, kuna taktis on aga kolm sammu, siis jääb mulje, et tegemist on 3/4 taktimõõdus tantsuga. Pole olemas ühte samba tantsu, eksisteerivad erinevad samba tantsimise viisid.

Brasiillased oskavad kõike oskuslikult segada ja kokku sobitada, saades tulemuseks alati originaalseid lahendeid. Stiilide edasiarendamine on brasiillastel veres; nii nagu arenesid erinevad Aafrikast kaasa toodud rütmid, hakkas arenema ka samba, omandades üha uusi ja uusi elemente, mis on seda stiili olulisel määral rikastanud. Sambakultuur on vitaalne ja mitmekülgne, see ei püsi paigal, vaid areneb üha edasi, pöördues samas aeg-ajalt tagasi algsete ehadate vormide juurde. Ennastunustav ja rõõmuküllane väljendusviis on brasiillastele iseloomulik ning kuna samba võimaldab ennast just sellisel moel väljendada, ongi ta omandanud olulise koha brasiilia kultuuris. Samba on levinud üle riigi piiride ning temast on saanud üks peamisi Brasiiliat iseloomustavaid märksõnu.

VÄRSKE VAIMUSTUS

Mis oli viimane muusikasündmus, mis teid tõeliselt vaimustas?

VAHUR-PAUL PÕLDMA,

Teatri Uus Vana Teater looja, juht ja näitleja:

Higdon. Jennifer Higdon Tarmo Johannese esituses Maarja Kangro luulekogu “Tule mu koopasse, mateeria” esitlusel.

Oli isegi nii hea, et luulekogu ja luuletused ja oh, häda, ka luuletaja ei jäänudki nii meelde. Aga luuletused on raamatupoe lehtidel ja luuletaja liigub ka üsna samal trajektoorigi, nii et kui ostan paar kogu ja loen paar korda, siis ütlen autorile paar sooja sõna. Ise on süüdi, et lasi nii heal esitajal nii healt autorilt nii head lugu mängida... Nüüd peab teinegi kord minu “komme” oma luuletuste kohta maitsma.

Ma ei olnud vist varem Higdoni kuulnud või ei olnud välja kuulnud. Nüüd kuulsin. Nüüd tunnen kasvavat huvi tema ja tema muugi loomingu vastu. Isegi Tarmo Johannese huvi itaalia ja prantsuse nüüdiseliloojate vastu ei pakkunud mulle nii huvi. Mulle mõjus ta Higdoni mängides.

Ta on ikka andekas sell... või juba meister!?

TIMO STEINER,

TMKK direktor, helilooja:

Hiljutine “e-ERSO” kontsert Eesti muusika päevadel. Ja mitte ainult seepärast, et olen ise selle festivali korraldamisega seotud või et muusikapäevade kontserdid oleksid kuidagi hingelähedasemad, vaid et minu arvates on väga oluline, et ERSO saab võimaluse väljuda oma traditsioonilisest kontserdirutiinist ja mängida terve kava nüüdismuusikast kaasaegse ja avatud dirigendi (Risto Joost) juhendamisel.

Aga teos, mille üle ma juba ette rõõmustasin, oli Margo Kõlari poolt modifitseeritud Elleri “Koit”. Selles orkestri- ja loodushelide kokkusulamisega oli midagi, mis tõi hinge elevust, ning seda autori teksti ja mõtet riivamata. Kui aga koidu ajal äikeseks ja sajuks läks, mõjus see lausa märgi ja ilmutusena. Tõde loodus...

Kes armastab *viola d'amore*'t?

Intervjuu Bruno Giurannaga

TALVI NURGAMAA

violamängija

Kogu ESTA konverentsi rahvusvaheline kuulajaskond on Bruno Giuranna juhendusel süvenenud Hindemithi soolosonaadi op 25 nr 1 interpretatsioonipeensustesse, kui heliseb mobiiltelefon. Ettekanne katkeb, kõik vaatavad küsivalt ringi, sealhulgas ka ettekannet pidanud violakunstnik.

"See on ju katastroof!" hüüatab mõne sekundi pärast Bruno Giuranna ja jookseb oma violakasti juurde, et lülitada välja ikka veel helisev telefon. Naastes publiku ette, teatab ta äratundmisrõõmuga: "Teelikult on teil praegu hea tunne, et see mobiilhelin ei tulnud teie seast!" Bruno Giuranna köitis kuulajaid Hindemithi soolosonaadi sügava ja põhjaliku analüüsiga, mida illustreerisid hea huumorimeel, värvikad näited ja tema enda ikka veel suurepärane violamäng.

Bruno Giuranna alustas violasolisti karjääri 1953. aastal, tuues Herbert von Karajani ja Radio Audizioni Italianega esiettekandele Frederico Ghedini Kontserdi violale ja orkestrile. Enne seda oli ta tuntud eelkõige kammermuusikuna, mängides Quartetto di Romas violat ja I Musicis violat ja *viola d'amore*'t.

Ta on soeerinud maailma juhtivate orkestrite ees, õpetanud Berliini Kõrgemas Muusikakoolis ja Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias, plaadistanud Deutsche Grammophonile Beethoveni keelpillitriod koos Mstislav Rostropoviitši ja Anne-Sophie Mutteriga. Bruno Giuranna annab regulaarselt meistriklasse Iirimaa ja Itaalias Stenas, samuti korraldab kammermuusikafestivali Asolos. Huvilised, kellele Iirimaa ja Itaalia kursused aga kättesaamatuks jäävad, saavad nõu küsida ning tema sõrmestuste ja striihhidega noote uurida veebileheküljelt www.giuranna.it.

Millise tähtsusega sündmus on teie jaoks ESTA konverents [Euroopa Keelpilliõpetajate Ühingu aastakonverents, mis 2007. aastal toimus Tallinnas – toim]?

ESTA konverents on kõige tähtsam sündmus aastas! Me saame kõik kokku, meil on võimalus vahetada kogemusi ja mõtteid. Muusika on rahvusvaheline keel. Kui poleks ESTA konverentsi, oleksime kõik väikeste killustunud gruppides igauks omal maal ja ajaksime oma asja, teadmata, mis mujal toimub.

Teie mõlemad violad on 18. sajandi prantsuse meistrite pillid. Mängite *viola d'amore*'t, mille põhiline repertuaar pärineb samuti 18. sajandist. Kas teil on selle ajastu muusikaga mingi eriline side?

Mul ei ole mingeid eelistusi. Kui minu käest küsitakse, milline Brahmsi sonaat mulle kõige rohkem meeldib, siis vastan: "See, mida viimati mängisin." Võin ka vastata: "See, mida nüüd mängima hakkam." Arvan, et see on samamoodi nagu oma lastega. Sisimas võib keegi eelistada ühte last teisele, kuid seda oleks raske isegi endale tunnistada. Professionaalse muusikuna tegutsedes on samuti väga oluline oma eelistused unustada. Iga teos, mille kallal parasjagu töötan, peab olema minu jaoks universumi keskpunkt.

Täna oli universumi keskpunktiks Hindemithi soolosonaat op 25 nr 1?

Paljudele ei meeldi Hindemith. Leitakse, et tema muusika on liiga kandiline ja saksalik. Tegelikult võib just vastupidiselt leida tema muusikast väga palju fantaasiat. Minu soov ongi näidata tema muusikat sellest vaatenurgast.

Kuidas suhtute autentsesse esitusse ajastu pillidel?

Arvan, et Bach oluks Tourte'i poogna üle väga õnnelik.

Kuidas teil tekkis mõte hakata *viola d'amore*'t mängima?

Viola d'amore't mängisin põhiliselt I Musicis tegevusaastate algul. Olin siis väga

Bruno Giuranna ettekannet ESTA konverentsil Tallinnas illustreerisid hea huumorimeel, värvikad näited ja tema enda ikka veel suurepärane violamäng.

FOTO INTERNETIST

noor. Mängisime I Musiciga enamasti Vivaldit. Vivaldil on ju kuus suurepäraselt *viola d'amore* kontserti. Pilli leidis tegelikult minu ema, nimelt üks tema tuttav pakkus seda meile müüa. Pilliomanik lubas, et kui ostan pilli, siis annab ta ka tasuta *viola d'amore* tunde. Lubatud *viola d'amore* tunnid polnud väga traditsioonilist laadi, käisime hoopis pikkadel rattaretkedel ja õpetaja rääkis mulle igasugu huvitavaid lugusid.

Miks on *viola d'amore* tänapäeval nii ebapopulaarne?

Üks probleem *viola d'amore* mängimisel on kahtlemata see, et ei saa spetsialiseeruda ainult sellele pillile, sest pillile kirjutatud repertuaar on väga väike. Saab mängida barokki, varaklassitsistlikke teoseid ja nüüdismuusikat.

Teine suur probleem on skordatuur ehk häälestus. Tihti tuleb vastavalt loole häälestada pill erinevasse helistikku. See ei ole meie ajastul väga praktiline, kui kahe kontserdi vahele peab jääma vähemalt kolm päeva, et leida uued keeled, mis sobiksid järgmise loo häälestusega. Seejärel peab ka mängija käsi skordatuuriga kiiresti kohandama.

Mida olete oma õpilastelt õppinud?

Olen neilt väga palju õppinud! Kõigepealt märkasin noore ja algaja pedagoogina, et kui ma ei ole piisavalt tähelepanelik, siis hakkavad tudengite vead kergesti külge. (*Naerab.*)

Tudeng aitab õpetajal enda kujutluses luua ideaalse mängija. Täpsemalt, kuidas õpilane võiks mängida tema enda jaoks kõige ideaalsemalt.

Õpetades nendime fakti, et tegelikult ei ole võimalik lisada midagi sellist, mida õpilases enne olemas ei ole. Minu meelest on seda ka Pythagoras öelnud. Paljud õiged asjad on õpilases tihti peale väga sügaval peidus. Neid võivad varjata mitmed takistavad vead, mis ei lase õigetel asjadel välja tulla. Mina saan vaid aidata õpilasel neist probleemidest ja takistustest vabaneda.

Kammermuusika on teie elus väga tähtsal kohal.

Kammermuusikas on väga oluline grupisisene mängimise ja vastuvõtmise ring. Adorno on öelnud, et kammermuusika on ideaalne muusikavorm, sest iga mängija on samal ajal ka kuulaja. Me mängime ja võtame vastu üheaegselt.

Kammermuusika on parim näide elutervest ühiskonnast, kus üks inimene on mingite teatud asjaolude tõttu juht ning teised peavad talle järgnema, mõni teine kord rollid loomulikult vahetuvad. Selline ühiskonnakorraldus hoiaks ära palju probleeme.

Mängin väga palju kammermuusikat inimestega, kes ei kuulu samasse ansamblisse. Organiseerin Asolos kammermuusika festivali. Sinna tulevad inimesed üle kogu maailma. Väga huvitav on jälgida, kuidas kõik saavad festivalile oma eelnevate kogemuste ja tunnetega, erinevate mõtetega, mida nad tahavad mängitava teosega teha.

Armuvioola elulugu

Viola d'amore kujunemisluugu ja nime etümoloogiline päritolu on jäänud tänase päevani mõistatuseks. Ilmselt on *viola d'amore* üks ehedaim näide erinevate kultuuride ristumisest. Tema iseloomulikumaks omaduseks peetakse resonantskeeli, mis asuvad sõrmlaua all, on häälestatud unisooni kuue või seitsme mängukeelega ja vibreerivad vabalt kaasa. Enamasti arvatakse, et *viola d'amore* (*amore* – it k armastus) ongi justkui metafoor armastusest, mõeldes unisoonis vibreerivale resonants- ja mängukeelele. Sealjuures unustatakse tõik, et algne *viola d'amore* oli ilma resonantskeelteta viiekeelne pill.

Vaadates pillile iseloomulikke islami leegitseva mõõga kujulisi kõlaavasid, võib *viola d'amore* sama hästi tähendada hoopis mauri vioolat, mille eeskujuks on olnud Türgi või Pärsia päritolu keelpill. Resonantskeelte kasutuselevõtt 17. sajandil johtub ehk hoopis India keelpillide tundmaõppimisest. *Viola d'amore* korpus on sarnaselt gambadele längus õlgade ja lameda seljaosaga ning väga tihti rosetiga. Lame seljaosa, mis resonanceerib vähem kui paljude teiste keelpillide kumer seljaosa, ja resonantskeeled annavad *viola d'amore*'le ainulaadselt ilusa ülemhelirikka pehme ja kumiseva kõla. Enamasti on kasutusel 14-keelne (seitsme mängu- ja seitsme resonantskeelega) pill, samuti leidub barokiajastu 12-keelseid (6 + 6 keelt) ning on olemas ka 21-keelseid (7 + 14 keelt) pille. Erinevalt gambadest puuduvad *viola d'amore*'l astmetraadid ja seda mängitakse löua all, hoides nagu viiulit.

17. sajandini pole teada ühtegi heliteost, mis oleks kirjutatud spetsiaalselt *viola d'amore*'le või kus oleks vihjatud selle pilli kasutamisele. Oletatakse, et gambade repertuaar võis olla mõeldud ka *viola d'amore*'le. Repertuaari arengule andsid olulise tõuke Ariosti "Cantata a voce sola con la viola d'amore" (1690) ja "6 Lezioni" (1720). Umbes samal ajal läks trükki ka Biberi seitsmes "Partita Harmonia artificiosa-ariosa" kahele kuuekeelsele *viola d'amore*'le. Seejärel ilmusid Vivaldi kaheksa kontserti. J. S. Bach on kasutanud *viola d'amore*'t kolmes kantaadis (BWV 152, 36c ja 205) ning Johannese passiooni aariates nr 31 ja 32; ka Telemanni on loonud sellele pillile mitmeid teoseid. Barokiajastu ooperiheliloojad (näiteks Händel, Ariosti, Vivaldi, A. Scarlatti) kasutasid seda pilli aga mingi erilise efekti pärast.

Barokiajastul oli erinevate häälestuste/skordatuuride kasutamine pigem reegel kui erand. 1730. aastaist on teada 16 erinevat häälestust. 18. sajandi lõpuks kujunes välja D-duur/d-moll häälestus, mis on tänaseni üks levinumaid (A–d–a–d'–fis'/f'–a'–d²).

18. sajandil valmistatud pillide ja muusika arvukus näitab, et tegemist on *viola d'amore* kuldaajastuga. Selle pilli tulihingelised propageerijad olid Johann ja Karl Stamitz. 19. sajandi algul, kui orkestrid suurenesid ja viul hakkas üha rohkem domineerima, kadus huvi *viola d'amore* vastu. Selle aja mängijatest on teada vaid Chretien Urhan, Pariisi Ooperi soolovioola, kellel Berlioz palus mängida oma sümfoonia "Harold Itaalias" soolopartiid ja kellele Meyerbeer kirjutas soolo ooperis "Hugenotid".

19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul hakkas *viola d'amore* jälle populaarsust koguma. Henri Casadesius kirjutas 24 prelüüdi ja palju teisi teoseid, mida mängitakse tänaseni. Hindemithi "Väikesed sonaadid" *viola d'amore*'le ja klaverile ning "Kammermuusika nr 6" on väga tähtsad teosed selle pilli repertuaaris. Janáček on seda kasutanud oma kahes ooperis ning Sinfonietta ja Teise keelpillikvarteti originaalversioonis. *Viola d'amore* kõlab ka Prokofjevi balletis "Romeo ja Julia" ning Puccini ooperis "Madama Butterfly".

20. sajandil on see pill ilmutanud end kõige üllatavamates kohtades, näiteks Thomas Manni "Doktor Faustus" mängib minategelane (jutustaja) Serenus Zeitblom *viola d'amore*'t, Ungari hümnid autor Férénc Erkel kasutab seda oma ooperis "Bank Ban" saavutamaks südantseiskavat kulminatsiooni ja võrrutades selle kõla suitsiidse heroiiniga. Bernard Hermann (Hitchcocki "Psycho" muusika autor) on kirjutanud *viola d'amore* soolod kahe filmi muusikasse ja ühte "Twilight Zone'i" episoodi.

Eestis on ainult kaks *viola d'amore*'t. Üks asub Eesti Teatri- ja Muusikamuseumis ning selle valmistas Antoni Schwartz 1759. aastal Breslaus. Muuseumis asuv pill on eriline keelte arvu poolest, sellel on seitse mängu- ja kuus resonantskeelt ning see on üsna ehe ja hästi säilinud näide varaklassitsistlikust *viola d'amore*'st. Kahjuks pole pill päris mängukorras ja see on paarikümne aasta eest restaureeritud kui 12-keelne *viola d'amore*. Teine pill on viiekeelne koopia Schwartzi pillist, selle on valmistanud Felix Villak ja see kuulub Hortus Musicusele.

Dirigent missiooni ja armastusega

KARIN KOPRA

Klassikaraadio toimetaja

Kui Anu Taliga juttu ajada, ei reeda temas esialgu miski, et tegemist on dirigendiga, kes endale maailmas jõuliselt nime teeb, kes on dirigeerinud juba mitmeid nimekaid orkestreid ja keda sügisel ootab Berliini Filharmoonia. Tali ise ütleb, et on tagasihoidlik inimene, kellel puudub igasugune maestra hoiak. Dirigent temas kerkib esile hoopis teist teed pidi. Sellest, millise pühendumusega ta räägib oma elukutsest ja millise vaimustusega muusikast ning oma instrumendist – orkestrist. Tegelikult on temas rohkem dirigenti kui nii mõneski uhke hoiakuga maestros.

Teadad on, et dirigendiks õpivad paljud, kuid sellele alale jäävad vähesed. Millal selgus, et dirigenditee ongi sinu tee?

Võib-olla homme selgub. Kuid juba 17-aastaselt, kui ma Rootsis õppisin, oli muusika minu jaoks midagi kohutavalt olulist, see oli nagu keel enese väljendamiseks.

Kuni tänaseni ei ole ma julgenud enast dirigendiks nimetada, sest hakata enast näiteks esimesel kursusel maestraks kutsuma on pisut liialdatud. Asi, mis mind vaevab, on see, et paremad inimesed kui mina on n-ö kaardilaua juurest minema aetud, sest neil pole närv vastu pidanud. Võib-olla pole neil tuge olnud. Mina pole ju ükski, mul on alati Kadri ja minu orkester.

Põhjamaade Sümfooniaorkester (PSO) on tegutsenud juba kümme aastat. Milles seisneb orkestri fenomen, mis sunnib inimesi viieteistkümnest riigist paar korda aastas Eestisse kokku sõitma?

See ongi üks paras enigma, et meie orkester on muusikute silmis üha populaarsem. Sinna kuuluda on auasi – inimesi hoiab koos vastastikune lugupidamine ja kompli-

mentidel baseeruv tööõhkkond.

PSO alustab iga kord nullist. Riigi toetust on meil nii vähe, et ei tea, kas nutta või naerda. Kui me kokku tuleme, ei tea me kunagi, palju meil raha on, ja keegi ei küsi ka. Keegi ei käi selles orkestris raha pärast. Nagu ütleb Lev Klõtškov: "On üks ainult plussmärkidega koht minu elus ja see on Eesti." See on ilusasti öeldud. Lev Klõtškov on Peterburi Filharmoonikute kontsertmeister ja minu esimene kontsertmeister. Tal on raske töölt ära saada ja ma oskan seda hinnata, sest elu on nii lühike ja mõtetut lahmimist nii palju. On väga tore, et minu orkestris on seda vähem.

Kuidagi on kujunenud, et PSO-l on oma *sound*. Midagi selles aja jooksul muutub, kuid midagi kandub edasi. Me tuleme üle maailma kokku ja tahame ühte asja väga erinevalt. Kolme päeva jooksul me sõna otseses mõttes märatseme need asjad

paika. Iga kord muutub see toiming veidi tsiviliseeritumaks, aga alles jääb meeletu keemia või energia, mis jääb õnneks ka linitidele. Arvan, et inimesed tulevad muusika juurde, et see neid haaraks, kütkestaks ja köidaks, viiks eemale sellest, mida nad saavad raha eest osta. Nad ei taha, et mängitaks korralikult.

Kuidas valid oma orkestrile repertuaari?

See on minu jaoks valus teema. Ma võtan terve hooaja korraga ette ja kõige tähtsam on mõte, mis lendu lastakse, kas "legendid", "visioon" või "enigma" – see mõte annab mingi koodi, kuidas ma muusikast lähtun.

Liigun palju maailma plaadifirmade ringkondades. Rääkides Deutsche Grammophoni või Warner Musicu peameestega plaadi või kontserdi teemadel, pudeneb seal haid ideid. Näiteks, kuidas saada plaad-

dile eesti muusikat nii, et see esile kerkiks. Selleks peab hästi teadma, mis maailma muusikaareenil toimub, ja õige natuke teravalt erinema. Tuleb umbes kümme aastat allahindluseta ühel ja samal teel rassida – mis meie puhul on põhjamaade kolmnurk, – siis tekib traditsioon.

Ma olen kõigile solistidele öelnud, et meiega saab mängida oma unelmate teoseid.

Järgmistel hooaegadel tulevad meiega mängima Maxim Vengerov, René Capuçon ja teised solistid, keda ma väga austan.

Kui võtad kätte uue teose, kuidas toimub sinu interpretatsiooniprotsess?

Varem teadsin ma väga selgelt, kuidas asjad on. Et näed, see tegi valesti, mina nii ei teeks. Täna ma enam seda ei tea.

Kõige olulisem on minu jaoks esimene hetk. Esimese mulje teosest saan ainult üksikolles teosest läbi rassides. Siis haaran vormi ja näen suurt pilti kõige selgemini. See on nagu kohtumine võõra inimesega, kellest esmamulje on kõige määravam. Temaga suheldes võib esmamulje muutuda, aga kriitilistel hetkedel kerkib esimene inimene jälle pinnale. Sama on teostega, esimene mulje kipub olema õige.

Palju dikteerib ka orkester. Mõnel orkestril on mängukultuur selline, et tempod muutuvad ning kohe muutub ka motiiv. Näiteks saksa orkestrid on korrapärased, vene orkestrid on väga massiivsed ja pehmed. Sellised asjad muudavad teost lõpuks väga palju. Oleneb sinust, palju sa ise end orkestri ees maksma paned. Mida aeg edasi, seda rohkem julgen ma lammutada. Kui läksin näiteks Deutsche Sinfonieorkesteri juurde ja otsustasin, et teen Beethovenit teistmoodi, siis mõtles vana kontsertmeister mind aidata ja ütles: “Das ist kein Beethoven!” Kui sa ära ehmatad ja järele annad, mis on võimalik, sest kõrgetasemelised orkestrid mängivad sinu kaasosalusel väga hästi, ei hakka see kunagi olema sinu muusika. Mina lõin kohe loo kinni ja ütlesin murelikult nagu väike laps, kes tahab liivakooki teha: “Mängime korraks nii, nagu mina tahan, ja siis, kui ei sobi, mängime nii, nagu teie tahate.” Nad vaatavad mind üllatusega, kuid me jäime mängima nii, nagu mina tahtsin.

Kui lähed kompromissile, on see kahe tooli vahele istumine ja sa lõpetad põrandal. Kui teed järeleandmisi, siis jääd kahva-

tuks. Kuid see, mida sa tahad, peab ka õige olema, sest kui tahtsid vale asja, siis nii suure kollektiivi juures nagu 90-liikmeline orkester, tagasi minna enam ei saa. Järgmine katse antakse sulle järgmises elus.

Kas on olemas meeldivad ja vähem meeldivad kollektiivid?

Mida suurem ja tuntum kollektiiv, seda rohkem on sisepeingeid. Eelmisel aastal juhatasin Hamburgis Põhja-Saksa Ringhäälingu orkestrit, mida peetakse üheks keerulisemaks kollektiiviks. Nende eest on nuttes lahkunud paljud dirigendid ja Klemperer olevat saanud infarkti. Üks asi, mida ma ise arvestan ja teistele soovitan, on igasugustes plahvatuslikes olukordades mitte õli tulle valada. Tänapäeval pole minuga enam võimalik manipuleerida, sest ma olen otsustanud, et ma lihtsalt ei reageeri. Põhimõte on selles, et kui üheksakümnest inimesest üks rikub töömeeleolu, ei ole see kaheksakümne üheksa inimese süü.

Deutsche Kammerphilharmonie Bremen on jällegi selline orkester, kus inimesed on selleks seal, et aru saada, mida sa seekord teed. See on peaaegu ebarealistlik kollektiiv – nad saavad aru muusikalistest naljadest. Samasugune oli Münchener Kammerorkester. Nende inimestega tekkis harvaesinev muusikaline kontakt. Selliseid ülevaid hetki, kui inimesed on üksteisega kenad, võib tekkida ükskõik kus. Samamoodi on orkestriga. Näiteks kui keegi on mänginud valesti ja kogu tema olemus näitab, et palun lähme päevakorraga edasi, on sinu valida, kas katkestad ja tõmbad tal püksid maha või lähed edasi. Minu meelest pole vaja elementaarset alla kriipsutada ja inimest alandada. Kui inimesed tulevad tööle, tahavad nad anda parimat. Ja kui sa tahad, et sulle mängitaks, pead olema suuteline väga palju andeks andma. Kui on võimalus ennast mitte upitada, et – ma kuulsin, sa tegid vea, siis soovitan inimestel oma isiklikust egost üle olla.

Kas see, et oled naine, on sinu karjääri kuidagi takistanud?

Teistsugune olemisega on see lugu, et erandlikud tüübid jäävad meelde ja igasugune meeldejäätamine tuleb elus kasuks. Minu lähenemine orkestrile on teine. Ma ei raiska oma aega, rääkides kuidas dirigeerin või mõtlen. Lähen orkestri ette,

ütlen: “Tere! – Elleri “Koit””, ja hakkan mängima. Ma ei lase kellelgi üllatuda, et vaat, selline inimene siis. Mitte kunagi ei muutu ma isiklikuks ega tekita meeste-naiste küsimust. Ma arvan, et olen väga õnnelik inimene, et olen saanud teha asju, mida väga paljud pole saanud teha. Oleks patt nuriseda, et seda kõike saavutades olen naine.

Vahel on olnud isegi pisut humoorikaid juhtumeid. Näiteks Estonia teatri dirigendipuldist ei saanud ma kummardada, sest mind polnud näha, olin liiga väike. Eks siis tuli inimestele üle serva lehvitada...

Oled saanud juba mitmeid tiitleid, Eesti Raadio valis su 2006. aasta muusikuks. Kui oluline on sinu jaoks tunnustus?

Tegelikult on äärmiselt meeldiv, kui sind on vaja. See ei ole muidugi ainult tunnustus minule, vaid ka PSO-le ja kindlasti ka Kadri Talile, kellela seda orkestrit ei oleks. Ja kui poleks olnud seda orkestrit, ei oskakski öelda, mis teed pidi ma oleksin maailmaareenile pääsenud. Ma olen kindel, et on väga palju häid dirigente, kellel ei ole praegu tööd, sest lihtsalt pole võimalikult aru, et mingil hetkel pead hakkama tasuma seda, mis sinusse on investeeritud. See ei ole nii, et “aitäh, andke juurde”.

Oled öelnud, et üks sinu eesmärke on eesti muusika viimine maailma. Kas maailm tahab eesti muusikat vastu võtta?

Kindlasti algul ei taha, sest nad tahavad oma kontserte müüa. Küll aga siis, kui oled juba tuntum inimene või andnud mõne hea kontserdi. Andsin näiteks Tüüri, Saariaho ja Vasksi muusikaga kontserdi Münchenis, mille lindistas Arte, saal oli puupüsti täis ja inimesed karjusid braavo. Pärast seda on mulle tulnud väga palju pakkumisi. Ma arvan, et me peame elama oma ajas, ja mis oleks veel õigem, kui see, et ma teen eesti muusikat? Seda ei tee minu eest mitte keegi. Praegu küsivad minult eesti muusikat nii Concertgebouw kui ka Deutsche Kammerphilharmonie, kes tahab minna eesti muusikaga tuurile – palun, ideid tuleb kui varrukast.

Sinu praeguse hetke suurim unistus?

Minu ja Kadri suurim soov on minna PSOga novembris Saksamaale festivalile

Europamusicale ja mängida Tüüri kuundenat sümfooniat. Sinna kõrvale tahaks mängida Tšaikovski kuundenat. Esinemised tulevad kuulsas Karajani saalis Berliini Filharmoonias ja Müncheni Herkuluse saalis.

Mis tunded sind valdavad, kui mõtled nende kuulsate saalide peale?

Tunnetega mind ei raba, sest oma orkestri väljaviimisega on alati seotud palju praktilisi probleeme. Eks tunne tuleb siis, kui me lõpuks seal oleme, vesi basseini lastakse ja kuivad harjutused lõpevad. Minu jaoks on tähtis, et ma ei lähe sinna mingi eesti teosega, vaid just s e l l e eesti teosega ja mängin oma orkestriga Euroopa esiettekannet. Maailma esiettekanne on aga üheksandal mail Estonia

kontserdisaalis. Sellest tuleb üks võimas eesti teos.

Kust ammutad energiat?

Ma ei tea, ma arvan, et muusikast... Või olen ma sündinud mingisuguse allikaga, kust antakse. Mul on selline arusaam, et selle töö tegemiseks läheb vaja määratut armastust. Ma ei pea siin silmas armastust ühe või teise asja või inimese vastu, vaid seda ühte ja suurt ligimesearmastust või mõistmist, et on võimalik armastada inimest tema pahedega ja grotesksuses. Kui orkester tunneb su heatahtlikkust või näeb näiteks, et märkasid, kuidas teise viiuli viimases puldis mängib üks inimene selle strihhiga, mida palusid, siis inimesed ärkavad ellu ja sealt hakkab tagasi tulema.

ELU ELAMUS

LAINE JÄNES
Kultuuriminister, koorijuht

Minu esimene suurim muusikaline elamus oli kindlasti osalemine 1975. aasta üldlalupeol. Olin seal oma kooli lastekooriga ja mäletan, et tule süütamine ja võimas "Koit" tõid mulle, 11-aastasele lapsele, pisarad silma!

Teine suurim elamus seostub taas lalalupeoga. Seekord oli tegemist 1988. aastal toimunud üliõpilaslalalupeoga Gaudeamus Vilniuses. Toona oli väga oluliseks lisateguriks poliitiline situatsioon: uus ärkamisaeg ja rahvustunde erakordne tõus, kolme vabariigi uued lipud-trikoloogid, õlalupepidu ja tuhanded miilitsad seda kõike rahulikkult valvamas. Suur uhkus ja lootus hinges, et uus elu on tulekul...

Viimane eredam elamus oli 12. aprillil kontsert "Tormise ring", kui Eesti Filharmoonia Kammerkoor Tõnu Kaljuste juhatusel esitas Veljo Tormise loomingut. Tormise looming on igavikuline, esitus Estonia kontserdisaalis oli lummas.

2007

Arhailise loomingu festival

REGIÖÖ

www.tartu.ee/regioo

Avasta endas laulik-lind
26.- 27. mail Tartus

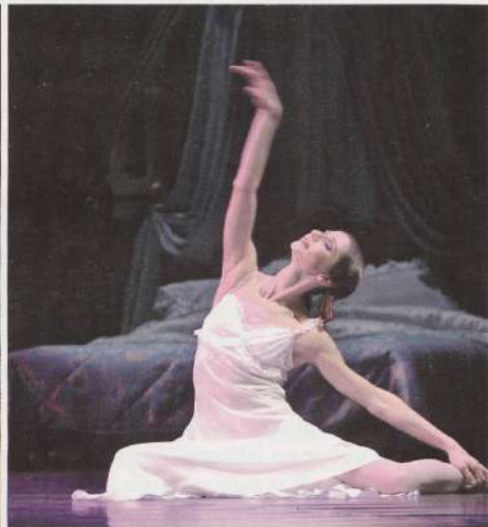
Esinevad:
OORT, ZEF(bretoni), TRISKELE,
LAUDAUKSE KÄÄKSUTAJAD, STAND-RAND,
VÄIKE-HELLERO, LIINATSURAQ jpt.

Toetajad: Tartu linn, EV Kultuuriministeriumm,
Eesti Kultuurkapital, Hasartmängumaksu nõukogu.

RAHVUSOPER
ESTONIA

Maja täis muusikat!

Ooperi- ja balletifestival "SUVEÖÖ TÄHED" 1.– 9. juuni 2007

Festivali tähtsündmus:

Erkki-Sven Tüüri ooper WALLEMBERG

Muusikaline juht: Arvo Volmer. Dirigendid: Arvo Volmer, Risto Joost

Lavastaja: Dmitri Bertman (Helikon Opera, Moskva). Kunstnik: Ene-Liis Semper (Teater NO99)

Esiendus 1. juunil 2007. Etendused: 2., 6. ja 8. juunil 2007 kell 19.00

3. juunil kell 19 Pjotr Tšaikovski ballett LUIKEDE JÄRV

5. juunil kell 19 Eino Tambergi romantiline ooper WALLEMBERG

7. juunil kell 19 Tiit Härmi ballett Ferenc Liszti muusikale KAMEELIADAAM

9. juunil kell 19 Giuseppe Verdi ooper LA TRAVIATA

TELLIMUSED tööpäeviti tel 683 1260, 506 8361; e-post: estonia@opera.ee. KASSA avatud iga päev 11-19, tel 683 1215. WWW.OPERA.EE

Keskastme muusikaharidus paindlikumaks

Intervjuu Tartu Heino Elleri nimelise Muusikakooli direktori Kadri Leivategijaga

LIINA FJUK
muusikateadlane

Juhite Elleri kooli alates 2001. aastast, aga seotud olete selle kooliga vist lapsepõlvest peale? Pean silmas, et teie isa Ago Russak oli armastatud klaveriõpetaja ja kaua aega selle kooli direktor. Millised on teie esimesed mälestused Elleri koolist?

Jah, ma tõesti mäletangi ennast kogu aeg selle kooliga seotuna. Mu isa tuli siia 1969. aastal ja enne seda oli ta Tartu Laste-muusikakooli direktor. Kogu meie pere tutvusringkond on olnud seotud selle kooli pedagoogidega. Nii et see koolimaja, minu isa tegevus ja muusika, kõik see käis mu elu juurde ja käib siiani.

Kuidas on Elleri kool teie pilgu läbi muutunud?

Olen selles koolis saanud haridust alates 1976. aastast. Pärast konservatooriumi lõpetamist 1985 tulin siia pedagoogina tööle. See on olnud Eesti elus suurte muutuste aeg, samas peab arvestama, et muusikaõpetus on suhteliselt konservatiivne. Pilliõpe on läbi sajandite käinud üsna sarnaselt ja vajanud palju individuaalset tööd, õpetaja abi. See on nagu meistrite kool. Pigem on oluliselt muutunud hoopis tänapäeva noor, kel on palju võimalusi leida endale maailmas meelepärane tegevus ja väga hea elukvaliteet, ka finantsiliselt. Seepärast ei tee ta väga selgepiirilisi otsuseid ära näiteks viieteistkümnendaks-kuueteistkümnendaks eluaastaks, nagu võib-olla meie ajal tehti.

Minu õppimise ajal oli väga populaarne koorijuhtimine, ka kool oli suurem, õpilased tegid valiku sageli ühe õppeasutuse kasuks. Nüüdne noor ei loobu kergekäeliselt gümnaasiumist, õppides muusika keskastme koolis. Ta tahab hoida endale tee lahti, lubada endale rohkem valikuid. On ka neid, kes õpivad siin paralleelselt ülikooliga, et ikkagi anda endale võimalus pühenduda hoopis muusikale.

Ühiskond meie ümber on muutunud. Püüame võimaldada, et õpilane saaks väga head erialased oskused, kuid ei loobuks meie koolis õppimisest lihtsalt seetõttu, et ta päevaplaani ei mahu kogu tema poolt valitud õppetöö ära. On vaja leida kompromiss. Abiks oleks, kui ka gümnaasium muutuks ühel hetkel natuke paindlikumaks ning noore inimese kutsevalikuid arvestavaks – niisugune partnerlus kahe koolitüübi vahel võiks praegu olla oluliseks arutelu aineks eesmärgiga hoida muusika juures perspektiivikaid, andekaid ja tarku inimesi.

Me oleme praegu oma koolis püüdnud leida paremaid võimalusi, et õpilase päevaplaani jääks piisavalt harjutamise aega. Kogu ühiskonnas minnakse üha rohkem üle oskustepõhisele õppele: fakte võib otsida näiteks arvutist, kontakttundide mahu vähenemine on täiesti tavaline, nii et õpilane ei peagi käima kogu aeg loengust loengusse, et omandada huvipakkuvat ja vajalikku. Tegeleme sellega, kuidas tuua sisse suvesemestrid, tsükliõppeprogrammid või öhtuse õppe võimalus, et õpilane saaks teoreetilised ained omandada sobiva graafikuga, et tunniplaan ei suruks järgalt peale ning jääks aega ka pilli harjutada.

Õppimine on ju ääretult subjektiivne valik ja me peame lihtsalt toetama õpilase valikut õppida. Samas jääb meie põhiliseks

Muusiku eriala valinud inimene on aus, intelligentne, emotsionaalne ja vastutustundlik, arwab Elleri kooli direktor Kadri Leivategija.
FOTOD ELLERI KOOLI ARHIIVIST

eesmärgiks kasvatada uusi muusikuid, hoida meie suhteliselt materiaalses ühiskonnas kõrgel akadeemilise kunsti väärtusi ja aidata õpilastel neid hinnata. Peame lugu nendest õpilastest, kes selle kauni kunsti õppimise valiku on teinud, sest muusiku eriala valinud õpilane on väga intelligentne, aus, emotsionaalne, distsiplineeritud ja vastutustundlik ning teeb omalt poolt kõik, et valitud haridust saada. Meie asi on teda selles aidata.

Kui palju noored huvituvad praegu muusikuteest? Milliste eesmärkidega tullakse siia õppima?

Teatud instrumentide, eelkõige orkestripillide puhul võib öelda, et need annavad alati tööd ja leiba. Meie õpilased saavad juba õppimise ajal tööd Vanemuise orkestris, vajadusel tegeldakse oma väikeste õpilastegagi. Hoolimata sellest, et seda just

nagu ei lubatagi, on vajadus pilliõpetajate järele pidev. Ja instrumendiõpetaja on tegelikult ääretult tore elukutse. Koolilaulupidude traditsioon tõmbab ehk neid, kes valivad koorijuhtimise eriala.

Aga muutunud on see, et ainult midagi spetsiifilist osates ei saa enam elus hakka-ma. Teatud erialade puhul on vaja lisa-oskusi: näiteks koorijuhtidel teadmisi ki-rikumuusikast või aktiivsust, et luua oma taidluskoor, valida repertuaari. Lauluerialal peab arvestama võimalusega, et tuleb laul-da teatrikooris, hääleseade oskus kuulub ära nii koorijuhtidele kui ka lauljatele. Võib-olla on vaja ka kultuurimänedžeri oskusi, võimet end turumajanduses reklaamida, tegelda kultuuriettevõtlusega. Oleme näi-nud, et meie lõpetajad, kes on vähegi aktiiv-sed, leiavad rakenduse. Koolist loobumine pole tavaliselt seotud sellega, et õpilane ei tahaks muusikat õppida, vaid pigem, et ta ei jõua kõike ja esimene valik on olnud mõni majanduslikult kasulik eriala.

Siit jääks nagu kõlama, et muusiku elukutse on ilus, aga ei ole siiski tasuta. Milles me siis möödame? Majanduslikult võime ju järjest rohkem tahta. Aga kui oled väga hea spetsialist ja oma erialal silmapaistev, siis leiad ka viisakat tööd. Praegu tundub, et kultuuri ja hariduse vallas töötavate inimeste elatustase hakkab tõusma. Need inimesed on sisemiselt rikkad, huvitavad, loomingulised, siirad ja intelligentsed ning minu arust on see nii suur väärtus, nii suur rikkus, et selle juu-res antav tööpanus peaks tagama korra-liku elukvaliteedi ja rahulolu, rahulduse, mis on kõrgem igapäeva saherdamisest.

Elleri kool avab uusi erialasid – rahvamuusika ja džässipoppi.

Džässipoppi erialade valikut me sellest aastast veidi laiendasime. Eraldi eriala osa-konnana me ei ava, aga õppekavad oleme sisse toonud nii laulu, klaveri, löökpillide, kitarri kui ka puhkpillide erialal. Tööle on kutsutud oma ala tundvad õppejõud: džäss-poplaulu annab Ursel Oja, kitarri Oleg Pissarenko, löökpille Margus Tamme-mägi, puhkpille Ursula Chillaud. Kui tuleb instrumente juurde, leiame ka õppejõud.

Pärimusmuusika puhul lähtume sellest, et keskastmes oleks mõttekas anda etteval-mistust muusikaakadeemia avatavale päri-musmuusika osakonnale ja Tartu ülikooli

Kultuuri ja hariduse vallas töötavad inimesed on suur väärtus, suur rikkus. Nende tööpanus peaks tagama ka korraliku elukvaliteedi ja rahulduse, mis on kõrgem igapäeva saherdamisest.

Viljandi kultuuriakadeemiale. Kui seda eri-ala õpitakse keskastmes, siis on ka kõrg-koolidel võimalus sellelt rohkem oodata ja nõuda.

Kõigepealt tahame luua võimaluse, et pärimusmuusika ansamblis võiksid män-gida akadeemilise instrumendi õppijad. Oleme arutanud Celia Roosega, kuidas seda teha, samuti on esmased kokkulepped Indrek Kaldaga. Edaspidi plaanime hakata õpetama ka mõnd rahvamuusikapilli, näi-teks kannelt. Aga küsimus on ka selles, kas meil on selle pilli jaoks alusõpetust. Võib-olla peaksime siis suunama tähelepanu veel sellele, et ka muusikakoolides õpetatakse kandle eriala. Ka pärimusmuusika instru-mendid vajavad pikemat õppeprotsessi.

Samuti peame plaani hakata andma laie-malt ettevalmistust elektronmuusika alal koostöös Kristo Matsonega, kes lõpetas aka-deemia ja töötabki juba meil.

Aga samas tahaksin muidugi, et prop-portsioon akadeemilise muusika ja alter-natiivsete stiilide vahel ei kalduks liiga selle-le kergele, alternatiivsele poolele.

Elleri kool on aktiivne kontsertide korraldaja. Kuidas leiate kontakti publikuga?

Üle kuuekümneme avaliku kontserdi aastas on osa meie õppetööst. Meil on neli festi-vali: "Sügismuusika festival", mis järgmisel korral on ooperi teemal. On ka "Jõulu-muusika festival", kevadel on teatud maa kultuurile pühendatud pidunädal ning kooliaasta lõpul tulevikumuusikute kont-serdisari, kus noored muusikud saavad esi-neda koos orkestriga. Peale selle produt-

seerime teisigi festivale: iga-aastane tšello-festival, "Fiesta de la guitarra", akordioni-festival, mitmed metoodikapäevad, Põhja-maade laste flöödifestival, suvekoolid, rah-vusvahelised lauljate suvekursused ning lastele mõeldud pianistide konkursid. Pakume Tartu interpreetidele ka temaatil-iste kontsertide võimalusi. Oleme koos Härma kooliga teinud Mozarti-teemalise kontsertlavastuse ning koostöös Vanemu-i-sega etendanud rockooperit. Publiku pä-rast me muretsema ei pea – selle nimel töötab muidugi ka meie info- ja kommu-nikatsioonijuht.

Kuidas kirjeldaksite Elleri kooli identiteeti? Kas see on üks Lõuna-Eesti muusikaline keskus või võiks siin õppida ka inimesed Tallinnast, Riias, Helsingist ja Peterburist?

Põhimõtteliselt on maailm piirideta ja lahti nii tulekuks kui minekuks. Loomu-likult vastutame me eelkõige selle eest, et Lõuna-Eesti muusikakultuur jätkuks. Õppima tullakse siia üle Eesti, sest ka Tartu Ülikool on siin ja nii mõnigi güm-naasiumilõpetaja Tallinnast tahaks muu-sikaga jätkata ka oma ülikooliõpingute kõrval. Meid on leidnud üles üks armee-nia õpilane ja praegu õpib siin vahetus-õpilane Šveitsist.

Oleme Lõuna-Eesti muusikahariduse keskus – kolleegidel on põhjust siia tulla täienduskoolitustele ja metoodikapäeva-dele. Siin on ka ju Muusikaakadeemia Tartu filiaal. Meil on väga tihe koostöö Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiaga, suht-leme palju ka Otsa kooli ja Tallinna Muu-sikakeskkooliga. Muusikud on Eestis nii väike tsunft, et on normaalne, et oleme koos ja arutame, kuidas kaasaegses ühis-konnas püsima jääda, kuidas säilitada seda pikka ja kallist muusikaharidust, mida Eesti riik oma identiteediks väga vajab.

Elleri kooli näol on tegemist ka Tartu kõrgema muusikakooli järglasega. Siin sai aluse Eesti muusikaharidus läbi Heino Elleri, Eduard Tubina, Karl Leichter, Eduard Oja, Ants Sootsi, Venno Laulu, Peeter Vähi... Neid nimesid, kes siit on läbi käinud, on väga palju ja loodetavasti see nimekirj jätkub.

Meie õpetaja Linda Saul

Meie õpetaja – nii võivad öelda paljud endised lauljad ja üsna mitmed laulu-pedagoogid. Täna need noored lauljad ja muusikud ei tea lauluõpetajast ja esimesest naisdirigendist Linda Saulist ega tema õpilastest kuigi palju. Nimetagem siin tema õpilasi: Paula Padrik, Valentina Hein, Therese Raide, Margarita Voites, Laine Mustassaar, Evi Vanamölder, Haili Sammelselg, Mare Jõgeva, Tiiu Levald, Kaie Konrad, Helvi Raamat, Rein Rajamägi, Väino Karo, Taisto Noor jpt. Pedagoogidena on tuntud Jelena Solovjova, Mare Jõgeva, Tiiu Levald, Evi Vanamölder, Aino Kõiv. Kahtlemata on õpilasi veel palju rohkemgi.

Linda Saul (Saar) sündis Tartus 17. mail 1907. aastal. Tema kooliaeg ja noorus-aastad möödusid Valgas. Juba gümnaasiumis kujunes Linda Saarest koos sõbratar Els Vaarmaniga iseteguvuse hing ja eestvedaja. Loogilise jätkuna tuli Linda Saare astumine vast avatud Valga Muusikakooli, kus ta valis kolm eriala: klaveri, viiuli ja laulmise. 1927. aastal, pärast gümnaasiumi lõpetamist sooritas Linda Saar sisseastumiseksamid Tallinna Konservatooriumi. Nagu talle iseloomulik, valis ta ka siin mitu eriala, laulu, ja koorijuhtimise. Laulu erialal sai tema õppejõuks tenor Nikolai Sternberg. Mingil põhjusel oli ta kaotanud oma hääle, aga hea klaverimängijana sai ta lauluklassis hakkama ka kontsertmeisteri kohustustega. Lauluõpingud lõpetas Linda Saul 1936. aastal Ludmilla Hellat-Lemba lauluklassis.

Kord läks ta õpingukaaslase Gustav Ernesaksa palvel teda Töölisteatriasse asendama, et seal mõned laulud selgeks õpetada. Sellest sai alguse töö teatris, mis kestis peaaegu paarkümmend aastat, algul repetiitorina, hiljem dirigendina. Esimesena tuli välja Ibseni "Peer Gynt" (1935). Hiljem viis tee Draamateatriasse ja Noorsooteatriasse. Tema taktikepi all tulid lavale mitmed rahvatükid ja muusikalised lavastused.

Eelnev töö teatris valmistas ette ja andis küpsuse Linda Sauli järgnevale pedagoogilisele tööle, mis algas 1945. aastal muusika-

koolis ja hiljem konservatooriumis. Linda Saul ütles ikka, et tal on kaks armastust: teater ja muusika. Kogu tema elu oli seotud noorte lauljatega ja ka kodu oli täis teatrit ja muusikat, sest kõik tema lähedased olid seotud teatri ja muusikaga.

Mis oli Linda Sauli fenomen?

Kahtlemata hea muusikaline eelharidus, tema enese temperament, töökus, tahe teha kõike hästi ja anda endast rohkemgi kui võimalik. Väga oluline omadus laulu-pedagoogile on hea vokaalne vaist, ja Linda Saulil see oli. Ta ei olnud kunagi tegevlaulja, mida peeti tema suureks puuduseks. Ometi oskas ta iga laulja isikupära säilitada. Võib-olla oleks ta võinud anda lauljale rohkem vabadust oma laululist tunnetust leida, leida oma eripärane kõri töö, hääle saatmine, hingamise tunnetus. Aga küllap tema omadus juhtida laulja õpetaja kindlate juhiste kaudu oma häält avastama on teinud Sauli lauljad nii eriilmeliseks. Usalduseta ei sünni midagi, sest õpilase seesmise ja välise kuulmise erinevus võib viia lahkavarmusteni ja sealt on juba raske koos edasi minna.

Sageli on ka õpetaja enda ebaõnnestumised aluseks lahenduste otsimisele ja leidmisele. Küllap tema enese hääleprobleemid sundisid teda palju uurima ja lugema metoodilist kirjandust. Seda soovitas ta ka oma õpilastele. Tema õpetamismetoodikas oli midagi sellist määravat, mis kindlustas hääle õige formeerimise. Ei ole ju juhus, et suur osa tema õpilasi on olnud pikki aastaid juhtivad solistid Eesti teatrites ja radiokooris.

Pöördusin selle artikli kirjutamisel tema õpilaste poole küsimustega, et leida see miski, see ühine alus, mis oli omane Linda Sauli õpetamismetoodikale.

Millest alustas Linda Saul õpetamist?

Evi Vanamölder: "Põhimõtteks oli lihtsamalt keerulisemale. Kui õpilane oli ettevalmistuseta, siis alustati nullist, ja kui ettevalmistus oli olemas, siis asuti olemasolevat tunnetust avardama ja täpsustama. Eesmärgiks oli laululise hinga-

mise väljaarendamine. Õhku tuli võtta suu ja nina kaudu korraga, et leida tugi diafragma ja roietevahelistes lihastes, laulja vöö tunnetusel."

Nii mõistis ka Laine Mustassaar hingamisprobleemi, ning sama väidab ka Väino Karo – nagu lai vöö oleks ümber sinu keskkoha, mille vastu sa igas suunas toetud.

Taisto Noor: "Saul selgitas tõde: nagu hingamine on vajalik eluks, nii ka laulmiseks. Õhku tuli võtta läbi nina just nii palju kui fraasiks vaja. Tajuda ninasõõrmeis külma õhu kaart, mis on ka lauluinstrumendi ülemine tipp; kõhu alumine osa lükkus pisut ette. See sissehingamise tunne pidi säilima fraasi lõpuni."

Ka Therese Raide ja Mare Jõgeva väljendusid järgnevalt: hinga nagu elus, soovitas Saul.

Tiiu Levald: "Meie viimastes vestlustes, mis toimusid juba tema kõrges eas, jäi üks "kanakitkumine" meie vahele. See oli nn sügava hingamise probleem... tema väited olid väga argumenteeritud ja toetusid autoriteetidele vokaalkunsti ajaloost. Kuna tal aga puudus praktiku kogemus ja ta usaldas teooriat, siis ärritasid teda igasugused, tema väitel ebapädevad, empiirilised lähene-mised probleemile."

Pedagoogi ja lauljana otsis Tiiu Levald ikka oma pikka hingamist ning leidis selle, mille üle oli õpetaja Saul üllatunud ja tunnustas tema otsinguid.

Paljud lauljad sattusid Sauli juurde hääleprobleemidega: häält oli varem ebaõigesti suunatud, kas ei sulgunud häälepaelad või oli hääle forsseeritud või ebaõigesti välja töötatud.

Aino Kõiv: "Alustasin laulmist professionaalses kooris enne lauluõpinguid. See pani mu hääle kinni ja tegi forsseerituks. Pean tunnustama, et hingamise toetamine roietele, seisatustunde kasutamine ja hääle lülitamine pehmelt maskist, muutis hääle paindlikumaks ja laulmine muutus vabamaks."

Hääle pehmus oli Sauli üks olulisem taotlus, mis aga ei tähendanud "surnud

Silmapaistev lauluõpetaja Linda Saul kasvatas oma õpilased eriilmeliseks.

Linda Saul õpilastega. Vasakult Rein Rajamägi, Tiiu Levald, Mare Jõgeva, Marju Tarre, Maaja Rumessen, Linda Saul ja Therese Raide.

FOTOD ERAKOGUST

häält” (st toetamata, tühja kõla), nagu meenutas Margarita Voites Sauli väljendit. Kõla pidi olema avar, toetatud ja koondatud.

Professionaalse hääle üks põhilisi omadusi on hääle resonanceerivus.

Evi Vanamõlder: “Sissehingamise toele ehitati koondatud häälejuga, mis suunati silmade vahele, kõrgete nootide puhul pealaele.”

Taisto Noor: “Resoneerivust ehk vibratsiooni taotleti m-häälikuga, kus helisema pidid huulealune, ninakoobas, rindkere (rinnaregistris). Kuni üleminekuregistrini stimuleeris ta mul kaarena hääle saatmist, kõrgustesse minnes tuli õhujuga suunata diafragmalt otse pähe.”

Aino Kõiv: “Minule ja ka teistele, kelle tunde ma kuulasin, soovitas ta üleminekuregistri puhul koondada ja tihendada tooni, mõeldes u ja o tunnetusele.”

Margarita Voites: “Kui ma alustasin õpinguid Sauli juures, siis mu häälepaelad ei sulgunud. Olin enne palju laulnud. Kui häääl sai korda, siis alustas Saul mu hääle avardamise ja ühtlustamisega. Ma tegin kõike täpselt ja hästi, sest olen selline inimene. Mulle sobis selline suuhoid, mis moodustas kõlakoja, hästi sobis “haigutav tunnetus”. Koloratuure laulsin vähe, kuna need olid mul olemas loodusest. Tundus, et kõik mulle ei sobinud, ja kui ma kord lõpetasin, siis oli mu häääl mulle võõras. Edasises teatritöös muutus laulmine iseenesest vabaks ja kõlavaks. Pean siiski Sauli parimaks sopranite pedagoogiks. “Õöbikule minu lauluaiast” – nii kirjutas ta mälestuseks minu nooti.”

Tunnustavalt räägivad õpilased Sauli tööst teostega. Ta valdas hästi klaverit, töötas läbi kõik rasked kohad, sageli

sekund-terts üles või alla. Sauli kredo oli: kõrgused vajavad looduslikke eeldusi, entusiasmi, pehme suulae kõrgust, neelu avarust, meeleolu valmidust kõrguste haaramiseks. Oluline oli emotsioon, mis avas aparadi, kogus energiat. Suurt tähelepanu pööras Saul sõna ja muusika seosele; rolli ei tulnud pelgalt esitada, vaid peamine eesmärk oli läbielamine.

Tihti kohtas klassi ukse taga lauljaid teistest klassidest. Küllap oli, mida kuulata!

Linda Saul oli oma aja suur pedagoog, inimene oma plusside ja miinustega. Suur tänu talle tema õpilastelt!

Artikli koostas ja mälestusi kogus

Aino Kõiv,

Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli lauluõpetaja

90 aastat Roman Matsovi sünnist

HEINO RANNAP

Ägeda revolutsioonilise võitluse tallermaal Peterburis, päevil, mil Venemaa pealinnas kõik olid kõigi vastu, sündis raamatupida- ja lauljanna peres suurte annetega varustatud poiss, kes sai nimeks Roman. Siinkohal tuleb uuesti meenutada tema vanavanaisa, kel oli Keila teeristi lähedal soos tükike maad, ja nii saigi ta nimele panekul nimeks Mats Soost ehk Matssoo. Selle nime muutis hiljem vürst Volkonski, andes vanaisast aednikule venepärase perekonnanime Matsov.

Roman Matsovi elust ja tegevusest on kirjutatud mõned artiklid, peamiselt intervjuud temaga. Olen ise avaldanud artiklid raamatutes "Tee muusikasse" ja "Eesti Muusikaakadeemia professorid". Väljapaistva dirigendi ja pedagoogi elu- ja loometööst on aga monograafia seni ilmunuta.

Toon siinkohal Roman Matsovi enda kirjutatud ülevaate oma tegevusest aastatel 1940–1950. Sel ajavahemikul olin konservatooriumis mitu aastat tema orkestridirigeerimise eriala õpilane. Hiljem konsulteerisin temaga dirigeerimise küsimustes korduvalt, saime sõpradeks ja naaberprofessoriteks. Käskkirjas on tehtud minu poolt mõned tekstikärped ja üksikud parandused eesti keele grammatikat arvestades. Ta ise palus seda teha, kui teksti kasutatakse trükis. Meenutagem, et Roman kasvas poisikesepõlves venekeelses keskkonnas, ta koduõpetaja oli venelanna, Eesti vabariigis õppis ta saksakeelses gümnaasiumis. Sellest hoolimata on tal kujundlik eesti keel.

*

6. veebruar 1997

Heino! Siin on paar mälestust aastatest 1940–1950. [---] Alustada tuleb ad notam ab ovo. Me olime 50 aasta jooksul barbaarse riigi elanikud. Eestlaste kondid on Siberis, polaarmaal ja paljudes kohtades, kus viibisid miljonid stalinlikud vangid. Esimene ime oli meie Vabadussõda ja 20 aastat iseseisvust. Teine ime 1991. aastal. Minu isa opteerus 1922. aastal, siis kui kõik eestlased,

Roman Matsov, sügav ja omapärane muusik.

FOTO KALJU SUUR

lätlased, leedulased said tagasi oma esiisade sünnimaale. See oli talle päästeankruks, kuna ta vihkas bolševismi. Nii et meie pere sai stalinlikust põrgust lahti. 1940. aastal sirp ja vasar ja punalipp olid jälle meie kaela ümber. Selleks ajaks ma jõudsin lõpetada gümnaasiumi, kohe pärast lõpetamist teenida aega vahipataljonis, 1937. aastal õppida Tartus filosoofia fakulteedis, 1938. aastal õppida Tallinna Konservatooriumis klaveri ja viiuli alal, 1938. aasta suvel tutvuda isa tahtel põllutööga, et omal nahal teada saada, kuidas maitseb leib, mida me sööme, 1939. aastal õppida Berliinis Hochschule für Musik jälle kahel alal ning 1940. aastal lõpetada Tallinna Konservatoorium mõlemal alal. Siis tuli see väikeriigi ajalooline häda – bolševism suvel 1940. Ühelt poolt häda, teiselt poolt – mind valiti stipendiaadina edasi õppima Leningradi Konservatooriumis. [---] Pedaagu terve meie Tallinna Kon-

servatooriumi professorkond oli Peterburi Konservatooriumi kasvandikud, nii et ma huviga astusin teele ja sain mõlemal alal sisse. Seal avanes mul võimalus külastada ka Šostakoviitši kompositsiooni tunde. [---] Kui puhkes II maailmasõda, läksin vabatahtlikult professorite ja õpilastega koos sõjakommissariaati ja sattusin Leningradi frondile roodutülemena. Sain raskelt haavata, olin 5 kuud hospitalides, kus tehti 7 operatsiooni, kuid ulnaris-närvi nad ei saanud kokku õmmelda ja kaks sõrme olin kaotanud. Mind demobiliseeriti ja ma sõitsin Moskvasse endisesse Eesti saatkonda, kus elasid kõik tagala valitsuse liikmed. Esimene sekretär N. Karotamm sõitles ja mõtles, mida invaliidiga ette võtta ja lõppude lõpuks saatis mind Jaroslavl, kuhu olid koondatud Eesti kunstiansamblid, seehulgas orkestrite demobiliseeritud pillimehed, siimfooniaorkestri dirigendiks. Nii algas minu uus elukutse. Et aga puudusid pillid ja

noodid, sõitsin Moskvasse, kus orkestrid ja teatrid leidsid võimaluse abistada eestlaste sümfooniaorkestrit kõige vajalikkuga. Mul õnnestus ka välja kutsuda Gruusiast, tema vanemate juurest, minu naine, nii et Jaroslavl sõitsime juba koos. Jaroslavl oli vene kultuuri üks tähtsamaid linnu (asutatud 1024), kus näitleja Volkovi poolt 18. sajandil asutatud esimene vene draamateater. Siin oli 27 kirikut, suurem osa 14. ja 15. sajandist, Rubljovi ja Theophan Greco freskodega, kuid Stalini poolt suurem osa ruineeritud ja kirikud veoautode garaazideks tehtud. Bensiiniaurude ja lume tõttu freskod hävisid. Pilt pisarateni. [---] Meie kunstiansamblite jaoks oli eraldatud suur klubihooned "Gigant" pluss hotell linna tsentrumis. Elu oli raske, kaardisüsteemiga kerjuse portsjon, palk vaevalt elu jaoks, riietusega varustamine juhuslik, turg röövellik. Ja selles olukorras siiski kõik rühmad tegutsesid südame ja viimase jõuga: koor Ernesaksa ja Variste juhatusel, tantsurühm Ekstoni ja Taarna käe all, džäss-orkester Merkulovi ja sümfooniaorkester minu käes. Draamarühm töötas ainult vene repertuaariga. Nende eesotsas olid Pöldroos, Ird ja Lauter. Draamatähtedeks olid Paul Pinna ja Jüri Koger. Kui nende repertuaar sai küpseks, sõideti rindele. Kui sümfooniaorkestril sai paar kava valmis, esinesime kontserdiga publiku ees Volkovi nimelises teatris, käisime ka kontsertreisil Rõbinskis, Ivanovos ja teistes linnades, kavad rikkalikud: Beethoven, Tšaikovski, ühe sõnaga – Bachist Offenbachini ja seda 1944. aasta kevadeni, mil lähenes kodumaale minek. Sellepärast viidi meid, 68 orkestriartisti, Leningradi, kus meie töö jätkus Raadiokomitees nii kaua, kui saabus tund sõita rongiga oktoobri kuus Tallinnasse. Rüüstatud linna tuli tööd jätkata. Estonia kontserdisaal ja teater seisid ruiinides, elanikud peavarjuta. Meie sümfooniaorkestri artistid ja sümfonistid, kes olid jäänud saksa okupatsiooni ajal Tallinna, koondati üheks orkestriks. Töö jätkus Mustpeade saalis, kus kannatasime külma nagu Jaroslavl. Mina töötasin ka Tallinna Konservatooriumis dirigeerimise alal ja kammermuusika kateedris õpetajana, dotsendina, siis professorina. Konservatooriumis valitses nõukogude vaim, olid küüditamised, mahalaskmised. Minu mentaliteet ja tõekspidamised olid endised: viha ja trots režiimi vastu. Lugematud korrad tiriti mind

parteisse, kuid tänapäevani ma jäin endale truuks. Selle resultaatiks oli aga see, et ma ei saanud reisida kontserte andma üle lääne piiri kuni Stalini surmani. Kui ma vabatahtlikult läksin 1941. aastal rindele, siis mitte stalinistliku ideoloogia tõttu, vaid natsismi vastu võitlema. Õppides ja elades Berliinis mul oli võimalik näha, kuidas piinati juute. Ma ise ei ole juut vaid puhas eestlane rootsi ja saksa verega. Meie pere vaim oli alati internatsionalistlik. Mind hämmastas ja vihastas selline barbaarsus, nii et läksin frondile vastupanu avaldamiseks vandalismile. Muidugi mul oli südamest kahju, et selle tõttu kaotasid haavata saamisega mõlemad armastatud elukutsed. [---] Reisisid üle terve Euroopa ja ida poole, ma hirmuga jälgin šovinismi katastroofilist öitsengut – saksa natsismi pärandust.

1946. aastal oli üleliiduline dirigentide konkurss, kus Šostakovitš oli esimees. Sain II preemia ning paari aasta pärast mind paluti võtta oma õlgadele sümfooniaorkestri peadirigendi koht. Mima kui sõjainvaliid pidasin vastu 13 aastat, siis minu jõud sai otsa ja jäin orkestri juurde lihtsalt dirigendiks kuni pensionini paar aastat tagasi. Praegu, olles juba 80-aastane, olen ikka veel Eesti Muusikaakadeemia dirigeerimise ja ansambli kateedrite professor ja reisin hulganisti kontsertidega.

Minu lõpetajate ja õpilaste reester on suur, ka teiste riikide esindajad: soomlased,

hulganisti reisin kontsertidega - minu lõpetajate ja õpilaste reester on suur, ka teiste riikide esindajad: soomlased, ukrainlased, armeenlased, venelased. Mõnda aega ma töötasin professorina ka Moskva Konservatooriumis, võtsin osa žürii liikmena rahvusvahelistest ja üleliidulistest dirigentide konkurssidest, olles vahetevahel ka žürii esimees. Minu huviala on veel ülikooli aastate alates ajalugu, filosoofia ja kunsti väärtused. Minu lähedased sõbrad on suurem jagu füüsikud, astronoomid. Üliõpilastega töötan hea meelega, reisin kontsertidega mõnuga ja viimasel ajal eelistan juhatada Bachi ja üldse oratoriaalset muusikat.

Roman Matson, 5.1997

ukrainlased, armeenlased, venelased. Mõnda aega ma töötasin professorina ka Moskva Konservatooriumis, võtsin osa žürii liikmena rahvusvahelistest ja üleliidulistest dirigentide konkurssidest, olles vahetevahel ka žürii esimees. Minu huviala on veel ülikooli aastate alates ajalugu, filosoofia ja kunsti väärtused. Minu lähedased sõbrad on suurem jagu füüsikud, astronoomid.

Üliõpilastega töötan hea meelega, reisin kontsertidega mõnuga ja viimasel ajal eelistan juhatada Bachi ja üldse oratoriaalset muusikat.

*

Täpselt aasta hiljem istusin professori kodus, kus esitasin veel rea küsimusi nende aastate kohta, millest siin juttu.

Lõpetasid meie konservatooriumi 1940. aastal. Kuidas hindad tolleaegse õppeasutuse taset?

Mina saan seda võrrelda Berliini, Hamburgi ja Peterburiga. Niisuguseid õppejõude nagu mõlemad Lembad, Paulsen ja paljud teised pole ma mujal näinud. Krull õpetas teooriat ja solfedžot, Vedro harmooniat ja instrumentatsiooni, Topman muusikaajalugu, Artur Kapp spetsiaalainet. Olav Roots juhtis ansambliklassi. Ta oli väga arukas inimene, niisugune kalliskivi. Dirigendina võib teda võrrelda Toscanini, Furtwängleri, Bruno Walteriga. Dirigendina oli ta ekstra hea. Haruldane mulje oli Irmgard Kaudrest, Erika Franzist, Karl Sillakivist. Tema, kes elas Kaarli puistee majas, muretseki selle hoone konservatooriumile. Tema õpilased olid tehnika poolest väljapaistvad.

EMBLis on kirjutatud, et asusid konservatooriumi õppejõuks 1947. aastal. Kas see on ekslik?

Õige on 1944. Asusin õppetööd tegema kohe Venemaalt tulles, dirigendina nii palju, kui oli võimalik. Sümfooniaorkestriga töötasid rohkem Paul Karp ja Sergei Prohhorov. Karp ei olnud tegelikult üldse dirigent (Naerab!), umbes nii nagu Goldschmidt. Vaat Raimund Kull oli dirigent! Prohhorov oli väga hea dirigent, pisut kapriisne, aga väga nõudlik. Ta ei olnud efektne dirigent, väliselt pisut kohmakas, aga sisuliselt väga hea. Inimesena oli ta väga intelligentne, teda kutsuti alati eksami- ja konkursikomisjonidesse. Ja ma pean ütleva, et kõik, mis Kirill Raudsepp välja tõi, oli hea kvaliteediga.

Kuidas sa neil aastatel konservatooriumi juhtkonnaga läbi said?

Alumäega oli mul ideaalne läbisaamine. Olime ju mõlemad Paulseni juures õppinud. Kui mina mängisin Beethoveni kontserti, saatis Alumäe mind klaveril; kui tema mängis Tšaikovski kontserti, saatsin

mina teda. Inimesena oli ta pisut vintske. Juttu ajas kuni surmani, võiks öelda. Direktori oli ta korralik ja kohati range: kui keegi puudus kehalise kasvatuse tundidest, võttis stipendiumi ära. Lukk oli südame poolest hea inimene, aga katsus teha kõik ise. Käis mööda klasse ja kuulas tunde. Raiskas meie ja enda aega. Tal olid omad kapriisid ja ta oli sõnakuulelik. Kui oli skript, et Bachi oratooriume mitte mängida, siis lasi noodikogust kõik partituurid kõrvaldada. Eugen Kapp oli armas inimene, aga õppeasutuse vastu ükskõikne, et ärge segage mind, ma lähen koju ja kirjutan. Georg Ots polnud ei liha ega kala. Ta oli oma elukutsega liialt seotud, et direktori tööd teha.

Kas su kontserdireisid Venemaal algasid juba 1950. aastatel?

Kui käisin Kaug-Idas, Habarovskis või kusagil seal, siis läksime lennukile kella kaheistkümneks ja kell kaheksa hommikul olin ma juba seal. Lennukis sõin õhtu- ja hommikusöögi, magasin, sest lennukis oli kaksteist magamiskohta, ja siis kohe proovile. Kui oli A-klassi orkester, tegin neli proovi, nõrgema orkestriga seitse.

Milline oli sõjajärgsetel aastatel muusikakriitika?

Eesti ajal olid kõrgema klassi kriitikud Artur ja Theodor Lemba ning Eduard Visnapuu. Pärast sõda – ma pean ütleva, et Bruno Luki artiklitest võis alati välja lugeda teda kui isiksust. Kui ta kirjutas artikli, siis ta kirjutas südamest. Aga ta ei sallinud Brucknerit, keda Šostakovitš väga armastas. Sa ju tead, et mind karistati selle eest, et ma Mahlerit ja Brucknerit juhataisin, see oli aastail 1946–1948. Mind vallandati dirigendi postilt, pärast võeti tagasi. Tollal olid lääne autorite vastased Tamarkin, Španov, Kõrvits; kõik need, kes reguleerisid eesti kultuuri. Minu suur armastus oli Ird, vaatamata sellele, et ta rõhutas, et on suur marksist ja bolševik. Aga ta oli suure fantaasiaga mees ja suur näitejuht. Ta lavastused olid fantaasiarikkad.

Oled sa mõelnud oma huvitava eluloo raiumist raamatusse?

Ei ole. Selle jaoks pole aega. Parema meelega istun mõne partituuri juures. Ausalt öelda, ma vihkan enesereklaami.

Eesti muusikud Peterburis

ALO PÖLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

Teatri- ja Muusikamuuseum alustas eesti muusika suurkuju Heino Elleri 120. sünniaastapäeva tähistamist 7. märtsil Elleri päevaga. 12. märtsil ja 14. märtsil jätkusid ettevõtmised Eesti Interpretide Liidu algatusel. Toimusid Elleri kammermuusika kontserdid Tartus ja Peterburis. Nende linnadega oli Elleri elu ja loomingutee algusaeg eriti tihedalt seotud. Mõlema kontserdi projektjuhiks oli Inna Kivi.

Eller elas Tartus 1920–1940 ja töötas Tartu Kõrgemas Muusikakoolis kompositsiooni eriala õppejõuna, kus tema käe all sirgusid heliloojad Eduard Tubin, Eduard Oja, Alfred Karindi, Johannes Bleive, pianist ja dirigent Olav Roots ning eesti muusikateaduse nestor Karl Leichter. Need Elleri õpilased, Tartu koolkonna heliloojad, tegid ilma eesti muusikas nii enne kui ka pärast sõda.

Peterburiga ja sealse konservatooriumiga oli Eller seotud 1907–1920. Ta alustas õpinguid viiuli erialal, siis aga läks üle kompositsiooniosakonda, kus tema õpetajaks oli kreeklane Vassili Kalafat. 1920. aastal toimunud lõpuksami komisjoni esimees Aleksandr Glazunov andis Ellerile järgmise kirjaliku iseloomustuse: “Särav kompositsioonianne, hea muusik, värsked mõtted, huvitavad rütmikontuurid, võiks soovida suuremat iseseisvust vormi suhtes.”

*

Seoses Eesti muusikute kontserdiga Peterburis küsitlesin Eesti Interpretide Liidu esimeest Marje Lohuaru, kes viibis Peterburis koos eesti muusikutega.

Peterburi ja Eesti muusikasuhed on olnud väga tihedad alates 19. sajandi teisest poolest. Seal tekkis terve eesti muusikute koloonia. Suhed taandusid minimaalseiks pärast Oktoobrirevolutsiooni ja uuenesid alles pärast sõda. Mis seisus on praegused suhted

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Peterburi konservatooriumi vahel?

MARJE LOHUARU: Viimasel ajal on kontaktid kiirelt ja positiivselt arenenud. Aktiivse vahendaja rollis on olnud Eesti Peakonsulaat Peterburis eesotsas peakonsul Lauri Bambuse ja konsul Riina Aasmaga. Peterburi ja Eesti suhtluses on huvi ikka olnud mõlemapoolne ja Eestil on ida ja lääne vahel sidemete loomisel ja hoidmisel olnud oluline osa. Viimasel ajal on areng läinud ehk liialt lääne poole, muu maailm on nüüd nii avatud, et alati ei jätku aega Peterburi jaoks.

Eelmisel aastal toimus Interpretide Liidul Peterburis kontsertprojekt “Eesti keelpillikvartett – 100”, mille vastu oli väga suur huvi. Selle projekti koostööpartneriks oli Peterburi Eesti Kultuuriselts. Sel aastal järgnes Elleri 120. sünniaastapäeva tähistamise puhul suur kontsert Peterburi konservatooriumi Glazunovi saalis.

Kontserdil osalesid Tallinna Keelpillikvartett, pianist Marko Martin ja Uus Tallinna Trio.

Kujunes ilus tervik. Alustasime Elleri ja jätkasime Elleri õpilase Arvo Pärdi loominguga. Saal oli rahvast täiesti täis ja vastuvõtt erakordselt soe. Kontserdil viibisid Peterburi konservatooriumi rektor ja prorektor. Mõlemad pärinevad Moskvast ja pärast kontserti arenes mõte esitada Elleri kava ka Moskvast.

Kontserdi edule aitas kindlasti kaasa see, et kõrvuti Elleri oli kavas ka Venemaalgi väga tuntud Elleri õpilane Arvo Pärt.

Tuntust tuleb kogu aeg kinnitada, selle eest seista. Seegi kord oli Pärdi vastu huvi väga suur ja kogu kontserdi emotsionaalne külg muljetavaldav.

Millised on edasised arengud?

Uus Tallinna Trio esinemas Peterburi konservatooriumi saalis.

FOTO ERAKOGUST

Euroopa Liit on huvitatud programmidest, mis puudutavad kontaktide arendamist piiriäärsete riikidega. Eestil on selles osas parem positsioon kui Peterburi kolleegidel. Praegusel hetkel hakkavadki need programmid juba toimima. Valmistame ette üht programmi, mis käsitleb Peterburi konservatooriumi ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ooperistuudio koostööd. Sellesse on kaasatud veel Läti konservatoorium.

Eriti aktiivselt arenevad suhted isiklike kontaktide alusel. EMTA on hetkel 72 lepingut välismaa ülikoolidega. Nende raames on meie üliõpilastel võimalus minna neljaks kuuks stažeerima teistesse õppeasutustesse. Peterburis olemise päevil saime põhimõttelise kokkuleppe ühe meie tudengi stažeerimiseks Peterburi ja Moskva konservatooriumis. Just noortel muusikutel on oluline tundma õppida ka Peterburi muusikalist keskkonda.

Kas Peterburis oli tunda ka "pronksõduri varju"?

Varju otseselt ei olnud, kuid seda peab küll ütleva, et meie, muusikud, suudame alati koostööd teha.

Puhk- ja löökpilli- mängijate konkurs

17.–18. märtsini toimus G. Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis vabariiklik keskastme muusikakoolide puhkpilli- ja löökpilliõpilaste konkurs. Korraldajaks oli kooli puhkpilliosakond eesotsas osakonnajuhtaja Vello Sakkosega. Osavõtt oli küllaltki rohkearvuline, kahel päeval astus üles kokku 40 noort mängijat H. Elleri nimelisest Tartu Muusikakoolist (TrMK), Tallinna Muusikakeskkoolist (TMKK), G. Otsa nimelisest Tallinna Muusikakoolist (TMK) ja Vanalinna Hariduskolleegeiumi Muusikakoolist (VHM). Rõõmustav oli tavalisest suurem löökpilli- ning madalate vaskpillide mängijate osavõtt. Viimastest mitmed olid H. Elleri nimelise Muusikakooli õpetaja Priit Sonni kasvandikud, kes pälvis ka parima multiinstrumentalist-õpetaja aukirja. Aukirjaga pärjati veel kaks konsertmeisterit: Meeli Ots ja Jana Peäske (TMKK).

Konkursi žürii oli neljaliikmeline ning sinna kuulusid Endel Nõgene, Aabi Ausmaa, Olev Ainomäe ja Kai Ratasseepp. Koostöös Estonian Airiga oli konkursi peaa hinnaks lühike

õppereis kahele õpilasele Londonisse: kõigist rühmadest kõige kõrgemalt hinnatud mängijad saavad

võimaluse tutvuda paari päeva jooksul Londoni väljapaistvamate muusikakoolidega, nagu Guildhall School of Music and Theatre, Royal College of Music või Royal Academy of Music. Grand prix' pälvisid Tõnu Kalm (klarnet, TrMK, õp Toomas Vavilov) ja Lauri Ahone (löökpillid, TMKK, õp Kristjan Mäeots).

Vanema rühma üks parimaid, klarnetist Tõnu Kalm žürii liikme Aabi Ausmaaga.

Noorem rühm

Puupillid

I koht – Keio Vutt (saksofon, TMK, õp Lauri Sepp) ja Madis Saarmets (klarnet, TMK, õp Vahur Vurm)

III koht – Priidik Soon (flööt, TMK, õp Peeter Malkov)

Vaskpillid

I koht – Jaan Piim (trompet, TMKK, õp Aavo Ots)

II koht – Kreete Perandi (metsasarv, TrMK, õp Priit Sonn)

III koht – Toomas Vana (tromboon, TrMK, õp Priit Sonn)

Eripreemia Mihkel Kallip (trompet, TrMK, õp Priit Sonn)

Löökpillid

I koht – Marilyn Erikson (TMK, õp Rein Roos)

II koht – Tiit Joamets (TrMK, õp Rein Rebane)

Eripreemia Maria Einman (TrMK, õp Rein Rebane)

Vanem rühm

Puupillid

I koht – Tõnu Kalm (klarnet, TrMK, õp Toomas Vavilov)

II koht – Miikael Mägila (saksofon, TMK, õp Lauri Sepp)

III koht – Kaspar Mänd (oboe, VHM, õp Aleksander Hännikäinen) ja Maria

Ehrenberg (flööt, VHM, õp Raivo Peäske)

Eripreemiad Heimo Hodonjonok (klarnet, TrMK, õp Toomas Vavilov), Liina

Kruglova (flööt, TMKK, õp Raivo Peäske) ja Johanna Tuvi (fagott, TrMK, õp Rene

Sepalaan)

Vaskpillid

II koht – Jaan Ots (trompet, TMKK, õp Aavo Ots)

III koht – Mart Aus (trompet, TMKK, õp Aavo Ots)

Löökpillid

I koht – Lauri Ahone (TMKK, õp Kristjan Mäeots)

II koht – Mart Aus (TMKK, õp Kristjan Mäeots)

III koht – Petri Piiparinen (TMK, õp Rein Roos)

Tarmo Johannes

“Noor muusik” on positiivsete emotsioonide jahil

30. märtsist 2. aprillini toimus Tallinnas kuues rahvusvaheline noorte pianistide, tšellistide ja viiuldajate konkurs “Noor muusik”, mida 1997. aastast alates on korraldanud Märt ja Reet Hunt ning Kaida Kooli. Aasta-aastalt on laienenud konkursi geograafiline haare ning kasvanud osalejate arv. Seekordsed rohked auhinnalised kohad, eripreemiad ja diplomid annavad tunnustust ka senisest ühtlasemast ja kõrgemast märgutusest. Et võistlusel osalemise ainus rõõm ei oleks auhinnaline koht, annavad korraldajad kõigile võistlejatele, sõltumata saavutatud tulemusest, võimaluse esineda ühel kontserdil. Tänavu astusid nooremad muusikud üles Tallinna üldhariduskoolides, vanema astme mängijad aga EMTAs ja Õpetajate Majas.

Konkursivõidud ja muud ametlikud tunnustused mängivad muusiku kujunemisel kahtlemata suurt rolli, kuid kindlasti ei tulla võistlusele ju ainult võidu peale mängima. Mis on teie arvates selliste konkursside kõige suurem väärtus?
Reet Hunt, “Noore muusiku” kunstiline juht: Arvan, et kõige suurem väärtus on konkursile eelnev intensiivne töö, kus harilikult liigutakse edasi seitsmepeniikoor-masaabastega. Muusikaalsele noorele interpreedile on väga oluline kuulata ka teiste omaealiste mängu. Mida laps võidab või kaotab ühe konkursiga, on lepp kokkuvõttes vanemate ja õpetajate tarkusest. Lapsepõlve diplom on ainult vahend edasiminekkuks, aga kui seda kiputakse fetišeerima, siis võib lapse hingeelu pahupidi pöörata, seda nii võidu, aga veel sagedamini ebaõnnestumise puhul. Omalt poolt pakume lastele mitut esinemisvõimalust ja see rõõmustab neid. Just positiivsed emotsioonid viivad last edasi ja nende jahil me “Noore muusiku” konkursil olemegi.

Mis on kümne aastaga “Noore muusiku” korraldusliku poole pealt muutunud? Kas võib öelda, et kogemuste tõttu on sellise rahvusvahelise haardega ürituse organiseerimine iga aastaga üha lihtsam?

Muutunud on palju. Alustasime Õpetajate Maja suurüritusena, kus konkursi käsutuses olid kõik ruumid direktori kabinetist saalideni välja ja rakendatud oli kogu Õpetajate Maja personal. Pärast 2000. aastat polnud see enam võimalik ja konkursi korraldamisega hakkas tegelema selleks moodustatud MTÜ Noor Muusik. Jätkasime kolmes majas: EMTAs, Mustpeade Majas ja Õpetajate Majas. Paranesid esinemistingimused, kuid korralduskulud suurennesid, samas kui toetused on jäänud endiseks.

Lääne-Euroopas tegutsetakse üha rohkem selle nimel, et süvakultuur muutuks jälle inimese elu vajalikuks komponendiks: riigi poolt on koolitusprogrammides nii pilliõpe kui ka mitmekülgne kunstiga tegelemise võimalus. Meie riik ei ole seni süvakultuuri piisavalt väärtustanud. Ka meedia kajastab pigem laste lauluvõistlust kui seda, mis on pinnavirvenduse all. Loodan väga, et uue energilise kultuuriministri tulekuga midagi muutub.

Iga konkursi ajal tekib uusi mõtteid. Seekord tundus, et kasvanud on osavõtjate usaldus žürii vastu, nendelt soovitakse rohkem tagasisidet. Arvestame sellega 2009. aastal.

Kas tänavust võistlust oli kergem korraldada kui esimest? Jah ja ei. Kogemused aitavad, aga kõik ümbritsev on nii suures muutumises, et iga kord tekib uusi olukordi, mis nõuavad lahendust.

Millised on “Noore muusiku” tuleviku-plaanid ja kaugemad eesmärgid?

Kõik plaanid sõltuvad võimalustest. Seetõttu võib praegu rääkida pigem unistustest. Konkursist osavõtjad ootavad žüriiliikmete meistriklassi tunde, eriti need, kes teise vooru ei pääse. Tahaksime oma konkursi siduda rohkem eesti heliloojatega. Loodame leida autori, kes kirjutaks kohustusliku pala kõigi kolme pilliliigi vanemale astmele. Nende palade parimad esitajad pälviksid siis ka heliloojanime preemia. Otsime partnereid kontsertide korraldamiseks Eesti erinevates kontserdisaalides, kus esineksid

need “Noore muusiku” laureaadid, kes on ennast juba muusika vallas tõestanud.

Missugune on teie arvates “Noore muusiku” roll Eesti muusikahariduses ja muusikaelus laiemalt?

Ülle Sisa, klaveripedagoog ja žürii liige: “Noor muusik” on omanäoline ja väljakujunenud traditsioonidega elujõuline lastekonkurss. Eesti lastele on see suurepärane võimalus osaleda rahvusvahelisel võistlusel. Õpilastele ja õpetajatele on arendav kuulata ja näha, kuidas mängitakse mujal.

Lembi Mets, tšellopedagoog ja žürii liige: Ehkki konkursside suhtes üldse ollakse vahel kriitiliselt meelestatud, pole neile tegelikult alternatiivi. Või(s)tusvaim on ju inimese ürgne instinkt, mis sunnib pingutustele. “Noore muusiku” korraldajad pälvivad sügavat austust. Sellest sündmusest on nad kujundanud kauni muusikapeo: kõik lapsed saavad esineda heades saalides, pälvides diplomite jt auhindade näol piisavalt tähelepanu. Siit ei lahku keegi kaotajana. Ka publiku huvi on suur, sest Eesti õpilaste osavõtt tekitab pinget.

Millised olid teie kui kuulaja vahetud emotsioonid tänavuselt konkursilt? Kas oli ka tõeliselt elamust pakkuvaid hetki? Ja kuidas hindate konkursi taset žüriiliikme pilguga?

Ülle Sisa: Mul pole tuua ühtegi näidet konkurssidest, mis ei tekitaks elevust, rõõmu, pettumusi. Kõiki neid emotsioone jagus ka siin. Selle konkursi üks olulisemaid emotsioone oli seotud äratundmisega: miks kuulatakse erinevalt. See kergendas hindaja painet ja lasi tavalise kuulajana nautida laste muusikaalset mängu ja oskusi. Seekord oli mõlemas vanuserühmas rõõmustavalt palju häid mängijaid. Eriti aga vanemas rühmas, kus pärast esimest vooru nõudis otsustes tegemine žüriilt hinnatavate parameetrite vaat et apteegikaalule panemist. Teise vooru nõudlikud kontserdid nihutasid mängijad üksteisest juba kaugemale.

Sel konkursil domineerisid veel väga

Väikese viuldaja Gloria Ilvese mängus on lisaks osavusele veel midagi palju sügavam, arvab žürii liige Lembi Mets.

FOTO EIKE KIRIKAL

õpilaslike esinejate üle noored, kelle mängus oli palju eredat, omapoolset sügavat muusika tunnetamist, toredaid karaktereid, kõla valitsemise oskust ja head tehnilist taset. Sellisest mängust osasaamine oli ka žüriile kõrghetkedeks. Lisandunud on virtuosseid oskusi. Kuulda sai mitmeid laitmatuid, suure rõõmu ja üleolekuga mängitud keerulisi etüüde. Klaveriõppimine kipub olema tüdrukutekeskne. Seetõttu oli uskumatult rõõmustav, et tänavu oli n-ö poiste konkurss (poisse 18, tüdrukuid 14), neist enamiku tulevik näib paljulubav.

Lembi Mets: Rõõmustas tšellistide arvu märgatav kasv. Meie konkursi on avastanud Venemaa, kus tase on teadagi tugev. Väga häid mängijaid, konkursi võitjaid on viimastel kordadel tulnud Norrast, ka näiteks tänavune viiuli vanema rühma võitja. Tšello vanemas rühmas osalenud norralanna Henriette Cecile Hansteen vapustas Fauré "Elegia" kypse ja sügavalt liigutava ettekandega, eriti lõppkontserdil Õpetajate Majas. Suurel lõppkontserdil Estonia kontserdisaalis said kuulajad osa tšellode vanemas rühmas II koha saavutanud rootslanna Kristina Winiarski Chopini Sonaadi g-moll III osa suurepärasest tõlgendusest. Minu arvates oli konkursi üks muusikalisi tippe tšellode vanemas rühmas kolmanda koha pälvinud Marcel Johannes Kitse (TMKK, õp Laine Leichter) Stravinski "Vene laulu" esitus. Tšellokonkursi võitja vanemas rühmas, 13-aastane lätlanna Margarita Balanas on juba valmis virtuoos, ühtlasi väga hea maitsega ja aus muusik, kelle mäng ei jäta üheski punktis soovida.

Mis iseloomustab tänapäeva noori

muusikuid? Palju on ju räägitud sellest, et üha rohkem teevad võistlustel ilma Aasiast pärit väikesed "tehnikaimed", kes harjutavad juba lasteaiast peale ligi kümme tundi päevas ning on 10-aastaseks saades n-ö läbinud suurema osa oma pilli repertuaariklassikast. Kas Eesti noorel muusikul on üidse šanssi sellises konkurentsisis püsida? Mis on meie trumbid?

Ülle Sisa: Mulle tundub, et noored on teadlikumad, kriitilisemad, avatud, oskavad mõelda ja end paremini kuulata.

Ma tean, et Aasia teeb "ilma". "Noorel muusikul" oli sel aastal esimene Aasia pianist. Ta õpib Moskvast, oli hea tehnilise baasiga, väle, kuid mängis omapoolse suhtumiseta, stiililiste erinevusteta ja fantaasiata. Pimestav tehnika (mehaaniline kiirus) ilma muusikalise katteta pole kindlasti see, mis kuulajat kõnetaks.

Kui tehnika all mõista kõigi klaverimängu vahendite valdamist, et oma säravaid muusikalisi kavatsusi realiseerida, siis maailma konkurentsi jõudmiseks ja seal püsimiseks on Eesti noorel muusikul kindlasti võimalused olemas. Sinna viib väga, väga tõsine ja töörohke teekond. Meil on ju sennapoole liikujaid! Eestlaste trumbiks on professionaalsetel alustel klaveriõpetus ja suur tööväime.

Lembi Mets: Kiirus ja konkurents on tänase maailma võtmesõnad. Selles võidujooksus on aga oht kaotada nii mõndagi olemuslikust ja elusast. Pillimängu tehnika kõrgtasemel valdamises pole midagi halba, otse vastupidi! Ma küsiksin aga alati, mis on tuleme eesmärk ja hind. Kui nauding musitseerimisest ja tehtud tööst, siis las käia! Kui kaotatud lapsepõlv ja selle arvel hunnik võidetud konkursse, hakkab kurb. Arengu forsseerimine võitude nimel ei ole eesmärk. Iga laps peab saama edeneda oma ande ja võimete kohaselt.

Eesti lapsed on vägagi arenemisvõimelised, vahel on protsess lihtsalt aeglasem. Praegu teeb suurt rõõmu näha nii mõnegi andeka lapse harmoonilist arengut. Näiteks meie tänavusel konkursil esinenud väikesed viuldajad Gloria Ilves ja Maria Tiimus (õp Tiiu Peäske), kelle mängus on lisaks osavusele veel midagi palju sügavam. Ma ei kahtle nende tulevikus.

Vahendanud **Kristina Körver**

"Noore muusiku" laureaadid 2007:

Viiuli noorem rühm (kuni 10-aastased):

I koht ja dirigendi eripreemia – Gloria Ilves (TMKK, õp Tiiu Peäske)
II koht – Vanya Dolav (Iisrael)
III koht – Olga Anisimova (Venemaa) ja Phoebe White (Iirimaa)

Viiuli vanem rühm (11–13-aastased):

I koht – Guro Kleven Hagen (Norra)
II koht – Lesya Kot (Ukraina)
III koht – Katriina Maria Kits (TMKK, õp Tiiu Peäske)

Tšello noorem rühm:

I koht – Ivan Sendetski (Venemaa)
II koht – Aleksandr Perepelkin (Venemaa)
III koht – Ead Anner Rückschloss (Saksamaa)

Tšello vanem rühm:

I koht – Margarita Balanas (Läti)
II koht – Kristina Winiarski (Rootsi)
III koht – Marcel Johannes Kits (TMKK, õp Laine Leichter) ja Maciej Kulakowski (Poola)

Klaveri noorem rühm:

I koht – Vladislav Fedorov (Venemaa)
II koht – Alina Fedosejeva (Venemaa)
III koht – Evgenia Aleksejeva (Venemaa)
Eesti muusikutest said tunnustust Ann-Meeta Teppo (diplom II voorus esinemise eest), Miik Paju (hea esinemise eest I voorus), Uljana Safiullina (Haydni sonaadi väga hea esitamise eest) ja Eliza Agajeva (hea esinemise eest I voorus).

Klaveri vanem rühm:

I koht – Leo Dubovski (Narva Muusikakool, õp Tatjana Gontšarova)
II koht – Kristina Izgieva (Venemaa)
III koht – Daniil Gretšnev (Narva Muusikakool, õp Ljudmila Homjakova), Algis Pauljukaitis (Tartu H. Elleri nim Muusikakool, õp Kadri Leivategija) ja Svjatoslav Korolev (Taani)
Eesti muusikutest said tunnustust Veronika Issajeva (diplom II voorus esinemise ja J. S. Bachi teose parima esituse eest), Johan-Erik Kõlar (II voorus esinemise eest), Joosep Teppo (väljapaistva stiilitunnetuse eest) ja Rasmus Andreas Raide (hea esinemise eest I voorus).

Noorte helilooming on Uno Naissoo muusika vääriline

Džässikuu aprill, mida tähistatakse maailma kahekümnes riigis ja seekord esmakordselt Eestis, algas 1. aprillil meie džässi suurmeisteri Uno Naissoo (1928–1980) nimelise noorte heliloomingu konkursiga. Otsa kooli pop-jazz osakonna korraldusel 23. korda toimuva konkursi finaalis osales kümme võistlus-pala, mida hindas žürii koosseisus Uno Loop, Anne Erm, Raivo Sersant, Maian Kärmas ja Vladimir Vössotski. Žürii tões, et konkursitööde tase on jätkuvalt tõusuteel ja et tegemist on juba noorte professionaalidega. Žüriil polnud kerge valikut teha, sest kõik palad olid omas laadis huvitavad. Positiivse muutusena märgiti ka seda, et enamik vokaalpalasid esitati eesti keeles.

Võistluskontsert töi Otsa kooli saali täismaja, kohal olid ka helilooja Uno Naissoo lähisugulased. Uno Naissooga koostööd teinud laulja-kitarrist Uno Loop käis välja mõtte moodustada Rahvuskultuuri Fondi juurde Uno Naissoo nimeline fond, mis toetaks Otsa kooli konkurssi ja noori andekaid muusikuid. Just Uno Naissoo initsiatiivil loodi 1977. aastal

I koht – Kadri Voorand, “Tunde kaja”.

Esitajad: Kadri Voorand, Kristjan Mazurtchak, Kaspar Kalluste, Kaarel Liiv ja Rain Rämmal.

II koht – Tuuli Taul “Kuus ruutmeetrit pörandapinda”.

Esitajad: Tuuli Taul, Liina Amon, Andrus Avarand ja Lauri Luide.

III koht – Kristjan Mazurtchak, “Kas sa kuuled mu häält”.

Esitajad: Kristjan Mazurtchak, Mingo Rajandi, Virgo Sillamaa, Hele-Riin Uib, Meelis Vind ja Marvi Vallaste.

Publikupreemia ja Jazzikuu preemia: Piret Laikre, “Tänusõnad”.

Emakeele preemia: Tuuli Taul, “Kuus ruutmeetrit pörandapinda”.

Jazzkaare eripreemia originaalsuse ja loova suhtumise eest: Raimond Virsa, “Naiivselts laterna ja lumehelvestega”.

Konkursi rahalised preemiad pani välja IS MUSIC TEAM.

koolis pop-jazz osakond, esialgse nime-tusega estraadiosakond. Järgmisel aastal möödub 80 aastat Uno Naissoo sünnist. Selle tähtpäeva puhul tahetakse konkursile

Kadri Voorand, 23. Naissoo konkursi võitja.
FOTO SILLE ANNUK

ja Uno Naissoo nimega seotud üritustele anda laiem kõlapind. Järgmine konkurs toimub 6. aprillil 2008.

ILMUNUD ON

Rudolf Tobias

Johannes Damaskusest

Rudolf Tobias. Kantaat “Johannes Damaskusest”. Klaviir. Eesti ja vene keeles.

Redigeerinud: Vardo Rumessen.

Kujundus: Tiina Sildre. Kaanel kreeka ikoon 14. sajandist

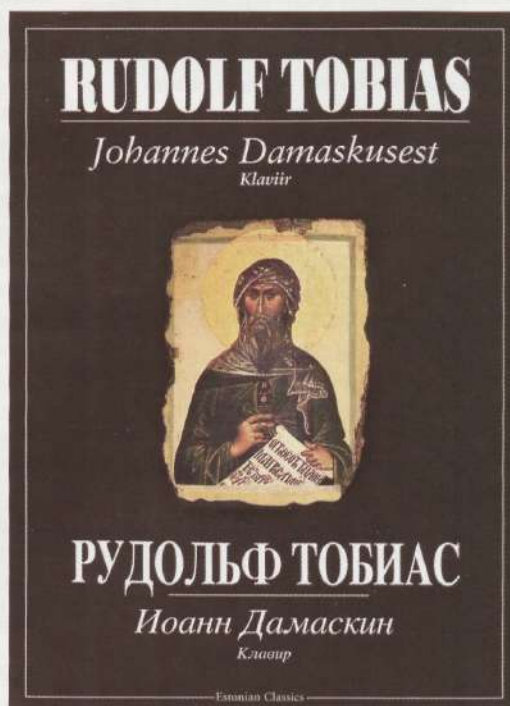
Kirjastus Estonian Classics, 2007.

Rudolf Tobiasi kantaat “Johannes Damaskusest” on esimene suurteos eesti muusikas, mille Tobias kirjutas Peterburi konservatooriumi lõputööna 1897. aastal. See on loodud vene kirjaniku Aleksei Tolstoi (1817–1875) 1858. aastast pärineva samanimelise poemi alusel, mille ainestikuks on katkend 9. sajandist pärinevast pühakute elulugude raamatust. Seega

on Tobiasi kantaat loodud venekeelsele tekstile. Sama poemi alusel on kirjutanud kantaate ka Sergei Tanejev (1884), Vassili Kalinnikov (1892) jt.

Johannes Damaskusest oli tuntud kui 8. sajandil elanud poeet-hümnoloog, kes kogus varajaste kirikulaulude käsikirju ja lõi õigeusu kirikulaulu kaheksale põhiviisile (*echos*) tugineva süsteemi. Õpetatud mehena on ta kirjutanud palju raamatuid nii proosa- kui ka luulevormis, milles ilmneb tema suur eruditsioon ja sügav usuline hardus. Tema tähtsaim teos on “Tarkuse allikad” (*Pēgē gnōseōs*; u 743. aastast), mille viimane osa “Ortodokse usu täpne esitus” kujunes kristliku õpetuse kokkuvõtteks.

Rudolf Tobiasi kantaat ilmub trükis esmakordselt nii klaviiri kui partituurina ja on alates mai algusest saadaval Concerto Grosso noodipoes.

Luule, see ei tule tuulest. Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Mikk Üleoja.

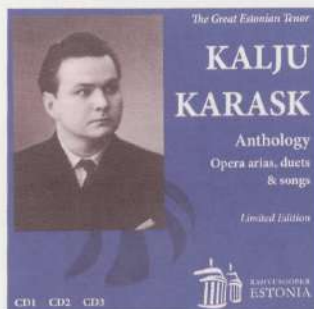
EFK

Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja dirigent Mikk Üleoja vastne Mart Saare plaat on kui pärlikee, millesse lükitud suur osa kõikide aegade kaunimat ja väärtuslikumat kodumaist koorimuusikat. Kaasaegne plaat Saare teostega lasi end kaua oodata – segadused Eesti Raadio segakoori laialisaatmisega ning suutmatuse kas või projekti korras tõeliselt professionaalset segakoori luua tingisid selle, et Saare ja teiste kodumaiste klassikute muusikat pole ammu salvestatud ega väärilises mahus kontserdilavadel esitatud. Mikk Üleoja, kellel küllap ka moraalne kohustus oma eesti kooriklassika patriootidest vanemate jälgedes käia, on nüüd selle tühiku toeka teoga täitnud.

Plaat sisaldab Mart Saare tuntud ja vähem tuntud laule, muu hulgas ka selliseid lemmikpalu nagu “Kõver kuuseke”, “Põhjavaim” ja “Lindude laul”. Domineerib looduslühürrika, kuhu on pikitud isamaalisi sentimente; loomulikult loob põhitonaalsuse otsene ja kaudne rahvalaulude kasutamine. Eesti Filharmoonia Kammerkoor kuulab tuttava voolava ja täidlaste vokaaliga, samas pole koori esituses seda rahvusromantilist

õhinat, mida mäletame kunagiste suurte segakooride salvestustest. Loomulikult on ajad muutunud, nagu on muutunud ka koori enda kõla – EFK vanemad plaadid (näiteks Tormise teostega) kõlavad mõneti naturaalsemalt ja markantsemalt kui tänased. Eks ole koori kõla vorminud euroopalik (kammer) koorikultuur, sest selle areeniga on ju “Fila kammeril” tihedamadki sidemed kui eesti kooriliikumisega. Siiski pole kahtlust, et laulude sisu ja allhoovustega on täpset tööd tehtud, kõik detailid on viimistletud ning Saare mitmeplaanilised partituurid saavad suurepärase teostuse. Plaadi kuulamine on suur nauding ja annab põhjuse meie klassika ja selle interpretide üle uhkust tunda.

JOOSEP SANG

Antoloogia. Kalju Karask.

Rahvuskooper Estonia

Olles kuulnud helialbumit Kalju Karaskist, tuleb järjekordselt nentida – inimene on saatuse mängukann. Albumi esitlusel rääkis restaureerija Jüri Kruus sellest, kuidas 1966. aastal Neeme Järvi ja Moskva Suure Teatri orkestriga salvestatud Cavaradossi aaria saadeti Montreali maailmanäitusele kui NSV Liidu vokaalkunsti tippnäide. Kui Kruus oli järjekordsel

“materjalijahil” Moskvas, näidati talle firma Rubini Records vinüülplaati, millel kõlas kõrvuti maailma nimekamate tenoritega Karaski esitus prints Radjami laulust Kálmáni operetist “Bajadeer”. See 1957. aasta salvestus laseb meil nautida tõelist itaalia laulukooli ja klassikalise viini opereti hõnguga esitust nii Karaskilt kui ka suurejoonelisel primadonnalt Gerda Murrelt – lauljannalt, kes oli 16-aastase sundpagenduse järel taas laval.

Unustamatud on mälestused 1962. aasta Puccini “La Bohème” etendusest, kus Kalju Karask esines Rudolfona ja Teresa Stratas Mimina. Stratas oli veel 1992. aastal New Yorgi Metropolitan Opera solistide nimekirjas ja on teada, et ta soovinuks Karaskit ka hiljem endale lavapartneriks, kuid salapärasel põhjustel jäi raudeesriie suletuks.

Kui kuulata hooajal 1962–63 “Estonias” lavale tulnud Verdi “Othello” salvestusi ning võrrelda neid 1966. aasta salvestustega, saame naudingut sellest, kuidas anderikas laulja aastatega arenes. On ju teada, et Kalju Karask oli Moskva GITISE haridusega Tallinna Draamateatri näitleja, kes hakkas teiste ärgitusel professor Aleksander Arderi juures laulutunde võtma. Arvata võib, et eelneva muusikalise haridusega polnud tal kerge. Usun, et teda innustas ja toetas tollal Estonias korrepetiitorina töötanud Raivo Kursk, kellel oli ka dirigendi kogemust Teise maailmasõja aegsest Vanemuisest. On selge, et tegu oli ülimalt rikka loodusandega, kellele antud terane kuulmine, ülim fantaasia

ja suurima kingitusena äärmiselt soe, värviküllane baritonaalne tenorihääli.

Kolmandal CD-l saab kuulaja hämmastava elamuse osaliseks – sinna on salvestatud 22-minutine laste kuuldemäng “Varga jälil”. Uskumatu, et samal ajal kui Karask laulis ooperilaval Othello (1963), julges ta ka imiteerida kõikvõimalikke loomade ja lindude hääli, ja seda niivõrd andekalt ning vaimukalt, et teeb mitmeks päevaks tuju heaks ka täiskasvanul!

Album on rikas veel selle poolest, et saame Karaski partneritena kuulda pikki aastaid Estonia lavalaudadel suurepäraseid rolle teinud Lidia Panovat, Aino Külvan-dit, Mare Jõgevat jt.

Uskumatu, kui säravaid andeid on olnud meie kutse-lise teatri lühikeses, saja-aastases lavaloo.

TIIU LEVALD laulja ja pedagoog

Estonian Bagpipe. RO:TORO.

Tutl SDH78

See plaat sisaldab torupillimuusikat kõigile, kel himu kuulda, kuidas torupille rahvamuusika mängimisel mõnusalt kõlama panna. Rangetel autentsusel radadel ei astuta, aga ülearu eksperimenditaalseks ka ei minda, džässilikud tundeetked

jäävad rahvamuusika põhi-laadi raamivateks kaunistusteks. Vapralt torupillidel oma joru ajavaid Cätlin Jaagot ja Sandra Sillamaad toetavad Marko Mägi saksofonidel ja Silver Sepp kõiksugu klöbinatel, jalgratas ja aknaraam sealhulgas. Saksofon hoiab end diskreetselt vaos ega tiku torupillide üle domineerima, kolinad ja klöbinad lisavad toetavat tausta või matkivad looduslikke helisid. Rahvamuusika (seadete) sekka on poetatud ka paar stiili hoidvat omaloomingupala.

Parematel hetkedel antakse traditsioonile heade lisandustega hoogu. Need hetked saabuvad enamasti siis, kui olemas juba piisavalt särav eeskuju, näiteks legendaarse Torupilli-Jussi labajalg või koomilises tonaalsuses "Karjapoisi polka". Suursuguse kõlaga võlub "Pulmamarss", hea lustiga mängitud "Mustjala paarisrõng", "Kalamees" ja oma pala "Oh, oh, oh, kui hea" sobivad tantsuõhtulegi.

Mitmed lood on huvitavad eelkõige esitajale, mitte niivõrd kuulajale. Kuna aga kõnealuse plaadi ülesanne näibki olevat promotöö asjahuviliste hulgas saamaks uusi ja kaugeid esinemispakkumisi, on ehk neilgi oma koht täita. Küsimusi tekitab plaadi vormistus: kogu jutt on uues "rahvastevahelise suhtlemise keeles", kaunist emakeelest on jäänukina alles vaid lugude pealkirjad. Kui peeti silmas välislevi, tulnuks tõlge lisada neilegi – vaevast viitsitakse osatakse võõrsil pealkirju "Läbi lillede" või "Hiidlase vene kamaaruska" (plaadil liiati vigaselt) välja hääldada, arusaamisest rääkimata. Kuid isegi välissuunitluse puhul on omakeelse teksti plaadiümbrisele lisamine vajalik – kas või selleks, et teadvustada

selle kultuurikeskkonna elujõulisust ja mitte mõjuda viimaste omakultuuri riisemete-ga äritsevate indiaanlastena.

INDREK SÄRG filoloog ja pedagoog

Läti lugu. Krää.

Krää

Eesti noorema põlvkonna folgielus on kevadine öidepuhkemise aeg. Rahvalaul vaimustab paljusid ja see on tore. Tore on seegi, et ükski noortest kooslustest ei tegutses kunstlikult loodud museaalse vaakumis, vaid seob rahvaviise tänapäeva pillide ja pulsiga. Selline süntees võib nii õnnestuda kui ka vett vedama minna; näiteks vägisi paari pandud trummide-kitarride rock ja folk ei mõju vahel just kõige harmoonilisema abieluna.

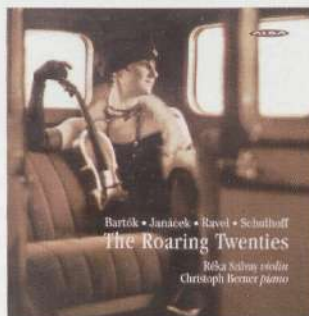
Üheksaliikmeline ansambel Krää, kuhu kuulub kaheksa neidu ja üks noormees, on leidnud suurepärase balansi moodsate pillide ja muusikatunnetuse ning vanade, valdavalt mängulaulude vahel. Plaadi helipilt on meeldivalt otsekohene, mõne kuulaja jaoks ehk liigagi. Kindlasti ei ole tegemist oskusliku stuudioseptsusega ning selline naturaalsus sobib noorte hääle ja (kohati armsalt

konarliku) pillimänguga kenasti kokku. Rahvamuusika on ju kõige ehtsam demokraatia – laulavad ja kuulavad kõik, kes tahavad. Sinna, kus on head lauljad koos, tuleb osalejaid ja kuulajaid juurde. See, kes laulda ei mõista, jääb üksi kõõrutama.

Krää laul ja mäng väärivad kindlasti kuulamist, eriti vaheatus õhkkonnas. Nende laulud on peamiselt Lõuna-Eestist – tegemist ju ka seltskonnaga, kes välja kasvanud ansamblist Väike Hellero. Esitustes on iseloomu ja tegemise lusti, kiita tuleb ka muusikute valmidust vanadest mängulauludest uusversioone luua ja nõnda mitte ainult traditsiooni kanda, vaid ka seda uuendada.

Plaadi pealkiri reedab sidemeid Läti-liinil. Lisaks muusikalistele sidemetele, mida Lõuna-Eesti rahvalauludes leidub, on ansambli liikmetel sõbrasidemeid ka läti muusikutega. Nõnda ongi "Läti lugu" salvestatud Riias.

JOOSEP SANG

The Roaring Twenties. Réka Szilvay. Christoph Berner.

Alba ABCD 227

Réka Szilvay uuele plaadile võiks tähelepanu pöörata mitmel põhjusel. Esiteks, häid sooloplaate ilmub viuldajatelt

vähe. Teiseks pole meie laiuskraadidel mitte millestki nii suur puudus kui vitaalsusest ja elurõõmust, mida Szilvayl on küllaga. Kolmandaks on Bartóki Rapsoodias ja Raveli Sonaadis võimalik nautida hiljuti Szilvay käsutusse antud Soome pillifondi kõige väärtuslikuma viiuli, 1702. aastast pärit "iiri" stradivaariuse uskumatult ilusat, veidi tumedat kõla.

Plaadile "Möirgavad kahekümnendad" on valitud kaalukad teosed nelja autori kõige eksperimentaalsemast perioodist. Bartók stiliseerib oma Esimeses rapsoodias ungari tšaardaši traditsiooni; teise Ida-Euroopa helilooja, Janáčeki Viiulisonaat on maalähedane ja tuline. Szilvay austria-ungari temperament lööb läbi ka Raveli G-duur sonaadis, mis kaldub tugevalt kõrvale prantsuse jahedast traditsioonist. Viimasena kõlab plaadil vähetuntud helilooja Erwin Schulhoffi Viiulisonaat. Schönbergi ja Bartóki juures koolituse saanud muusik, kes rasketel aegadel end jazzpianistina vee peal hoidis, on toonud kergema muusika erksad rütmid ka oma hilisekspressionistliku kõlapildiga sonaati, mis 1920. aastatele iseloomulikult liigub tonaalsuse ja atonaalsuse piiril. Huvitaval kombel sattusid mulle samal päeval, kui kuulasin Réka Szilvay plaati, kätte Schulhoffi teoste salvestused Gidon Kremeri ja tema sõpruskonna esituses Lockenhausi festivalil. Schulhoffi salapärase, kergelt looritatud Sekstetti kuulates tundus, et just Kremer on see viuldaja, kellega tahaks Szilvayd võrrelda. Kremer liigub küll kõige kõrgemates sfäärides, millest Szilvayd lahutab veel päris mitu ringi, ja nii väljendusriikast artikulatsiooni ei

saavuta ta võib-olla kunagi, aga nende ühisteks joonteks on julge, iseseisev, mittekomertslik mõtlemine ning ühest küljest impulsiivne, teisest küljest aga ülimalt viimistletud ja piasjadeni kontrolli all olev mängustiil.

Lapsena mängis Szilvay viiuliansambelis, mis sai televisioonis tuntuks kui Viuluviikarit (Viiulivigurivändad). Küllap on pideval rambivalgusel olnud määrav tähtsus Szilvay erakordse esinemiskindluse kujunemisel.

Liigset ettevaatlikkust ega ebamugavustunnet pole märgata ka kõige riskantsemates kohtades, täisvereliselt on välja mängitud kõik tipud ja keerutused. Sellega seoses meenus mulle Erich Loidi noorte viiuldajate ansambel, millest oli omal ajal kasu ja rõõmu paljudele eesti lastele ja kelle hittlugu, Jürme "Rukkirääku" teadis Eesti Raadio vahendusel kogu eesti rahvas. Selline kollektiiv kuluku praegugi marjaks ära.

Mulle meeldib Szilvay

plaat, mis erineb oma värs-kuses ja läbiproovitud nippide vältimises oluliselt möödunudaastases Deutsche Grammophoni ülireklaamitud "tootest", millel Anne-Sophie Mutter ja Lambert Orkis esitavad Mozarti sonaate viiulile ja klaverile. Mutteri plaat on küll sisult ja vormilt laitmatu, igapidi poleeritud, aga liiga ettearvatav ja kaalutletud ning seetõttu igav.

REET MARTTILA
muusikateadlane

MIDA KUULAD?

TOOMAS HENDRIK ILVES
Eesti Vabariigi president

Ansambli Arcade Fire plaadid "Funeral" ja "Neon Bible". See on üks huvitavamaid uusi nn indie-bände, mida olen kuulnud – omapärane ja originaalne. Täpselt nii, nagu olid 1970ndate alguses Bruce Springsteen ja David Bowie, 1980ndate alguses U2 ja hiljem REM, viimati minu meelest Garbage. Kõik mainitud muutusid hiljem mingil määral trafaretseks ja jäljendatavaks, aga alguses mõjusid nad vapustavalt värskele. Kui enamasti olen nõus Greil Marcusega, kes väitis, et pärast Sex Pistolsit ei saa rock-muusikas enam midagi uut teha, siis Arcade Fire üllatab ikka.

Et rockis leian harva midagi uut, kuulan enamasti kaasaegset "tõsist" muusikat. Viimane plaat, mille hankisin, on Steve Reichi "Phases: A Nonesuch Retrospective". Olen Steve Reichi ülikoolist saati kuulanud, aga millegipärast jäi ta unarusse, kui hakkasin oma vanu vinüülplaate CD-de vastu välja vahetama. Pärast tema žanrikaaslase Philip Glassi juubelikontserti Mustpeade Majas tekkis aga soov vana lemmikuga taastutvuda. Mu lemmik Reichi teoste seas on "Music for 18 Musicians", mida kuulasin kontserdil vist aastal 1978, esinesid ka Philip Glass, John Cale ja üllatusena David Bowie.

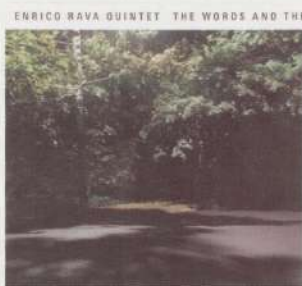
KUULA KA NEID

Juan Condori. Dino Saluzzi Group.

ECM 1978

Argentiina bandoneonimaestro Dino Saluzzi pole autentne tangomuusik, kuid tango on siiski oluline osa tema vereringest ja muusikalisest väljendusest. "Juan Condori" peegeldab selgelt tango(kultuuri) kirge ja romantikat, poose ja draamat; jazzilik lähenemine annab muusikale veelgi hoogu juurde. Kirkakõlalise bandoneoni ja hõljuva kitarrini ning saksofoni koosmängus on tunda keemiat. Keemia, lausa perekondlik, on tuntav ka terves ansambelis – kvinteti neli liiget kannavad Saluzzi perekonnanime.

The Words and the Days. Enrico Rava Quintet.

ECM 1982

Itaallane Enrico Rava on kõrvuti Tomasz Stanko ja Niels Petter Molvaeriga üks kuulsamaid emblemaatilises ECMi stiilis trompetiste. Sellegi plaadi atmosfääri on kujundanud produtsent Manfred Eicheri "dirigendizestid". Lood on ansambli liikmete, eelkõige Rava algupärandid, romantilisele unelemisele pakub tere-tulnud vaheldust paari loo "ameerikalikum", aktiivsem tekstuur.

JOOSEP SANG

Mai

Tallinnas

- 2. 05** kell 17 Pipil Nukil Puhhl: hitipidu Rahvuskooper Estonias
- 2. 05** kell 19 EELK 90: koraaliõhtu toomkirikus
- 2.–8. 05** Ida muusika festival "Orient" Estonia kontserdisaalis ja Rahvuskooperis Estonia
- 3. 05** kell 19 Raul Vaigla (basskitarr), Tero Saarti (trompet) Estonia Talveaias
- 3. 05** kell 19 Hamlet. Libahunt: nüüdistantsu etendusend Rahvuskooper Estonias
- 5. 05** kell 12 Orelipooltund: Tiia Tenno toomkirikus
- 5. 05** kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: saksofonikvartett SaxEst
- 5. 05** kell 18 Riivo Kallasmaa (oboe), Rene Sepalaan (fagott), Jaanika Rand-Sirp (klaver) raekojas
- 5. 05** kell 19 Bournonville'i ballett "Süüfiid" Rahvuskooper Estonias
- 6. 05** kell 18 Harmoonia ja energia: Kremerata Baltica Sextet, Andres Mustonen (dirigent) Kadrioru lossis
- 8.–14. 05** Buxtehude muusikapäevad
- 9. 05** kell 19 Johannes Kappel 100: kontsert toomkirikus
- 9. 05** kell 19 Abendmusik: kammerkoor Voces Musicales, Helen Lokuta (metsosopran), Risto Joost (kontratenor), Andrus Mitt (bass), ansambel, Peter van Dijk (orel), Andres Mustonen (dirigent) Niguliste kirikus
- 9. 05** kell 19 Apocalypsis. Erkki-Sven Tüüri Kuuenda sümfoonia maailma esiettekannet: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 9. 05** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvuskooper Estonias
- 10. 05** kell 19 Mehed mustas: Eesti Rahvusmeeskoor, Kaspars Putniņš (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 11. 05** kell 19 Buxtehude orelilooming: Andres Uibo (orel), ansambel Vox Clamantis Niguliste kirikus
- 12. 05** kell 12 Orelipooltund: Henrik Cervin toomkirikus
- 12. 05** kell 16 Ansambel Hortus Musicus Väravatornis
- 12. 05** kell 18 Elar Kuiv (viul), Reinut Tepp (klavessiin), Imre Eenmaa (*viola da gamba*, tšello), Peeter Klaas (tšello) raekojas
- 13. 05** kell 12 Pipil Nukil Puhhl: hitipidu Rahvuskooper Estonias
- 15. 05** kell 19 Ysaÿe Quartet

- (Prantsusmaa) Estonia kontserdisaalis
- 16. 05** kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvuskooper Estonias
- 16. 05** kell 19 Emilie Karjus-Saag 90: muusikaõhtu toomkirikus
- 17. 05** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvuskooper Estonias
- 17. 05** kell 19 Tallinna Filharmoonia hooaja lõppkontsert: Andreas Frölich (klaver), Tallinna Kammerorkester, Andres Mustonen (dirigent) Mustpeade Majas
- 17. 05** kell 19 ja 21 Kevadjazz: Tommy Emmanuel (kitarr) Kumus
- 18. 05** kell 19 Eesti Kontserdi ja ERSO hooaja lõppkontsert. Mahleri Kaheksas sümfoonia: Olga Kondina (sopran), Galina Sidorenko (metsosopran), Senol Talinli (tenor), Rauno Elp (bariton), Pjotr Migunov (bass), ERSO, segakoor Latvija, RAM, tütarlastekoor Ellerhein, Tallinna Poistekoor, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 18. 05** kell 19 Mascagni "Talupoja au" ja Leoncavallo "Pajatsid" Rahvuskooper Estonias
- 19. 05** kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
- 19. 05** kell 18 Virgo Veldi (saksofon), Kai Ratassepp (klaver) raekojas
- 19. 05** kell 19 Wagneri gala: Sonja Mühleck (sopran), Heike Wessels (metsosopran), Atlan Karp (bariton), Vanemuise ooperikooriga ja sümfooniaorkester, Paul Mägi (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 19. ja 24. 05** kell 19 Balletiõhtu "Armastuse ja kirega" Rahvuskooper Estonias
- 20. 05** kell 18 Ansambel Hortus Musicus Kadrioru lossis
- 20. 05** kell 18 Sünnipäevakontsert: Corelli Consort 15, Risto Joost (kontratenor) Corelli muusikasalongis
- 20. 05** kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskooper Estonias
- 23. 05** kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias
- 23. 05** kell 19 Roman Toi 90: kontsert toomkirikus
- 25. 05** kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvuskooper Estonias
- 26. 05** kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
- 26. 05** kell 18 Tallinna TÜ Akadeemiline Naiskoor, Raul Talmar (dirigent), Öñne-Ann Roosvee (dirigent) TÜ aulas
- 26. 05** kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Olga Voronova (viul), Leho Karin (tšello)
- 26. 05** kell 19 Tiit Härmli ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvuskooper Estonias
- 26. 05** kell 19 Neeme Järvi 70: Maarika Järvi (flööt), ERSO, RAM; Neeme Järvi, Paavo Järvi, Kristjan Järvi (dirigendid) Estonia

- kontserdisaalis
- 30. 05** kell 19 Kontsert Alfred Karindi loomingust toomkirikus
- 30. 05** kell 19 Kuningas Arthuri gala 2007: Kaludi Kaludow (tenor), Juhan Tralla (tenor), Rauno Elp (bariton), Hannu Niemelä (bariton), Leonid Savitski (bass), ERSO, Rahvuskooper Estonia poistekoor, Vello Pähn (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 30. 05** kell 22 Kevadjazz: ansambel Freshlyground (Lõuna-Aafrika) Piritas Lillepaviljonis

Tartus

- 3.–5. 05** Autorilaulu festival "Mailaul 2007"
- 3. 05** kell 17.30 Sumedate õhtute laulud: Anne Maasik, Heikki-Rein Veromann südalinna pargis
- 3. 05** kell 19 Vivacello: Marius Järvi, Teet Järvi, Peeter Altpere, Andreas Lend, Aare Tammesalu, Margus Uus (tšello) Vanemuise kontserdimaja kammersaalis
- 3. 05** kell 19 Adami ballett "Giselle" Vanemuise suures majas
- 4. 05** kell 18 Tartu Akadeemilise Meeskoori juubelikontsert Tartu Ülikooli aulas
- 5. 05** kell 19 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas
- 6. 05** kell 16 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas
- 7. 05** kell 18 Tulevikumuusikud: Elleri kooli õpilased ja Eller Sümfoniett Tartu Ülikooli aulas
- 8. 05** kell 19 Abendmusik: kammerkoor Voces Musicales, Helen Lokuta (metsosopran), Risto Joost (kontratenor), Andrus Mitt (bass), ansambel, Urmas Taniloo (orel), Andres Mustonen (dirigent) Jaani kirikus
- 8. 05** kell 19 Dirigeerib Eri Klasi: Verdi ooper "La traviata" Vanemuise väikeses majas
- 10. 05** kell 19 Apocalypsis. Erkki-Sven Tüüri Kuuenda sümfoonia maailma esiettekannet: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
- 10. 05** kell 19 Offenbachi ooper "Hoffmanni lood" Vanemuise suures majas
- 12. 05** kell 16 Maestro Eri Klasi meistrkursuste lõppkontsert: dirigeerivad Benjamin Lack, Markus Landerer, Risto Joost, Mihhail Gerts; Vanemuise sümfooniaorkester Jaani kirikus
- 13. 05** kell 14 Emadepäeva kontsert Tartu linnamuuseumis
- 13. 05** kell 16 Adami ballett "Giselle" Vanemuise suures majas
- 13. 05** kell 16 Emadepäeva kontsert

- Tartu Ülikooli aulas
- 13. 05** kell 19 Mehed mustas: Eesti Rahvusmeeskoor, Kaspars Putniņš (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
- 16. 05** kell 18 Tulevikumuuseumi hääli IX: heategevuskontsert Eesti Rahva Muuseumis
- 16. 05** kell 19 Meistrite Akadeemia: Ralf Taal (klaver) Tartu Ülikooli aulas
- 16. 05** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
- 18. 05** kell 19 Hooaja lõppkontsert. Wagneri gala: Sonja Mühleck (sopran), Heike Wessels (metsosopran), Atlan Karp (bariton), Vanemuise ooperikooriga ja sümfooniaorkester, Paul Mägi (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
- 20. 05** kell 15 Laulustuudio Fa-diees kontsertetendus Vanemuise teatris
- 26.–27. 05** Arhailise loomingu festival "Regiöö"
- 31. 05** kell 17 Noored ja klassika: noored muusikud, solistid, E STuudio kammerkoor ja lastekoor, Vanemuise sümfooniaorkester, Tarmo Leinatamm (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

Pärnus

- 2. 05** kell 15 Ansambel Tallinn Baroque raekojas
- 4. 05** kell 19 Ansambel Hortus Musicus Pärnu kontserdimaja kammersaalis
- 11. 05** kell 19 Mehed mustas: Eesti Rahvusmeeskoor, Kaspars Putniņš (dirigent) Pärnu kontserdimajas
- 12. 05** kell 13 Emadepäeva kontsert Pärnu kontserdimajas
- 19. 05** kell 19 Eesti Kontserdi ja ERSO hooaja lõppkontsert. Mahleri Kaheksas sümfoonia: Olga Kondina (sopran), Galina Sidorenko (metsosopran), Senol Talinli (tenor), Rauno Elp (bariton), Pjotr Migunov (bass), ERSO, segakoor Latvija, RAM, tütarlastekoor Ellerhein, Tallinna Poistekoor, Nikolai Aleksejev (dirigent) Pärnu kontserdimajas
- 22. 05** kell 19 Estraadikontsert "Elame veel" Pärnu kontserdimajas
- 25. 05** kell 18 Meistrite Akadeemia: Heli Veskus (sopran), Jaanika Rand-Sirp (klaver) Vanalinna Põhikoolis
- 25. 05 – 9. 06** Pärnu rahvusvaheline ooperimuusika festival PromFest

Jõhvis

- 12. 05** kell 17 Mehed mustas: Eesti Rahvusmeeskoor, Kaspars Putniņš (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
- 17. 05** kell 17 Hooaja lõppkontsert. Wagneri gala: Sonja Mühleck (sopran), Heike Wessels (metsosopran), Atlan Karp (bariton), Vanemuise ooperikooriga ja sümfooniaorkester, Paul Mägi

(dirigent) Jõhvi kontserdimajas
30. 05 kell 19 Bizet' ooper "Carmen":
Endla teatri külalisetendus Jõhvi
kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

1. 05 kell 14 Elurõõmumosaik – 100
aastat Estonia operetti: Sirje Puura
(sopran), Margit Saulep (sopran),
Väino Puura (bariton), Alar Haak
(tenor), Ülla Millistfer (klaver) Kärdla
kultuurikeskuses
3. 05 kell 17 Meistrite Akadeemia:
Ralf Taal (klaver) Sillamäe

Muusikakoolis
2.–8. 05 Ida muusika festival "Orient"
Kuressaare Linnateatris ja Viljandi
kultuurikeskuses
5. 05 kell 16 ja 19 Hingemuusika:
Maire Haava (metosopran), Tiia
Tenno (orel) Türi Püha Martini kirikus
ja Käru kirikus
10. 05 kell 19 Pop-jazz-flamenko:
Maria Rääk (flamenkotants), Iljo
Toming (kitarr), Indrek Kruusimaa
(kitarr), Mihkel Mälgand (basskitarr)
Võru kultuurimajas Kannel
10. 05 kell 18 Meistrite Akadeemia:

Pille Lill (sopran), Oliver Kuusik
(tenor), Mihkel Poll (klaver) Narva
linnuses
11. 05 kell 18 Meistrite Akadeemia:
Heli Veskus (sopran), Jaanika
Rand-Sirp (klaver) Tõrva kiriku
kammersaalis
19. 05 kell 18 Sünnipäevakontsert:
Corelli Consort 15, Risto Joost
(kontratenor) Vihterpalu mõisas
22. 05 – 4. 06 Rahvusvaheline J.
Mravinski nimeline muusikafestival
Narvas
26. 05 kell 18 Hingemuusika:

Merle Silmato (metosopran),
Maris Oidekivi-Kaufmann (orel)
Häädemeeste Miikaeli kirikus
31.05 kell 19 Ansambel Noobel Nelik
Sausti mõisas

Andmed on kontrollitud 16. aprillil.
Juuni kontserdiinfot COLLAGE'is
avaldamiseks ootame hiljemalt 10.
maiks aadressil
kristina@ema.edu.ee

GEORG OTSA NIMELISE TALLINNA MUUSIKAKOOLI KONTSERDID MAIS

2. mai kell 20.00
ROCK CAFE (uksed avatakse
kell 19.00)
BEATLOMANIA
Sissepääs: 50 / 25

2. mai kell 16.00
H. ELLERI NIMELISE
TARTU MUUSIKAKOOLI
SAAL
H. Elleri nimelise
Tartu Muusikakooli
ja G. Otsa nimelise
Tallinna Muusikakooli
keelpilliosakondade
sõpruskontsert
Sissepääs tasuta

14. mai 17.00
TALLINNA
KESKRAAMATUKOGU
SAAL
Lauluosakonna lõpetajate
kontsert
Sissepääs tasuta

17. mai kell 16.00
AJALOOMUUSEUM
Puhkpilli- ja löökpilliõpilaste
kevadkontsert
Sissepääs muuseumipiletiga

18. mai kell 18.00
TALLINNA RAEKODA
Koorijuhtimise osakonna
kevadkontsert
Sissepääs tasuta

28. mai kell 15.00
TALLINNA
KESKRAAMATUKOGU
SAAL
Lauluosakonna kontsert-
eksam
Sissepääs tasuta

AVALIKUD RIIGIEKSAMID
(sissepääs tasuta)

29. mai kell 11.00
TALLINNA MATKAMAJA
Akordioni ja kandle eriala
28. ja 29. mai kell 10.00
G. OTSA NIMELISE
TALLINNA
MUUSIKAKOOLI SAAL
Rütmimuusika osakond, eriala
ja ansambel

29. mai kell 10.00
ÕPETAJATE MAJA SAAL
Keelpilli eriala

29. mai kell 16.00
TALLINNA MATKAMAJA
Puhkpilli eriala

31. mai kell 11.00
ÕPETAJATE MAJA SAAL
Keelpilli eriala, kvartett

31. mai kell 10.00
G. OTSA NIMELISE
TALLINNA
MUUSIKAKOOLI SAAL
Klaveri eriala

Kell 14:00
TALLINNA MATKAMAJA
Koorijuhtimise eriala

1. juuni kell 16.00 ja 21.00
AJALOOMUUSEUM
Kontserdid Vanalinna
muusikapäevade raames
"Jalutuskäik muusikaajaloos"
Sissepääs tasuta

1. juuni kell 19.00
TEATER NO99
MOZART "BASTIEN JA
BASTIENNE"

Lähem info kooli kodulehel www.otsakool.edu.ee

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid mais 2007

6. mai kell 12.00
EMTA kammersaal
MARJA JÜRISSENI ja
MATI MIKALAI
klaveriklassi õpilased

6. mai kell 16.00
Teatri- ja Muusikamuuseum
IRA FLOSSI ja
EIKE SILLA
klaveriklassi õpilased

13. mai kell 12.00
EMTA kammersaal
ADA KUUSEOKSA ja
KATRIN KULDJÄRVE
klaveriklassi õpilased

13. mai kell 12.00
Mustpeade Maja Olavi saal
RAELI FLOREA
viuliklassi õpilased

13. mai kell 16.00
Teatri- ja Muusikamuuseum
MARJU ROOTSI
klaveriklassi õpilased

13. mai kell 18.00
Kadrioru loss
TMKK abiturientid

20. mai kell 12.00
EMTA kammersaal
ANU ja TOIVO NAHKURI
klaveriklassi õpilased

20. mai kell 16.00
Teatri- ja Muusikamuuseum
KERSTI SUMERA
klaveriklassi õpilased

 Hansapank
Hooaja suurtoetaja

8.-14. MAI

 EESTI KONTSERT

DIETRICH BUXTEHUDE MUUSIKAPÄEVAD

*fühendatud Dietrich Buxtehudele,
kelle sünnist möödub
370 ja surmast 300 aastat*

**T 8. MAI KELL 19 TARTU JAANI KIRIK ☞ K 9. MAI KELL 19 NIGULISTE
BUXTEHUDE KANTAADID**

KAMMERKOOR VOCES MICALES (KOORMEISTER RISTO JOOST)

ANSAMBEL HORTUS MUSICUS

SOLISTID: **HELEN LOKUTA** (SOPRAN, RAHVUSKOOPER ESTONIA), **RISTO JOOST** (KONTRATENOR)

ANDRUS MITT (BASS)

URMAS TANILOO (OREL, TARTUS), **PETER VAN DIJK** (OREL, TALLINNAS)

DIRIGENT **ANDRES MUSTONEN**

KORRALDAJAD: EESTI KONTSERT
NING EESTI MUUSIKA- JA TEATRIKADEEMIA
TOETAJA: EESTI KULTUURKAPITAL

www.concert.ee

 PRIKE
Hooaja toetaja

 Postimees

 KUKU

 etv

 **EESTI
KULTUURKAPITAL**

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid mais 2007

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

3. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Kontserdisari
JUBILATE – Heino Eller 120

3. mai kell 19.00
EMTA orelisaal
Professor Andres Uibo
ORELIKLASS

4. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Dotsent Nata-Ly Sakkose
KAMMERANSAMBLIKLASS

4. mai kell 18.00
EMTA orelisaal
Dotsent Imbi Tarumi
KLAVESSIINIKLASS

5. mai kell 15.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
MARLIS TIMPMANN (viul)
Klaveril Thea Nestor

5. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
KRISTIINA OLEV (vioola)
Kaastegev Helen Västriik
(viul)

6. mai kell 16.00
EMTA orelisaal
Dots Tiiu Levaldi
LAULUKLASS

8. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Doktorikontsert
PIRET VÄINMAA (klaver)

9. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
EMTA välisüliõpilaste
kontsert

10. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
DANIEL JULLE (kitarr)

11. mai kell 17.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
HELE-RIIN UIB (löökpillid)

12. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
ANNA MIKKONEN (klaver)

13. mai kell 16.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
NAILY SARIPOVA (klaver)

13. mai kell 19.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
HELEN VÄSTRIK (viul)
Kaastegevad Lea Leiten
(klaver)
Ardo Västriik (tšello)
Kristiina Olev (vioola)

14. mai kell 18.00
Magistrikontsert
STEN LASSMANN (klaver)

15. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert
DARJA RODITŠENKO
(klaver, interpretatsiooni-
pedagoogika)

17. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Doktorikontsert
LEMBIT ORGSE (klaver)

17. mai kell 20.00
EMTA kammersaal
RUTA LIPINAITYTE (viul)
PÄRT TARVAS (tšello)
AGE JUURIKAS (klaver)

19. mai kell 16.00
EMTA orelisaal
Magistrikontsert
DIANA KIIVIT
(klaver, interpretatsiooni-
pedagoogika)

20. mai kell 16.00
EMTA kammersaal
Professor Aleksandra
Juozapenaite-Eesmaa
KLAVERIKLASS

21. mai kell 20.00
EMTA kammersaal
AGE JUURIKAS (klaver)

22. mai kell 17.00
EMTA orelisaal
Külaliskontsert
ARTHUR CAMPBELL
(klarnet; Kanada)

23. mai kell 19.00
EMTA orelisaal
Dotsent Urmas Vulbi
VIIULIKLASS
Klaveril Lille Randma, Thea
Nestor

26. mai kell 16.00
EMTA orelisaal
Alfred Pappmehli
mälestuskontsert

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

MAI-JUUNI 2007

PE $\frac{B}{2539}$ 2007,5

6. MAIL 18.00 KADRIORU LOSSIS
HARMOONIA & ENERGIA

ANDRES MUSTONEN

KREMERATA BALTICA SEXTET:
RUTA LIPINAITYTE viiul
ANDREI VALIGURA viiul
ZITA ZEMOVICA vioola
PETERIS CIRKSIS tšello
INDREK SARRAP kontrabass
REINUT TEPP klavessiin

SOFIA GUBAIDULINA
JOHANN SEBASTIAN BACH

Piletid 150.- / 100.-

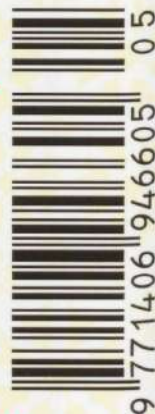
21. MAIL 19.00 VANEMUISE VÄIKESE MAJAS
22. MAIL 19.00 KUMU AUDITOORIUMIS

ETV LIVE
**HEDVIG HANSON
TULE MU JUURDE...**

ESTONIAN DREAM BIG BAND
SIIM AIMLA saksofon, flööt
ANDRE MAAKER kitarr
MIHKEL MÄLGAND bass
PETTERI HASA trummid
MAMBA löökpillid

Koostöös Eesti Televisiooniga

Piletid 125-200 kr

17. MAIL 19.00 MUSTPEADE MAJAS
**TALLINNA
KAMMERORKESTRI
HOOAJA
LÖPPKONSERT**

ANDREAS FRÖLICH klaver
RAMON JAFFE tšello
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent ANDRES MUSTONEN

WOLFGANG AMADEUS MOZART
Klaverikonsert A-duur

LUDVIG VAN BEETHOVEN
Sümfoonia nr. 7 op. 92 A-duur

PJOTR TŠAIKOVSKI
Variatsioonid rococo-teemale op. 33

VALENTIN SILVESTROV
Vaikne muusika

ARVO PÄRT
Lennartile

Piletid 150.- / 100.-

14. JUUNIL 19.00 KUMU AUDITOORIUMIS
16. JUUNIL 19.00 HAAPSALU KULTUURIKESKUSES

DIPLOMAATILISE NOODID/ SOOMEROOTSI
LUMEST TEHTUD KLEIT
(EN KLÄNNING AV SNÖ)

Autor TUA FORSSTRÖM

KLOCKRIKETEATERN
Turu tantsuteater ERI

Etendus, kus ühinevad teater, kujutav kunst,
koreograafia, muusika ja luule.

Rootsi keeles, subtiitrid eesti keeles

Etendust toetab Soome Suursaatkond

Piletid 150.- / 100.-

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades
üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

TALLINNA FILHARMOONIA
Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 669 9944 fila@filharmonia.ee
www.filharmonia.ee

9 771406 946605 05

EV1

